

blanda

PUBLICACIÓ DE L'ARXIU MUNICIPAL DE BLANES

NÚMERO 27
BLANES - ANY 2024

Reflexió

Els arxius de Catalunya preservaran el patrimoni i la memòria del país, i seran un element clau de l'administració digital, les dades obertes i la transparència.

Aportaran coneixement, participaran en la recerca, faran activitats culturals i educatives, i obriran plenament els seus fons documentals a la ciutadania aprofitant les oportunitats que ofereixen els canvis tecnològics i la revolució digital.

Els arxius seran garants dels drets d'accés a la informació i la transparència, i de la gestió, la preservació i l'explotació correctes de les dades. Amb les seves activitats, els arxius afavoriran la cultura, l'esperit crític, la cohesió social i el creixement econòmic. Projectaran Catalunya al món i mostraran el món a Catalunya.

**Pla d'arxius i gestió documental
de Catalunya. Arxius 2030**

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura

Crèdits

Portada:

**Panoràmica del carrer de vies
i una part de l'antiga fàbrica SAFA**

Any: 2024

Autor: Aitor Roger

Edita: Ajuntament de Blanes - Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)

Regidora responsable: Mònica Rabassa Vázquez

Coordinació i textos: Antoni Reyes Valent i Aitor Roger Delgado (AMBL)

Equip de treball: Arxiu Municipal i Patrimoni històric (AMBL)

Maquetació i impressió: Indústria Gràfica Montserrat (Blanes)

Dipòsit Legal: Gi-1126-98

Assessorament lingüístic: Oficina de Català de Blanes

Blanda es pot adquirir a l'Arxiu i a les llibreries següents: Llibresca, Espigulé, Katy, Laia, Sant Jordi, Eventia Press, RB3 i Ça Trencada.

Preu: 10 euros

** Els articles signats són responsabilitat de les persones que els signen. Les opinions que s'hi expressen no reflecteixen necessàriament el punt de vista dels editors de la publicació.*

AJUNTAMENT DE
BLANES

PRESENTACIÓ

Presentació de l'Alcalde	07
--------------------------	----

RECERQUES

01. Joan Salvador Gelabert Rigau Les Carbòniques Rigau de Blanes	11
02. Guillem Martos Oms De la botica a la farmàcia. Apunts sobre la història i les persones que exerciren la Farmàcia entre el segle XV i la primera meitat del XX, a la vila de Blanes	25
03. Jordi Pacheco El llenç retrobat d'en Ricard Ferrer	39
04. Toni Reyes i Aitor Roger Blanes, plató de cinema	45
05. M. Àngela Sagrera Es noi del Convent	57
06. Pep Vila Captius blanencs segrestats per la pirateria nord-africana (1644 i 1723-1725)	77

BIOGRAFIES

01. Ramir Lacasa Francesc Pla Auger, en Xicu de Blanes	85
02. Ramon Olivella Stern Ramon Olivella Pascual: una vida plena d'Art	91
03. Aitor Roger Històries de vida. Persones centenàries de Blanes	103
04. Elena Torrent De la SAFA a Guinea Equatorial	111

NOTÍCIES DE L'ARXIU

Donacions	124
Notícies de l'Arxiu	130
Breus	143

RECULL D'IMATGES

01. Jordi Miró, el fotògraf de s'Auguer. Fons Foto Midas (AMBL)	150
02. Amb la càmera sempre a punt. Fons Joan Puig Rabassa (AMBL)	154

BIBLIOGRAFIA

Publicacions blanenques	160
-------------------------	-----

Per segon any consecutiu, significa per a mi un gran plaer saludar-vos des de la *Revista Blanda*. Quan ja ha assolit la seva edició número 27, podem dir sense cap mena de dubte que ha esdevingut des de fa temps en un referent per a tothom qui vol conèixer millor la nostra història i les persones que han deixat petjada. És a través de publicacions com la que teniu a les mans que, en moltes ocasions, es fa justícia en rememorar ciutadanes i ciutadans que han contribuït amb les seves trajectòries vitals a la societat blanenca. Vides anònimes en alguns casos i més conegudes en d'altres, que convé recordar i no deixar en l'oblit en agraïment al què van fer.

Si parlem d'història recent, un dels passatges de la nostra història més apassionants és la petjada que des de ja fa més de 100 anys ha deixat a Blanes l'antiga empresa SAFA. L'any passat *Blanda* ja va parlar sobre aquest patrimoni industrial i ara s'hi apropa des d'una altra vessant més personal mitjançant el repàs que fa a la seva trajectòria vital l'Elena Torrent. El cas d'ella és especialment interessant perquè va néixer a la mateixa factoria, ja que la seva família hi treballava i vivia a les cases del Racó Blau. Aquí va néixer, va créixer i va treballar-hi abans que la vida la dugués a terres africanes. També cal dir que en aquesta ocasió, *Blanda* dedica la seva portada a la factoria amb una imatge actual

A la secció de les Recerques Joan Salvador Gelabert Rigau presenta l'article que titula *Les Carbòniques Rigau de Blanes* on descobrirem que la fàbrica familiar va ser la primera on es va beure un producte actualment tan popular com és la Coca-Cola. Guillem Martos Oms presenta *De la botica a la farmàcia*, uns apunts sobre la història i les persones que exerciren la Farmàcia entre el segle XV i primera meitat del XX a Blanes. El periodista Jordi Pacheco dona a conèixer la curiosa història d'*El llenç retrobat del pintor Ricard Ferrer*. Per la seva banda, el cap i el tècnic de l'Arxiu, Toni Reyes i Aitor Roger, ens descobriren Blanes com a plató de cinema. També és especialment interessant la recerca de Maria Àn-

gela Sagrera titulada *Es noi del Convent*, on ens apropa a la història de l'icònic indret que forma part del nostre skyline blanenc, a través de la història familiar d'en Quim Gallart, fill i nét dels antics masovers. L'apartat el tanca l'article de Pep Vila, que ens detalla quins van ser alguns dels captius blanencs segrestats per la pirateria nord-africana a cavall dels segles XVII i XVIII.

A la secció dedicada a les Biografies n'hi ha tres molt enriquidores. Ramir Lacasa ens dona a conèixer la vida de Francesc Pla Auger, *En Xicu de Blanes*. Des de Múnic, en Ramon Olivella Stern ens explica la vida del seu pare amb l'article *Ramon Olivella Pascual: una vida plena d'art*. I, per últim, el tècnic de l'Arxiu, Aitor Roger, dona a conèixer el testimoni de vida de persones centenàries de Blanes en ocasió d'una trobada molt especial que es va fer al 2024.

A la part final de *Blanda* hi ha dues pinzellades de dos nous fons ingressats a l'Arxiu: el del fotògraf establert al carrer s'Auguer Jordi Miró Argelaga (Foto Midas) i el de Joan Puig Rabassa, en Joan de l'Activa, actiu soci de l'Agrupació Fotogràfica.

També trobareu un apartat amb les donacions, la secció de notícies i els breus amb les principals activitats de difusió cultural i conservació del patrimoni històric que ha realitzat el servei el darrer any, així com la bibliografia blanenca recent.

Abans d'acomiar-me des d'aquest escrit, voldria agrair sincerament a totes les persones que han fet possible el nou número que teniu a les mans, i en especial a tot el personal de l'Arxiu Municipal i Patrimoni, amb la seva regidora Mònica Rabassa al capdavant, que mantenen viva la nostra història a través d'aquesta i d'altres iniciatives que organitzen al llarg de tot l'any.

Ara, el què toca, és gaudir de la lectura d'aquest nou número de la *Revista Blanda*!

Jordi Hernández Martínez
Alcalde de Blanes

RECERQUES

1. Joan Salvador Gelabert Rigau

Les Carbónicas Rigau de Blanes

2. Guillem Martos Oms

De la botica a la farmàcia. Apunts sobre la història i les persones que exerciren la Farmàcia entre el segle XV i la primera meitat del XX, a la vila de Blanes

3. Jordi Pacheco

El llenç retrobat d'en Ricard Ferrer

4. Toni Reyes i Aitor Roger

Blanes, plató de cinema

5. M. Àngela Sagrera

Es noi del Convent

6. Pep Vila

Captius blanencs segrestats per la pirateria nord-africana (1644 i 1723-1725)

01 *Les Carbónicas Rigau de Blanes*

per Joan Salvador Gelabert Rigau

Antecedents

Joan Fèlix Rigau i Alum va néixer a Barcelona el 29 de maig de 1898 i era el més petit de sis germans.

Va cursar els estudis bàsics i el batxillerat a l'acadèmia "El Colegio Cataluña" que el seu pare, José M. Rigau, tenia al carrer Pelai de Barcelona. Un cop acabat el batxillerat, va ingressar a l'Escola d'Enginyers de Barcelona.

L'any 1920 va ser cridat a files per fer el servei militar obligatori i fou destinat a la mateixa ciutat de Barcelona.

A causa dels greus successos ocorreguts a la ciutat de Melilla durant la guerra del Rif, anomenats "el desastre de Annual", en què l'exèrcit espanyol va patir una severa derrota, el servei militar se li va allargar fins als disset mesos (en aquell moment tenia una durada de deu mesos). No obstant això, per sort, no va ser mai enviat a combatre.

Aquest període tan llarg de servei militar va ser la causa que abandonés els estudis d'enginyeria i que entrés a treballar a l'empresa "Maquinària Anglo-Americana R. D'Aulignac" on venien maquinària i accessoris per a indústries, així com aspiradores i altres petits electrodomèstics.

El juliol de 1923, després que el seu pare es jubilés i traspassés l'acadèmia que tenia a Barce-

▲ Botiga de "Maquinària Anglo-Americana R. D'Aulignac". Fons Gelabert Rigau (AMBL)

lona a un nou propietari, tota la família es va traslladar a viure a Blanes, a la casa materna que tenien al carrer de l'Esperança, on anaven a passar els estius.

Inicis de Carbónicas Rigau

Fou a finals de l'any 1923 que es va associar amb el seu amic Francisco Castañé i, plegats, van fundar una empresa dedicada a la fabricació i a la venda de begudes carbòniques, inicialment gasoses i sifons.

Per poder fabricar els seus productes, el maig de 1924 van llogar una casa que en Melitó Torde- ra tenia al carrer Mercaders, cantonada amb el carrer de la Muralla.

▲ Ampolla d'Iceberg

Més endavant també van fabricar una beguda anomenada *Iceberg* i van ser els representants i distribuïdors per tota la província d'una mena d'aperitiu escumós anomenat *Vivert*, així com de la cervesa *Moritz*, que els arribava embotella-

da des de Barcelona, a través de transportistes locals.

▲ Anunci publicitari del Vivert i d'Iceberg a la revista Recull (AMBL)

Malauradament, poc temps després de l'inici del negoci, el seu soci Francisco Castañé va morir.

Joan Fèlix Rigau i José Castañé, pare del difunt, van acordar que, a l'empresa, Francisco Castañé fos substituït pel seu cosí José Balmaña, que en aquell moment residia a La Havana i que va haver de tornar a Blanes.

Amb el nou soci no es van entendre gaire bé i l'any següent, el 1925, Joan Fèlix Rigau va comprar a José Castañé la part de l'empresa que li pertanyia. Va quedar, per tant, com a propietari únic.

▲ Joan Fèlix Rigau davant la façana de la fàbrica del carrer Raval amb el carro repartidor. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

La nova empresa va passar a anomenar-se *Carbòniques Rigau* i va obtenir el número 2693 de registre de fabricant de begudes carbòniques. Amb els anys, però, va anar canviant de nom: *Gaseosas Rigau*, *Rigau*, *Glop-Rigau*, *Glop-Fruit*.

Com a tots els negocis, els començaments van ser exigents. Tot es feia manualment o bé amb una maquinària molt primitiva. Netejar les ampolles, omplir-les, posar-les en caixes i repartir-les per tot Blanes es feia a mà i, en aquells primers temps, es repartien les begudes amb carretó.

Malgrat aquestes dificultats, l'empresa va anar prosperant, fins al punt que el local que tenia llogat al carrer Mercaders va anar quedant petit.

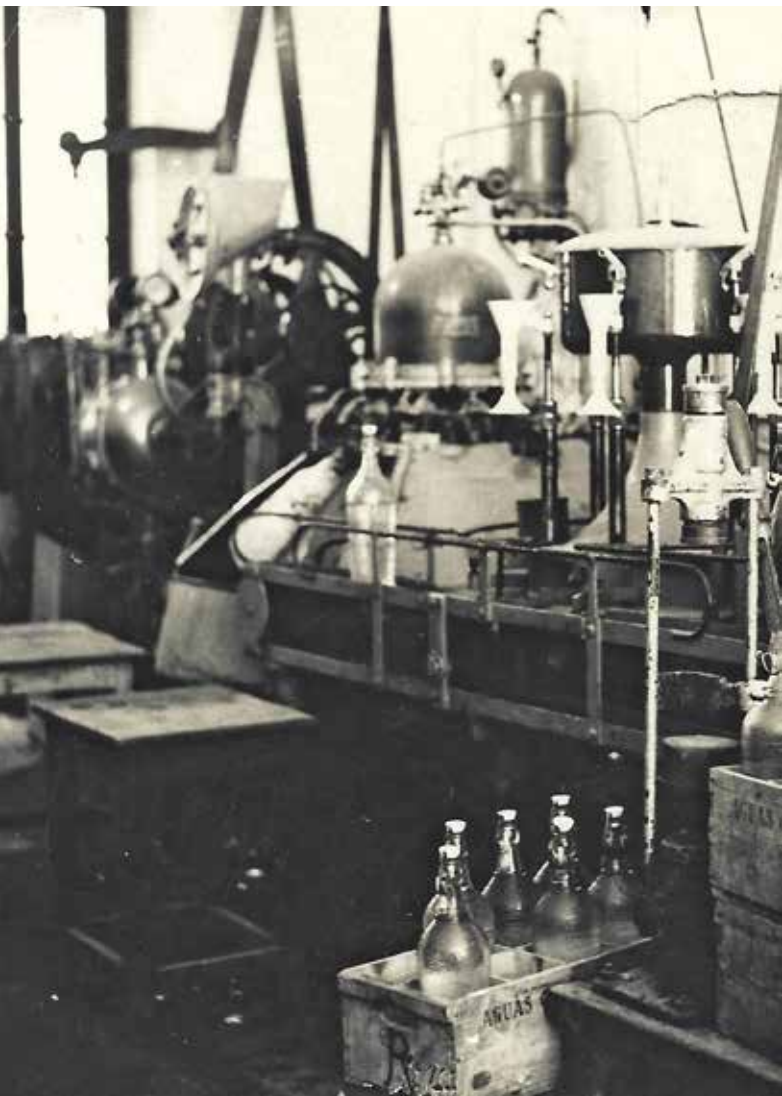
El novembre de 1926, l'empresa es va traslladar

a un local situat al carrer de Raval número 26, on l'avi de qui seria la seva dona, Francisca Ribas Ros, havia venut gra.

El local era gran: planta baixa i un pis, i amb dos bons accessos, l'un des del carrer de Raval i l'altre des del carrer del darrere, Jaume Ferrer.

A la planta baixa, entrant pel carrer Raval, hi havia la maquinària per omplir els sifons i les gasoses, i s'hi netejaven les ampolles. La part central era el magatzem per a les caixes de begudes i a la part posterior, amb accés pel carrer Jaume Ferrer, s'hi guardava el carro i una haca que es van comprar per fer amb més eficàcia l'entrega de les comandes als clients.

Al pis de dalt hi havia un gran magatzem on s'hi guardava el sucre i s'hi preparaven els xarops.

▲ Maquinària embotelladora de gasoses. Fàbrica del c/ Raval.
Fons Gelabert Rigau (AMBL)

La Coca-Cola a Blanes

Joan Fèlix i el seu germà Antonio, que vivia a San Juan de Puerto Rico, s'escrivien sovint i a casa sempre havia sentit a dir que, a les seves cartes, l'Antonio li feia saber el gran èxit que tenia per terres americanes una nova beguda refrescant fabricada amb extractes de cola que es deia *Coca-Cola*.

Sembla ser que la Coca-Cola va arribar a Espanya l'any 1928 a través de Francisco Duffo,

fabricant de sifons i gasoses *El Rayo*. Prova d'això és un anunci publicat el 17 de juny de 1928 al diari *La Vanguardia* en què Francisco Duffo anuncia que, a part dels seus productes, «*Dentro de breves días esta sociedad lanzará en este mercado el afamado refresco yanqui, titulado Coca-Cola*». I es va fundar la Compañía Coca-Cola de España amb seu a Barcelona, per tal de nomenar altres embotelladors.

Joan Fèlix Rigau s'hi va interessar durant l'Exposició Universal de Barcelona de l'any 1929, on la companyia americana *The Coca-Cola Company* hi tenia un estand/pavelló. Si no ho tinc mal entès, uns quants fabricants catalans, pocs, després de negociar amb la companyia americana, van aconseguir-ne la representació.

Santiago Daurella va aconseguir-la per a la zona de Barcelona; Carbónicas Rigau per a la zona situada entre Arenys i Tossa i per l'interior, a Palafolls, Tordera, Hostalric, Vidreres i Maçanet; els Clotet per a la zona de Granollers i els Romeu per a la zona de Vic.

No únicament van aconseguir la representació i la distribució d'aquesta beguda per a cadascuna de les seves zones, sinó que van ser autoritzats a fabricar-la, però, per tal que no poguessin saber-ne la fórmula la companyia americana els enviava el xarop directament des dels Estats Units. Així doncs, Blanes va ser una de les poques poblacions de Catalunya on s'hi va embotellar la Coca-Cola.

Atès el gran èxit que va tenir aquesta beguda, l'any 1933 la companyia Coca-Cola va instal·lar la seva pròpia planta embotelladora al carrer Aragó, a Barcelona. Així va anar retirant les llicències de fabricació que tenien les petites empreses i van passar a ser-ne únicament representants i distribuïdors.

Va esclatar la guerra civil i la fàbrica de sifons i

▲ Màquina embotelladora de Coca-Cola. Fàbrica del c/ Raval. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

gasoses va ser col·lectivitzada. Joan Fèlix Rigau es va veure obligat a aturar la fabricació i va tancar.

Acabada la guerra, i una vegada retornada la fàbrica, Joan Fèlix Rigau va reiniciar la fabricació de sifons i gasoses, la representació de les

cerveses *Moritz*, i també va aconseguir la representació de les cerveses *San Miguel*.

La companyia Coca-Cola, com moltes altres empreses americanes, a causa de l'apropament del règim franquista amb els nazis durant la segona guerra mundial, no va exportar matè-

▲ Joan Fèlix Rigau (el primer de la dreta) amb el camió Ford T. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

▲ Joan Fèlix Rigau amb el camió Dodge. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

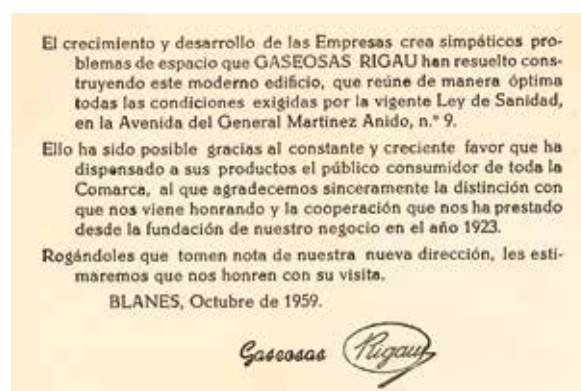
ries primeres cap a Espanya i no fou fins l'any 1953 que, mitjançant noves negociacions amb la Companyia Coca-Cola, Joan Fèlix Rigau va tornar a aconseguir la representació i la distribució d'aquesta beguda per a la mateixa zona que havia tingut abans de la guerra civil espanyola; és a dir, la zona de la costa entre Arenys i Tossa i els pobles de l'interior: Palafolls, Torreda, Vidreres, Hostalric i Maçanet. Però només la representació i distribució. La llicència de fabricació únicament la va obtenir, per a tot Catalunya, Santiago Daurella a través de la seva societat Cobega SA.

La fabricació de les begudes carbòniques i la distribució de les begudes representades anava bé, especialment la de la Coca-Cola, motiu pel qual, a poc a poc, es van anar adquirint vehicles: un Ford T, un Reo —comprat en una subhasta de l'exèrcit— un Dodge —camió americà aconseguit mitjançant les gestions del seu germà, Antonio Rigau, des de Puerto Rico—, una

camioneta DKW i d'altres.

L'any 1956 es va obtenir de Santiago Daurella la concessió per a la fabricació de les gasoses *Super D*, així com les seves taronjades i llimonades.

A poc a poc, el local del carrer Raval també va quedar petit. Es va comprar un terreny de bones dimensions, força cèntric, que anava des

▲ Tarja publicitària anunci nova fàbrica. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

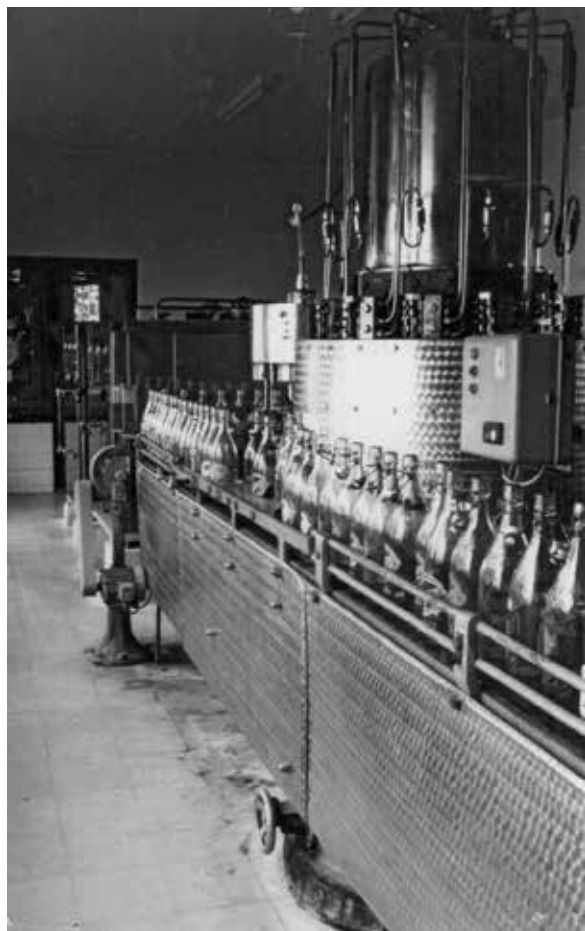
▲ La nova fàbrica de l'Avda. Martínez Anido (actualment c/ Jaume I). Fons Gelabert Rigau (AMBL)

de la riera fins a l'Avinguda Martínez Anido, actualment carrer Jaume I. I va començar la construcció d'una nova fàbrica.

Una nova fàbrica i altres instal·lacions

L'any 1959 s'inaugurà la nova fàbrica. Era una fàbrica moderna, amb la façana principal enjardinada, amb accés des de l'actual carrer Jaume I.

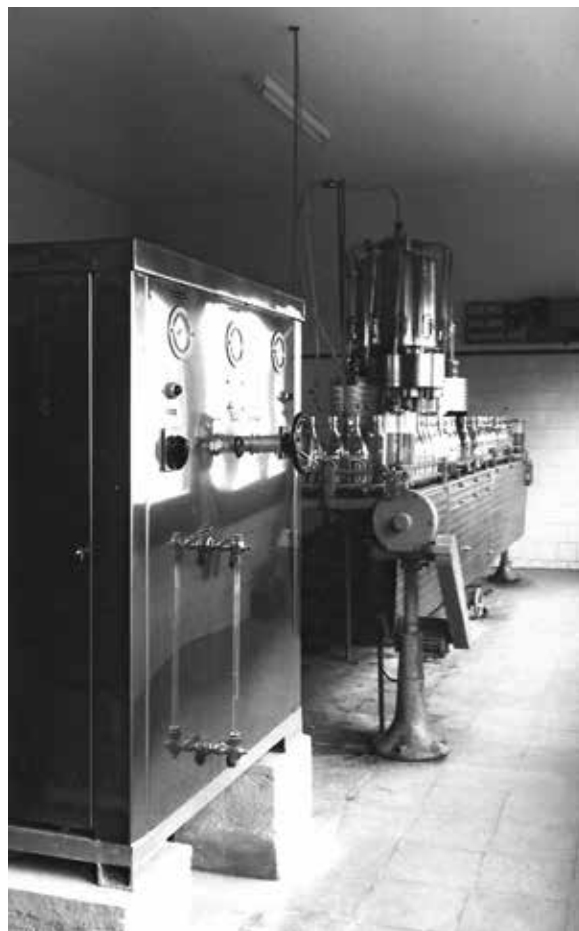
A la planta baixa hi havia un vestíbul d'acollida, les oficines d'administració, la planta embotelladora, una àmplia zona d'emmagatzematge i, a cada costat de l'edifici, un accés per a vehicles.

▲ Màquina embotelladora de gasoses. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

A la primera planta hi havia un magatzem per als sacs de sucre i un laboratori on s'elaboraven els xarops corresponents a cada beguda. A la part posterior de l'edifici, a un nivell inferior i amb accés per la rambla Joaquim Ruyra, hi havia un gran pati dividit en zones, una per emmagatzemar caixes, una altra per a la càrrega i descàrrega de camions i encara una altra per guardar-hi els vehicles. Aprofitant el desnivell entre els dos carrers, hi havia l'accés al soterrani de l'edifici principal.

La planta embotelladora es va dotar de la maquinària més moderna en el seu moment: màquina per omplir els sifons, màquina netejadora d'ampolles que, a través d'una cinta transportadora mecànica, les duia fins a la mà-

▲ Màquina saturadora on s'hi barrejava l'aigua i el gas. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

quina embotelladora, després a la màquina que posava els taps i, finalment, les feia arribar a la zona on es col·locaven en caixes. Tot era mecanitzat.

En aquests anys, i en un altre local situat al mateix carrer Jaume I, es va començar la fabricació de lleixiu i de sulfumant, publicitats inicialment amb el nom de lleixiu *El Àguila* i posteriorment amb el de lleixiu *Net*.

L'any 1959 i amb un nou acord amb Santiago Daurella, es començà a fabricar i distribuir un nou refresc de taronja, de llimona, de tònica i de soda, anomenat *Sandaru*.

El 1960 es va fundar la societat Marbega SA, dedicada exclusivament a la representació i a la distribució de les begudes fabricades per la Companyia Coca-Cola. La *Coca-Cola*, la *Fanta* de taronja i de llimona, la tònica *Sprit*, i les que més endavant van anar traient al mercat. Els socis d'aquesta societat eren Santiago Daurella i Rull, Joan Fèlix Rigau i Alum i el seu gendre Salvador Gelabert i Pons, casat amb la seva filla Roser Rigau Ribas.

▲ Roser Rigau i el camió de Transports Gelabert. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

Salvador Gelabert i Pons es va fer càrrec de la direcció d'aquesta nova societat, i va deixar el negoci *Transportes Gelabert*, dedicat al transport de mercaderies per tot España.

▲ Salvador Gelabert (primer de l'esquerra) amb repartidors de la Coca-Cola. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

Va ser a finals dels anys cinquanta, primers dels seixanta que, amb l'inici del boom del turisme, l'espai que la fàbrica de gasoses tenia destinat a la Coca-Cola va quedar petit. Per aquest motiu, es van iniciar converses per a la compra del solar adjacent al de la fàbrica, del qual era propietari el Ministerio de Obras Públicas. Aquest solar, com el de la fàbrica, tenia accés per dos carrers. El solar era erm, excepte en un racó de la façana del carrer Jaume I en què hi havia construïda una caseta on els operaris del Ministerio els "peones camineros" hi guardaven material i eines.

El Ministerio, però, no volia o no podia vendre. Només acceptava una permuta, per la qual cosa es va haver de buscar un altre solar de dimensions similars, on hi hagués una caseta de característiques semblants a la que hi havia al

solar del costat de la fàbrica. Finalment se'n va trobar un al final de la carretera de Lloret i es va comprar. S'hi va construir una caseta igual que la que hi havia al costat de la fàbrica que, si no vaig errat, actualment és el local de l'Associació de Veïns del Barri.

Un cop duta a terme la permuta amb el Ministerio, van començar les obres de rehabilitació i adaptació de la caseta dels "peones camineros" per fer-hi les oficines per a l'administració de l'empresa, un despatx i una sala de reunions i es va començar la construcció d'una nova nau amb accés pel carrer Jaume I.

Quan aquestes noves instal·lacions es van inau-

gurar l'any 1962, la societat Marbega SA va quedar totalment deslligada de Carbónicas Rigau. Aquesta última, propietat de Joan Fèlix Rigau i Alum, va continuar dedicant-se a la fabricació de sifons, gasoses i begudes carbòniques, així com a la representació de cerveses *Moritz*, *San Miguel* i d'altres, i l'empresa Marbega SA, dirigida i administrada per Salvador Gelabert i Pons, es va dedicar en exclusiva a la representació i distribució de les begudes fabricades per la companyia Coca-Cola.

Aquesta nova nau, tot i ser prou gran, ja es va veure que aviat quedaria petita. Per tant, allà mateix es va començar la construcció d'una segona nau amb l'accés des de la rambla Joaquim

▲ Façana en construcció del magatzem de Coca-Cola a l'Avda. Martínez Anido (actualment c/ Jaume I). Fons Gelabert Rigau (AMBL)

▲ Camió de Coca-Cola i l'autor d'aquest article a finals dels anys cinquanta. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

Ruyra i ocupant tota la resta del solar. Atès que la flota de camions de repartiment en aquells moments ja era prou nombrosa, es va aprofitar el desnivell existent entre els dos carrers i s'hi va construir un taller per a la reparació de vehicles, una fosa i un magatzem de recanvis del qual s'encarregava el mecànic Pedro Muñoz Doñate.

L'any 1965 Santiago Daurella va deixar de fabricar la gasosa *Super D* i el *Sandaru*, per la qual cosa Joan Fèlix Rigau també va deixar de fabricar-les, però va obtenir la concessió per a la fabricació de la gasosa *La Revoltosa*, i alhora va començar la fabricació d'una nova beguda refrescant d'elaboració pròpia, el *Glop*, tant de taronja com de llimona.

A finals dels anys seixanta i a causa de la ja delicada salut de Joan Fèlix Rigau, Carbónicas Rigau va passar a ser dirigida per la seva filla gran, Roser Rigau.

Pocs anys després, arran del gran creixement del turisme, el magatzem de la Coca-Cola del carrer Jaume I/ Rambla Joaquim Ruyra va quedar obsolet. La gran quantitat de caixes que s'hi movien diàriament i la flota de camions que entraven i sortien per carregar i descarregar els productes van fer necessària, una vegada més, la seva ampliació.

L'ampliació, però, no era possible, perquè el solar ja estava totalment edificat. Enrere havien quedat els anys en què es descarregaven a mà

▲ Flota de camions de Coca-Cola a mitjans dels anys seixanta. Fons Gelabert Rigau (AMBL)

camions tràilers de 1500 caixes, que portaven, entre d'altres, Transports Cuca. En aquell moment, les descàrregues ja es feien amb vehicles mecànics, i moltes vegades aquests camions tan grossos no podien maniobrar bé per entrar a la nau i la càrrega i descàrrega es feia al carrer, amb les molèsties que això comportava tant al trànsit de vehicles com als veïns.

Per tant, es va haver de buscar un nou terreny que cobrís amb escreix totes les necessitats presents i futures de Marbega S.A.

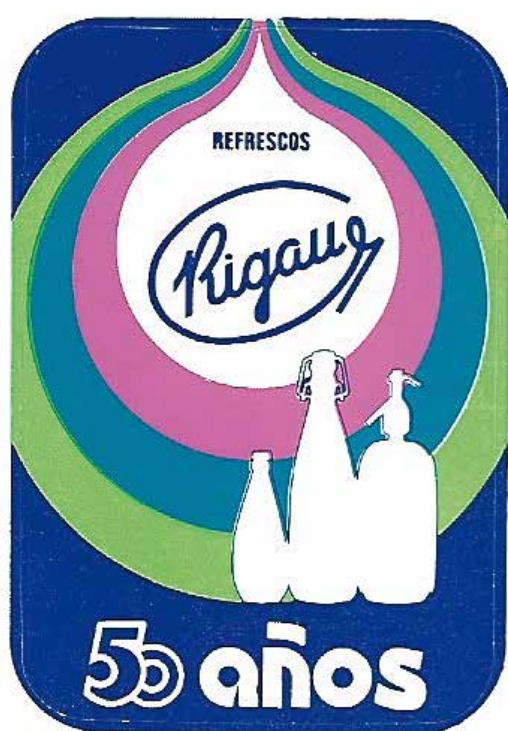
Finalment es va adquirir un gran terreny al costat de la Carretera d'Accés a la Costa Brava, al poble veí de Palafolls. Era un terreny pla, ben comunicat, amb accessos fàcils tant per als camions de repartiment com per als tràilers i camions de gran tonatge, que portaven les caixes

de begudes des de les fàbriques embotelladores, generalment les de Barcelona i Girona, però en èpoques d'estiu, a causa de la gran demanda, també la de Saragossa.

Una vegada aprovades les requalificacions urbanístiques d'aquests terrenys i obtingudes les corresponents llicències, s'hi van construir dues naus, una de grans dimensions on s'hi estibaven les caixes dels productes i es feia la càrrega i descàrrega dels camions i l'altra, més petita, per a les noves oficines de la societat Marbega SA.

L'any 1971 es van inaugurar les noves instal·lacions i de seguida es va fer el trasllat de tota l'operativa, excepte les oficines d'administració, que es van mantenir al carrer Jaume I fins que l'edifici d'aquestes noves oficines s'acabés de construir.

Va ser en produir-se el trasllat definitiu de Marbega SA a Palafolls que Joan Fèlix Rigau va aprofitar per traspasar les accions que tenia d'aquesta societat a la seva filla Roser Rigau i al seu gendre Salvador Gelabert. Així mateix va traspasar l'empresa Carbónicas Rigau a la seva altra filla, Mercè Rigau, la direcció de la qual la va exercir el seu marit, Josep Blanch.

▲ Tarja commemorativa dels 50 anys. Any 1973

La mort del fundador

El 8 de juny de 1975, després d'una llarga malaltia, Joan Fèlix Rigau va morir, però Carbónicas Rigau i Marbega SA van continuar a mans dels seus gendres Salvador Gelabert i Josep Blanch.

Les noves instal·lacions que Marbega SA havia construït a Palafolls estaven formades per dues

naus comunicades entre si. A la més petita hi havia les oficines d'administració, els despatxos, la sala de juntes, els vestuaris i els sanitaris per al personal. A la segona nau, molt més gran, hi havia un gran magatzem d'estiba de caixes amb zona de càrrega i descàrrega i, sota la direcció del mecànic Pedro Muñoz Doñate, el taller mecànic, el magatzem de recanvis i el taller de reparació de màquines subministradores de begudes.

Pocs anys més tard, atès que la superfície construïda va tornar a quedar petita, es va construir una tercera nau, més gran encara, per a l'emmagatzematge de caixes i la càrrega i descàrrega. Tot i això, a la part exterior dels edificis encara quedava terreny suficient per si calia ampliar més, cosa que va passar anys més tard.

Amb aquests nous edificis tan ben preparats i equipats, l'empresa Marbega SA va anar creixent fins que, a principis dels anys noranta, el seu gerent, Salvador Gelabert i Pons, es va jubilar, moment en què la societat Marbega SA va ser absorbida per la companyia Cobega SA.

Atesa la gran competència que en el mercat nacional feia la marca *La Casera*, la gasosa *La Revoltosa* -de la qual era embotelladora i distribuïdora Carbónicas Rigau- va anar en declivi fins que l'any 1986 es va deixar de fabricar.

A partir d'aquests fets, Carbónicas Rigau només es va dedicar a la fabricació i venda dels seus propis productes: sifons, gasoses i refrescos amb el nom de *Glop* i *Glop-Fruit*. Se'n feien de taronja, de llimona, de kiwi i de pinya, en diversos formats. També van continuar amb la distribució de les cerveses *Moritz* i *San Miguel*.

A l'octubre de 1996, la titular de l'empresa, Mercè Rigau i Ribas, es va jubilar i va ser quan la fàbrica va tancar definitivament.

▲ Glop-Fruit

DOCUMENTACIÓ CONSULTADA

Anales de la familia Rigau. José M. Rigau i Creixell

Arxius familiars Gelabert Rigau

Arxius documentals i fotogràfics. Joan Salvador i M. Roser Gelabert i Rigau

Arxius documentals i fotogràfics. Jordi Blanch

L'Abans. Blanes, recull gràfic 1863-1965. Rubèn Doll Petit

Biblioteca Nacional de España

Apunts de converses amb Salvador Roca, extreballador de Marbega SA

Apunts de converses amb Jordi Blanch

Apunts de converses amb Joan Portes extreballador de Marbega SA mantingudes fa anys.

Flech Vintage Papers Vol. 16 (flechcorp.blogspot.com)

Los primeros años de la Coca-Cola en España (sifonesantiguos.blogspot.com)

02 De la *botica* a la farmàcia.

Apunts sobre la història i les persones que exerciren la Farmàcia entre el segle XV i la primera meitat del XX, a la vila de Blanes.

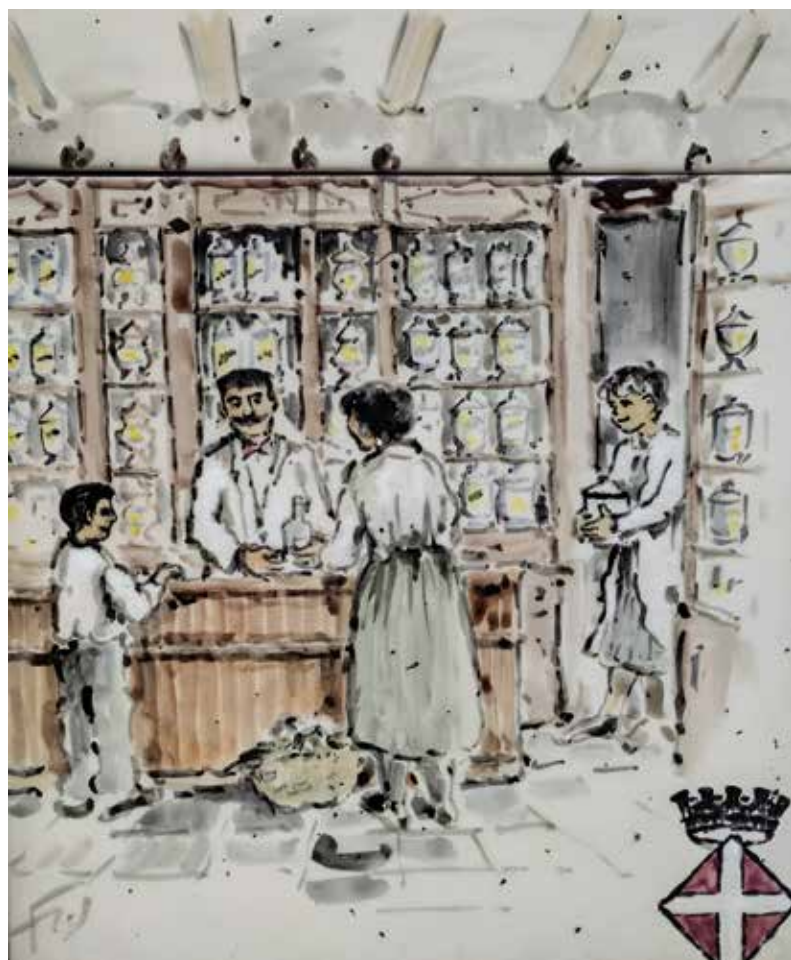
per Guillem Martos Oms

Introducció

Les farmàcies han esdevingut un pilar fonamental de la salut pública, especialment durant l'epidèmia de la COVID-19. A més de ser un punt de venda de medicaments, ofereixen serveis essencials com l'assessorament sobre la ingesta o ús dels medicaments, la dispensació de productes de salut i higiene, i la realització de proves diagnòstiques com els tests d'antígens. Aquestes funcions les converteixen en un centre de proximitat i confiança per als ciutadans i ciutadanes, i un complement de la tasca dels centres d'atenció primària (CAP). Amb l'expansió demogràfica que patí Blanes durant la segona meitat del segle XX, les farmàcies han anat augmentant i disseminant-se per la vila, amb l'objectiu de garantir una atenció de qualitat als blanencs i les blanques.¹

De l'apotecari al farmacèutic (s. VIII-XIX)

A l'inici, la pràctica de la farmàcia i la medicina es desenvoluparen de manera conjunta, atès que els metges elaboraven els seus propis fàrmacs a partir de diferents ingredients, entre els

▲ *Motius del carrer Nou, on es mostra dos farmacèutics (un home i una dona) que representen Joaquim Oms Plandiura i Maria Dolors Bassols Massegur treballant a la Farmàcia Oms.*

◀ *Metge i farmacèutic, de Hieronymus Brunschwig. Font: Wikimedia Commons. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Legenogapoteker.jpg>*

que destacaven les plantes o substàncies que recol·lectaven o adquirien. Tanmateix, amb el pas del temps, aquestes dues disciplines s'anaren distanciant cada cop més. De fet, no fou fins al segle VIII que aparegué el primer establiment que es dedicava exclusivament a l'elaboració i confecció de medicaments, a Bagdad. Segles més tard, el 1240 Frederic II de Hohenstaufen promulgà el primer edicte que regulava l'exercici de la farmàcia al continent europeu, document considerat un estatut que instaurà la farmàcia com a professió.² En aquest edicte, l'emperador dictaminava que per a l'exercici de la farmàcia calia tenir un conjunt de coneixements, responsabilitats i habilitats, i que era imprescindible disposar d'un espai adequat per a la confecció dels medicaments, lloc que era conegut com a *aphoteca* o *botica*.³ La influència d'aquest edicte s'estengué per Europa i influí en les seves corts. A Catalunya, Jaume I el Conqueridor dictà el 1272 una reglamentació que obligava totes les persones que volien exercir aquest ofici a sotmetre's a una prova per demostrar els seus coneixements.⁴

Durant l'edat mitjana, a Catalunya existí una àmplia varietat de professionals que estaven relacionats amb la salut. El metge, persona que havia cursat els seus estudis superiors als estudis generals, diagnosticava i intentava posar remei a les malalties; el cirurgià tractava les ferides, les malalties externes i les fractures; el barber, més enllà de la seva funció higiènica (rasurar barbes, tallar i netejar els cabells, etc.), realitzava sangries i petites intervencions de cirurgia. Els *boticaris*, a més d'elaborar i comercialitzar els medicaments, també realitzaven altres activitats mercantils com la fabricació de dolços i perfums, la venda d'espècies i material d'escriptura o l'elaboració d'espelmes.⁵ D'altra banda, hi havia altres professionals com els manescals, que s'ocupaven de la salut animal (fonamentalment dels cavalls), les matrones o els remeiers. Fins a finals del segle XVIII i ini-

cis del segle XIX, les persones que es dedicaven a l'elaboració de medicaments no van rebre el nom de farmacèutics, sinó el d'*apotecaris*. Aquest terme, provinent del mot grec *apothēke*, significava magatzem o botiga. Tanmateix, fins al segle XVIII, els apotecaris tingueren la consideració legal d'*artista*; és a dir, a diferència dels metges, que rebien la seva formació a les universitats, els protofarmacèutics ho feien com els artesans, aprenien l'ofici a partir d'altres apotecaris. De fet, per poder exercir l'ofici s'havia d'assolir el títol de mestre apotecari, el qual requeria anys d'experiència com a aprenent i la superació d'un examen. Aquesta consideració de l'època comportà que els professionals s'organitzessin a través de gremis, confraries i posteriorment col·legis.⁶

▲ Portada de l'edició de 1511 del llibre Concòrdia dels apotecaris de Barcelona. Font: Museu de la Farmàcia catalana <https://museuvirtual.ub.edu/objete/6135bmfc/>

Amb l'arribada de l'edat moderna, el que esdevindria la farmàcia s'anà cada cop especificant més de manera progressiva. Les competències dels apotecaris s'anaren centrant solament en l'elaboració dels medicaments, de la qual cosa acabaren obtenint el monopoli. Per exemple, entre 1603 i 1612, a Barcelona s'arribà a un conjunt d'acords que feren que els diferents oficis relacionats amb l'elaboració de medicaments especifiquessin les seves competències. Si els apotecaris deixaven de fabricar candeles, els cerers o els adroguers no podien elaborar els medicaments. Malgrat això, durant aquest període, els professionals de la medicina s'hagueren d'enfrontar a les farmàcies dels monestirs, ja que els membres dels ordes religiosos confeccionaven els seus propis medicaments i remeis sense especificar, normalment, els components. Aquest enfrontament derivà en un conjunt de plets judicials que s'allargaren durant el segle XVII.⁷ Finalment, el 1780 és considerat l'any en què els apotecaris passaren a ser considerats farmacèutics. I és que amb la Il·lustració es produïren un conjunt de canvis que desencadenaren la ruptura de l'estructura gremial i l'entrada dels apotecaris a les universitats. L'obtenció de la llicenciatura, que permetia l'exercici professional a tot l'Estat espanyol, eliminà les limitacions i restriccions que els diferents col·legis d'apotecaris havien imposat anteriorment. Segons Anna Maria Carmona, l'actitud dels apotecaris barcelonins en proposar la incorporació d'uns estudis universitaris per a l'exercici de la Farmàcia fou la palanca que engegà el pas de l'apotecari al farmacèutic, gràcies a les demandes que exposaren i les pressions sobre els consellers de Carles III i Carles IV.⁸

L'exercici de la Farmàcia a Blanes

Entre finals de l'edat mitjana i durant l'edat moderna va haver-hi a Blanes un nombre sorprenent de professionals que es dedicaren a

l'exercici de les activitats relacionades amb la salut. Alguns d'ells aconseguiren fer fortuna, establir-se al carrer Ample a partir de la segona meitat del segle XVII i desplaçar a altres sectors de la població de l'espai polític de la vila.⁹ La informació sobre l'exercici de la Farmàcia durant aquest període és pràcticament inexistent. Tanmateix, hi ha altres fonts que ens permeten saber qui desenvolupà aquesta professió, així com altra informació rellevant. El seu exercici, al igual que altres oficis de l'època, comportà uns beneficis econòmics als qui la practicaren, la qual cosa permeté la diversificació dels seus ingressos. Durant l'edat moderna, igual que avui en dia, l'adquisició de terrenys i propietats suposava una font d'inversió més, que alguns apotecaris d'aquest temps van practicar.

El primer apotecari que tenim documentat a Blanes fou Pere Roura, que vengué el 1439 una peça de terra considerablement gran del mas Palau a Pere Vilar, propera a la capella de Sant Daniel.¹⁰ Contemporàniament, entre 1467 i 1499, pels voltants de l'actual barri de la Plantera, l'apotecari blanenc Jaume Marull realitzà diverses adquisicions de terra. El 1472, Marull li comprà a Jaume Trull, pagès de Sant Genís de Palafolls, un tros de terra erma que contenia dos jornals de bous per onze lliures barceloneses.¹¹ Posteriorment, el 1499, Bartomeu Bruget, també pagès de Palafolls, li atorgà una venda d'un censal mort de 25 sous de renda anual.¹² Anys més tard, però, el seu fill, Joan Marull, pareire i mercader, vengué aquest censal a Quirze Pere Roger, mercader de Calella i batlle del terme del castell de Montpalau, dos censals morts de 25 sous de pensió cadascun.¹³ Al segle XVII també hi trobem altres casos. Com afirma Joaquim Roura, durant l'expansió territorial que Blanes visqué, algunes persones benestants adquiriren diversos terrenys, com fou el cas de Pere Fornaca, prestador; Joan Pau March i Jalpí, doctor; i Joaquim Borrell, apotecari. També sabem, gràcies al llibre d'òbits de la parròquia

de Santa Maria, que el 1615 morí en una sínia, propietat de l'apotecari blanenc M. Roig, el pagès Magí Camps.¹⁴

▲ Morter utilitzat pels apotecaris entre el 1600 i 1800. Font: Museu de la farmàcia catalana. <https://museuvirtual.ub.edu/objecte/0004mfc/>

Una altra font molt valuosa d'informació són les visites que els apotecaris realitzaven a les *botiques* dels seus col·legues professionals, tal com s'ha mencionat anteriorment. Gràcies a aquests informes sabem que les apotecaries blanenques eren, juntament amb les de Calella i Vic, de les més ben assortides de Catalunya al segle XVII, mentre que les de Balaguer, Vilafraça del Penedès i Martorell deixaven molt que desitjar. A partir de l'obra de Ramon Jordi González, que estudià aquestes visites per tot

el Principat, sabem el nom d'alguns apotecaris que exerciren entre els segles XV i XVIII a Blanes, així com alguns apunts biogràfics de certs individus. Per exemple, com passa en altres oficis de l'edat moderna, hi havia un cert grau d'endogàmia entre els professionals que exercien d'apotecaris, tot i que durant aquest període a Blanes només tenim un constància d'un cas. El 1747 apareixia en el testament d'Agustí Salvador Torrent, apotecari de Calella, Fèlix Verdera, apotecari de Blanes, que estava maridat amb la seva filla, Maria Salvador Font.¹⁵

Malgrat que l'estudi de les famílies que exercien aquesta professió és una tasca complicada, entre les diferents persones que foren apotecaris durant aquest període destaquen alguns cognoms que es van repetint, i es pot suposar que devien compartir un cert grau de consanguinitat. El cognom "Roig" apareix en diverses ocasions entre els segles XVI i XVIII: Joan Roig (1565), Josep Roig (1595), M. Roig (1615), Josep Roig (1671), Josep Roig (1710). Altres cognoms destacats són Verdera, Vergés o Puig. La nissaga dels Puig la trobem per primera vegada amb Pau Puig, apotecari que exercí a Blanes aproximadament entre 1719 i 1733. Tot i que no tenim més dades sobre la seva biografia, a l'Arxiu Municipal de Blanes es conserva el seu llibre de comptes dels anys 1726-1733.¹⁶ El 1740 apareix un altre apotecari anomenat José Puig, el qual prestava a Pedro Dalmau, adroguer de Barcelona, certa quantitat de diners. Segons Ramon Jordi González, aquest tingué un fill, José Puig Tuset, de qui tenim referències ja el 1759: essent natural de Blanes realitzà les pràctiques a Barcelona entre 1761 i 1762.¹⁷

Altres apotecaris eren fills de comerciants o botiguers, com el cas d'Onofre Gil Berga (1785-1788), Josep Palau Verdera, natural de Blanes que entre 1769 i 1772 practicà a la botica de Joan Ametller Mestre, o Antoni Palau Verdera. Entre aquests dos desconeixem si eren germans

o tenien algun lligam familiar. Tanmateix, foren contemporanis i és possible que els dos fossin fills del mateix matrimoni, ateses les dates i el fet que eren fills de botiguers blanencs. A diferència de Josep, la informació que tenim sobre Antoni és extensa. Batejat el vint-i-tres de febrer de 1734 a la parròquia de Santa Maria, Antoni Palau i Verdera fou fill dels botiguers Josep Palau i Paula Verdera i Palau, ambdós també fills de la vila. En una data desconeguda es devia traslladar a Barcelona, on aprengué l'ofici d'apotecari i l'afició per la botànica de la mà de Josep Salvador, apotecari i botànic barceloní de renom que visqué entre 1690 i 1761. El mateix Palau, segons Pasqual Bernat, afirmà que havia estat deixeble de Salvador, per la qual cosa sembla versemblant aquesta hipòtesi.¹⁸ Aprofitat l'examen per exercir la professió, s'establí a Tordera, on s'hi estigué fins al 1766, any en què fou nomenat acadèmic de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.

El seu interès per la botànica sobrepassà l'exercici de la Farmàcia i es traslladà a Madrid on col·laborà amb el Reial Jardí Botànic. Aquest jardí botànic havia estat fundat el 1755 a Soto de Mugas Calientes, prop de l'actual palau de la Moncloa, i el 1773 començaren les labors per traslladar-lo al Prado, la seva localització actual. La creació d'aquest equipament responia a la voluntat de la monarquia borbònica de crear un conjunt d'establiments i centres científics a Espanya des d'on promoure les ciències. De fet, aquell mateix any, el 1773, Palau obtingué una plaça com a segon professor d'aquesta institució a través d'unes oposicions, per succeir el també botànic i apotecari català Joan Minuart Perets, al qual també substituï en la Reial Acadèmia Mèdica Matritense. La seva arribada impulsà l'adopció per part dels botànics espanyols del sistema linneà, mètode desenvolupat pel suec Carl Nilsson Linnæus al segle XVIII, que servia per a la classificació dels éssers vius a través d'una jerarquia de categories (regne, di-

visió, classe, ordre, família, etc.). Això només fou possible, però, gràcies a les traduccions que féu el mateix Palau del botànic suec. Es jubilà el 1791 per motius de salut i dos anys més tard morí.¹⁹

Amb el pas de la figura de l'apotecari a la del farmacèutic a finals del segle XVIII, comencem a trobar a Blanes les primeres persones que exerciren aquesta ciència. Tanmateix, tal com succeí durant l'edat moderna, la informació que ens ha arribat sobre les persones que s'hi dedicaren al segle XIX és escassa i és la següent: El 1820, Guillem Forn, apotecari i veí de Blanes, actuava com a tutor del Monestir de Sant Salvador de Breda en la firma d'una reducció de censal a favor de Josep Clara Buch. Aquell mateix any, el mateix Forn tenia una causa judicial contra Joan Gordils i Pasqual, Baldiri Rissench i Josep Rabassa. Anys més tard, entre 1848 i 1849, Joaquim Alemany, un jove farmacèutic blanenc de 21 anys, rebia de l'Ajuntament del Masnou un passaport per moure's per l'interior del Principat.²⁰ El 1851, Alemany estava casat amb Josepa Bolós i Santaló, ja que en una època de Joaquim de Trincheria i de Busquets, hisendat olotí, admetia que era la seva cunyada i que estava casada amb aquest jove farmacèutic.²¹ Novament, en una carta escrita el 1855 pel mateix Alemany, sabem que l'Ajuntament de Blanes estava disposat a comprar-li a ell i al seu veí, Francesc Oller, d'Esclet, els terrenys enfront de les seves cases.²² D'altra banda, també sabem que entre 1877 i 1904 Bruno Gelabert Roca exercí de farmacèutic, establert al carrer Muralla.

El 1904 Andreu Espinosa de los Monteros i Mayol, barceloní, adquirí a Bruno Gelabert la seva farmàcia, la qual regentà fins al 1913, any en què morí. La seva família procedia de La Orotava (Tenerife), i el seu pare, Justo Espinosa de los Monteros de Mesa, s'establí a la ciutat comtal, on es casà amb la barcelonina

Amàlia Mayol i Gras. Andreu desenvolupà una tasca cultural important a la vila, ja que fou un dels primers presidents del Centre Catòlic. Casat amb Adela Bach i Soler, tingueren Santiago Espinosa de los Monteros Bach, que també es dedicà a la farmàcia. Santiago havia nascut a Barcelona el 1890 i es crià a Blanes. Com el seu pare, estigué involucrat en la vida cultural del poble: va pronunciar diverses conferències i exercí de vocal de la secció de cultura a les vetllades literàries que es duïen a terme al Centre Catòlic. Entre el 23 d'abril de 1924 i el 7 de gener de 1925 va fer d'alcalde i, tot i l'escàs temps que estigué al capdavant del consistori, proposà cobrir la riera de la Vall de Burg, encarregà un estudi per a la construcció de la xarxa de clavegueram i va fer arribar l'aigua potable a les cases. A més, va aconseguir que el Ministeri d'Obres Públiques concedís a la vila els terrenys sobrants de la zona maritimoterrestre per a construir un passeig marítim.²³

Després d'aquest breu repàs de la història d'al-

gunes de les persones que exerciren la Farmàcia entre el segle XV i inicis del segle XX, volem parlar succintament sobre aquells establiments farmacèutics que fa més temps que estan oberts de manera ininterrompuda; és a dir, les farmàcies Sureda Casamor, Adell i Oms Arias. Totes elles tingueren el seu origen durant la primera meitat del segle passat i, a més a més, foren adquirides a altres persones que havien exercit la professió anteriorment.

La Farmàcia Sureda (antiga Casamor)

La farmàcia Casamor té l'origen el 1916, quan Anton Casamor i Colomer adquirí la farmàcia Vila. Nascut a Banyoles el 1889, la seva família procedia de Navata, localitat de l'Alt Empordà. El seu pare, Leandre, exercí a finals del segle XIX a les Filipines com a magistrat. En retornar a Catalunya s'establí a la capital del Pla de l'Estany, on continuà exercint d'advocat i es casà

▲ Mapa de les farmàcies de Blanes durant la primera meitat del segle XX. En verd es poden veure les farmàcies actuals i en taronja les antigues. Font: Elaboració pròpia a partir de Google Mymaps.

amb Maria Colomer Gou. La història que portà a Anton Casamor a estudiar farmàcia és curiosa. Quan marxà de Banyoles per anar a estudiar a Barcelona, la seva idea era estudiar dret, com el seu pare. Tanmateix, durant el trajecte conegué uns joves que el convenceren d'estudiar Farmàcia, per sorpresa de la seva família. Poc després d'adquirir la farmàcia Vila, llogà l'habitatge adjacent, que era propietat de les senyoretes Palau, així com el cafè "La Cotorra", el qual utilitzà de magatzem. Això li permeté tenir accés al carrer de la Muralla. A part de regentar el negoci, on atenia la clientela i pre-

gura Aitor Roger, "la senyora Rosa, amb el seu tracte servicial vers els clients, serà una figura cabdal a la farmàcia. Podríem dir que era la que portava les regnes del negoci i qui tenia més visió comercial". Descendent del mas Vilà, el seu pare va intentar fer fortuna a El Salvador. Ella es crià a Barcelona, on assistí a l'escola, i estiujava a Blanes. Malgrat les seves capacitats i aptituds no realitzà els estudis universitaris, a diferència dels seus germans, que estudiaren medicina. Casada amb Anton Casamor quan tenia uns 18 o 19 anys, ràpidament s'incorporà al negoci. En un principi només ajudava, però

▲ Farmàcia Casamor abans de la darrera reforma. Font: Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)

parava les fórmules magistrals, durant alguns anys exercí de farmacèutic titular de l'Ajuntament. En l'exercici d'aquest càrrec, es dedicava a investigar les causes de les epidèmies o brots que per diverses qüestions apareixien a Blanes, com per exemple, el mal estat de l'aigua que ocasionava gastroenteritis.²⁴

Una peça fonamental de la farmàcia fou la seva esposa, Rosa Vilà Esparragó, ja que, com asse-

el seu marit li ensenyà l'ofici i acabà realitzant les fórmules magistrals en la seva absència. A més, fins als 92 anys estigué gestionant la farmàcia.²⁵

Quan el 1966 Anton Casamor morí, s'hagué de recórrer a la figura del farmacèutic regent, ja que el seu fill no volgué seguir el negoci. Fins que el seu net, Joan Sureda Casamor, no acabà la carrera el 1973, Joan Adell i Ignasi Oliva foren els

farmacèutics que regentaren el negoci, mentre que Rosa Vilà el gestionà. Pocs anys després de la incorporació de Joan Sureda a la farmàcia, la seva germana Montserrat també ho feu el 1981. Durant aquesta segona època, s'iniciaren unes obres per millorar l'establiment: s'amplià la superfície de la farmàcia i es modernitzaren les instal·lacions, tot i que es conservà el mobiliari originari de la farmàcia Vila.²⁶

Farmàcia Adell

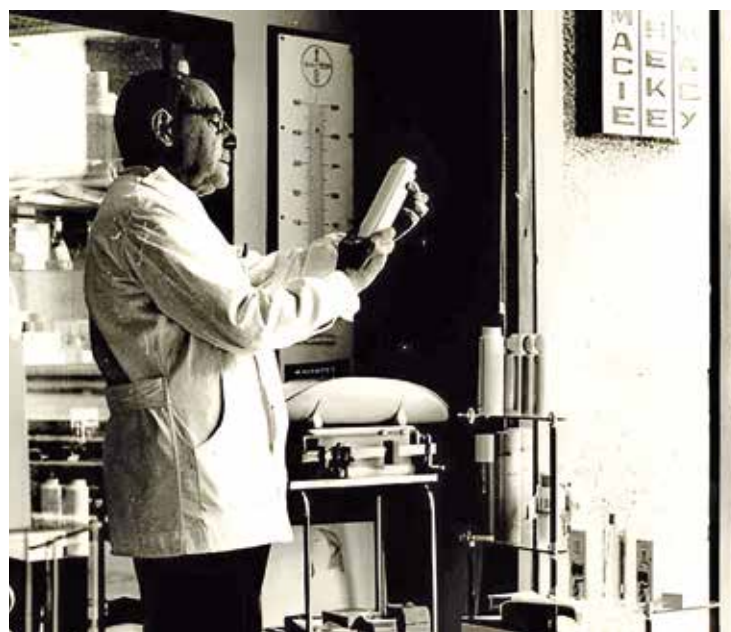
La farmàcia Adell té l'origen el 1925, quan un farmacèutic provinent de València, Joan Adell Escalante, arribà a Blanes i adquirí la farmàcia de la Muralla per disset mil pessetes a Santiago Espinosa de los Monteros Bach.

El 1929 Adell donà d'alta un laboratori annex a la farmàcia, en el qual elaborà i distribuï un conjunt d'especialitats farmacèutiques que registrà a la Direcció General de Sanitat. Algunes foren les injeccions *Vixxaam*, que estaven destinades a tractar persones amb problemes pul-

monars o els supositoris *Esfinterin bismútic*, per a les afeccions laríngies. Tanmateix, el producte per excel·lència fou la pomada *GUPY*, la qual es produí a partir de productes balsàmics naturals, com l'eucaliptus, el mentol, el terpineol, la resina de fang o la càmbora.²⁷ L'efectivitat i popularitat d'aquesta pomada s'estengué a la totalitat del territori català. Malauradament, després de la Guerra Civil (1936-1939) i la postguerra es produí un encariment de les matèries primeres i una disminució dels beneficis, el que comportà que el 1960 se sol·licités a la Direcció General de Sanitat l'augment de preu de la *GUPY* de 8'97 pessetes a 19'60 tot argumentant: *"Que dado el aumento de precio sufrido por los transportes generales y por las materias primas que entran en la composición de la especialidad farmacéutica "GUPY" [...] se ve la necesidad de recurrir a V. E. para que sea autorizado aumentar el precio de la referida especialidad, que actualmente es de Ptas. 8'97 a la cantidad de 19'60 con el fin de que le pueda quedar un margen racional para la explotación del Laboratorio"*.²⁸ Amb l'augment dels costos, però, finalment s'hagué de suspendre la fabricació.

▲ Joan Adell Escalante

▲ Fotografia de Joan Adell Escalante el 1960. Font: Fotografia cedida per Joan Adell

▲ Fotografia de Joan Adell Escalante, el seu fill Joan Adell Álvarez i Montse Casas el 1960 a la Farmàcia Adell.
Font: Fotografia cedida per Joan Adell

Pocs anys després, el 1963, el fill de Joan Adell Escalante, Joan Adell Álvarez acabà la carrera de farmàcia i començà a treballar amb el seu pare. El recent llicenciat fou qui executà la primera reforma de la farmàcia, la qual no havia patit cap canvi significatiu des de la seva adquisició. El 1972, Adell Álvarez obrí una segona farmàcia al carrer d'Anselm Clavé, que actualment té el nom de *Farmàcia Teresa Adell Creixell*, on s'inscriví de farmacèutic titular. Contemporàniament, el seu pare es jubilà a l'edat de 72 anys i fou l'esposa del fill, Maria Teresa Creixell Sureda, qui s'establí com a titular de la farmàcia de la Muralla. Amb el nou traspàs, es va fer una altra reforma per modernitzar i actualitzar l'establiment als nous temps.²⁹

Farmàcia Oms

L'última farmàcia oberta abans de 1950 fou la farmàcia Oms (actual Oms Arias). Va ser iniciada per Joaquim Oms Plandiura, la família del qual provenia d'una llarga nissaga de metges blenecs. Per influència de la seva família materna, trencà amb el tradicional ofici, ja que tenia parents a la Garriga que exercien la professió de farmacèutic. Llicenciat el 1933, va obrir el nou negoci als baixos de la casa pairal, el mateix immoble en què els seus avantpassats havien exercit la medicina i residit.³⁰ La tasca

d'obrir una nova farmàcia al centre de Blanes no fou fàcil, ja que el març de 1934 la junta de delegació a Girona del Col·legi de Farmacèutics de Catalunya impulsà un projecte per limitar el nombre de farmàcies a cada població, el que portà al recent llicenciat a comunicar-se i reunir-se en diverses ocasions amb el Col·legi i els altres farmacèutics de Blanes.³¹

▲ Els farmacèutics Joaquim Oms Plandiura i Maria Dolors Bassols Massegur. Font: Arxiu familiar.

▲ La família Oms al pati de casa seva. D'esquerra a dreta veiem els farmacèutics Francesc Xavier Oms, Maria Dolors Bassols, Mercè Oms, Joaquim Oms amb la seva neta en braços, Marta Giral, i finalment Maria Dolors Oms. Font: Documentació familiar

Per resoldre aquest problema, es comprà la farmàcia Vilanova, situada al carrer Ample número 37, a Ramon Vilanova Niubó. Al RECVELL del 9 de juny de 1934 ja s'anunciava la seva obertura: *"En el carrer de Mn. Bernat Boades, hi serà inaugurada dintre de poc una Farmàcia que hi ha muntat el jove Joaquim Oms, en la casa pairal dels seus pares, convenientment arreglada segons les exigències de l'estètica i de les conveniències comercials"*. Pocs dies més tard, el 20 de juny en Joaquim obrí la farmàcia tal com recull una altra notícia de la mateixa revista: *"Dimecres fou inaugurada la farmàcia del nostre amic en Joaquim Oms. Foren invitats galantment al lonx que amb aquest motiu va donar el seu propietari als amics. L'acte fou purament quasi d'un caire familiar"*.³²

L'any següent, s'incorporà a la farmàcia la Maria Dolors Bassols Massegur, esposa d'en Joaquim. Originària d'Olot, va dur a terme també la llicenciatura de Farmàcia. Es conegueren a la Universitat de Barcelona, on el seu futur marit era el delegat de la facultat de Farmàcia. Segons el setmanari *La Ciutat d'Olot*, es llicencià el

1934, ja que a la secció de societat s'anunciava que *"Ha acabat la carrera de Farmàcia la filla del nostre amic senyor Eduard Bassols, senyoreta Maria Dolors Bassols i Massegur. La nostra enhorabona"*.³³ Malauradament, amb l'esclat de la Guerra Civil (1936-1939), en Joaquim fou cridat a files i la Maria Dolors hagué de gestionar la farmàcia amb l'ajut esporàdic de la seva cunyada, la Josefina Oms Plandiura, que era llevadora i durant la guerra serví com infermera de la Creu Roja a l'Hospital Clínic. Posteriorment, en Joaquim Oms es reincorporà a la farmàcia i, juntament amb la seva dona, l'administraren.

El matrimoni tingué tres fills (la Mercè, en Francesc Xavier i la Maria Dolors), dels quals els dos primers estudiaren Farmàcia. Preveient això, decidiren obrir una farmàcia als Pins, que al principi gestionà l'amiga de la Mercè, la Teresa Tost, fins al 1964, any en què en Xavier Oms es llicencià i s'hi posà al capdavant. Dos anys més tard, el Xavier es casà amb la Roser Arias, que el 1969 es llicencià també en Farmàcia i s'incorporà al negoci.

NOTES

- ¹ Fer la història de les persones que exerciren aquest ofici al llarg dels segles passats no ha estat fàcil, ja que la informació es troba molt disseminada. Tanmateix, m'agradaria agrair l'ajuda que he rebut per part de l'equip de l'Arxiu Municipal de Blanes i el Col·legi de Farmacèutics de Girona, la informació proporcionada per Joan Adell i la seva filla Maria Adell, així com a la Montserrat Sureda i la Roser Arias. A més a més, considero necessari fer menció especial al meu avi i amic, en Francesc Xavier Oms Bassols, qui juntament amb la meua àvia, Roser, m'ensenyaren la rellevància d'aquest ofici, el qual és un servei ofert als seus convilatans i convilatanes.
- ² Rovira Anglada, José Maria. (2024), "L'apotecari. La seva formació, exercici i qualitats professionals fins al segle XIX", Revista Farmàcia, núm.39, p. 26.
- ³ Calderón, Graciela. (2004). "Farmacia: pasado, presente y futuro", Revista del Hospital Materno Infantil Ramón Sardá, vol. 23, núm. 4, p.185.
- ⁴ Carmona i Cornet, Anna Maria. (2003) *Història de la farmàcia*. 9a ed. Barcelona, p.111.
- ⁵ Roura Roger, Joaquim. (2012). "Blanes al segle XVII: homes bons, fidels, lleials i obedients vassalls", *Blanda*, núm.15, p.89.
- ⁶ Carmona i Cornet, *Història de la farmàcia*, op.cit., p.111.
- ⁷ Carmona i Cornet, *Història de la farmàcia*, op.cit., p.112.
- ⁸ Carmona Cornet, Anna Maria. (1983). *De l'apotecari al farmacèutic. Els farmacèutics catalans dels segles XVIII i XIX*. Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, pp.11-12.
- ⁹ Roura Roger, "Blanes al segle XVII", op.cit., p.90.
- ¹⁰ Baltrons Ribas, Joan i Reyes Valent, Antoni. (2016). "Notes sobre masos, llocs i termes. Blanes, s. XIV-XVII", *Blanda*, núm. 19, p.45.
- ¹¹ Biblioteca Nacional de Catalunya [BNC], Pergamins, 391, registre, 19576.
- ¹² Arxiu Nacional de Catalunya [ANC], ANC1-1087-T-1750.
- ¹³ ANC, ANC1-1087-T-1701.
- ¹⁴ Roura Roger, Joaquim. (2016). "Penúria i violència a Blanes a principis del disset", *Blanda*, núm.19, p.104.
- ¹⁵ Jordi González, R. J. (2003). *Colecció de "speciers", mancebos boticarios, boticarios, farmacéuticos practicantes de farmacia y farmacéuticos en Cataluña*. Fundació Uriach 1838, p.644.
- ¹⁶ Arxiu Municipal de Blanes [AMBL], Fons Pau Puig.
- ¹⁷ Jordi González, R. J. *Colecció de "speciers"*, op.cit, p.311.
- ¹⁸ Bernat, Pasqual. (2008). "Antoni Palau i Verdera [1734-1793], un botànic blanenc de la Il·lustració", *Blanda*, 11, p.20.
- ¹⁹ Puig Samper, Miguel Ángel. (1996). Antonio Palau Verdera y la enseñanza en el Real Jardín Botánico. En J. Checa & J. Álvarez (Eds.), *El siglo que llaman ilustrado: homenaje a Francisco Aguilar Piñal* (pp. 723-728). Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- ²⁰ Arxiu Municipal del Masnou [AMM], Registres de passaports per a l'interior, 282, 287 i 339.
- ²¹ Arxiu Comarcal de la Garrotxa [ACG], 140-49-T2-1857.
- ²² Arxiu Municipal de Cassà de la Selva [AMC], Fons Oller, Família i Patrimoni, capsa 163, carpeta, 1.
- ²³ Crous Colell, Jesús. (1992). *100 anys d'alcaldes de Blanes (Breu recull històric en homenatge dels alcaldes de Blanes dels últims cent anys)*, Blanes: Ajuntament de Blanes, p.26.
- ²⁴ Roger, Aitor. Negocis centenaris, Can Casamor. *Celobert*. Núm. 57 (2008)
- ²⁵ Entrevista a Montserrat Sureda realitzada el setembre de 2024.
- ²⁶ Entrevista a Montserrat Sureda realitzada el setembre de 2024.
- ²⁷ Roger, Aitor. Botigues centenàries, Farmàcia Adell. 2017 (AMBL)
- ²⁸ Joan Adell, 1960, sol·licitud augment preu GUPY [document facilitat per la farmàcia Adell].
- ²⁹ Roger, Aitor. Botigues centenàries, Farmàcia Adell. 2017. (AMBL)
- ³⁰ El seu pare, el Dr. Xavier Oms Burcet, quan es llicencià instal·là allà la seva consulta. Tanmateix posteriorment es traslladà a Tossa de Mar, on exercí de metge i alcalde.
- ³¹ Pla Dalmáu, José María. (1972). *Aportación a la historia de la Farmacia gerundense en los últimos cien años (1871-1971)*. Colegio de Farmacéuticos de Gerona, p.15.
- ³² Recull, 23 de juny de 1934, número 570, pp.9-10.
- ³³ *La Ciutat d'Olot*, Societat, 3 de novembre de 1934, número 74, p.7.

BIBLIOGRAFIA

Baltrons Ribas, Joan i Reyes Valent, Antoni. (2016). "Notes sobre masos, llocs i termes. Blanes, s. XIV-XVII", *Blanda*, núm. 19, pp.9-64.

Bernat, Pasqual. (2008). "Antoni Palau i Verdera [1734-1793], un botànic blanenc de la Il·lustració", *Blanda*, 11, pp.20-29.

Calderón, Graciela. (2004). "Farmacia: pasado, presente y futuro", *Revista del Hospital Materno Infantil Ramón Sardá*, vol. 23, núm. 4, p.185.

Carmona Cornet, Anna Maria. (1983). *De l'apotecari al farmacèutic. Els farmacèutics catalans dels segles XVIII i XIX*. Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona.

Carmona i Cornet, Anna Maria. (2003) *Història de la farmàcia*. 9a ed. Barcelona.

Crous Colell, Jesús. (1992). *100 anys d'alcaldes de Blanes (Breu recull històric en homenatge dels alcaldes de Blanes dels últims cent anys)*, Blanes: Ajuntament de Blanes.

Entrevista a Montserrat Sureda, setembre de 2024.

Entrevista a Roser Arias, setembre de 2024.

Jordi González, R. J. (2003). *Colectanea de "speciers", mancebos boticarios, boticarios, farmacéuticos practicantes de farmacia y farmacéuticos en Cataluña*. Fundació Uriach 1838.

Jordi González, Ramon. (1997). *Aportació a la història de la farmàcia catalana (1285-1997)*. Fundació Uriach 1838. Barcelona.

La Ciutat d'Olot, Societat, 3 de novembre de 1934, número 74.

Los boticarios de Cataluña entre los siglos XIII-XVIII. Una visión socioeconómica y de salud pública, Fernando Parrilla-Valero.

Pla Dalmau, José María. (1972). *Aportación a la historia de la Farmacia gerundense en los últimos cien años (1871-1971)*. Colegio de Farmacéuticos de Gerona.

Puig Samper, Miguel Ángel. (1996). Antonio Palau Verdera y la enseñanza en el Real Jardín Botánico. En J. Checa & J. Álvarez (Eds.), *El siglo que llaman ilustrado: homenaje a Francisco Aguilar Piñal* (pp. 723-728). Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

Recvll, 23 de juny de 1934, número 570.

Roura Roger, Joaquim. (2012). "Blanes al segle XVII: homes bons, fidels, lleials i obedients vassalls", *Blanda*, núm.15, p.89.

Roura Roger, Joaquim. (2016). "Penúria i violència a Blanes a principis del disset", *Blanda*, núm.19, pp.95-120.

Rovira Anglada, José Maria. (2024), "L'apotecari. La seva formació, exercici i qualitats professionals fins al segle XIX", *Revista Farmàcia*, núm.39, pp.23-36.

ANNEX

Apotecaris que exerciren o provenien de Blanes (segles XV-XVIII)

NOM	ANYS	LLOC ON EXERCÍ
Pere Roura	1433	Blanes
Jaume Marull	1467-1499	Blanes
Joan Roig	1565	Blanes
Joaquim Borrell	1592	
Josep Roig	1595	Blanes
M. Roig	1615	Blanes
Esteve Roura	1616-1624	Blanes
Jacob Pasqual	1618-1624	
Antoni Vergés	1621	Blanes
Bernat Vergés	1621	Hostalric
Raimon Gili	1621	Blanes
Antoni Martí	1624	Blanes
Feliu Salvador	1671	Blanes
Jaume Escolà	1671	Blanes
Josep Roig	1671	Blanes
Francesc Duran	1671-1674	Blanes i Pineda
Bernat Verdera	1674-1710	
Josep Roig	1710	
Bernat Verdera	1711	
Pau Puig	1719-1733	Blanes
Joan Soler	1733	
Antoni Palau Verdera	1734-1793	Tordera i Madrid
José Puig	1740	
Fèlix Verdera	1747	
José Puig Tuset	1759	
Fèlix Brua Verdera	1767	
José Palau Verdera	1769	
José Palau Vila	1769	
Onofre Gil Berga	1785-1788	

▲ Quadre que mostra els apotecaris que exerciren o eren originaris de Blanes entre els segles XV i XVIII. Font: Elaboració pròpia.

03 El llenç retrobat d'en Ricard Ferrer

per Jordi Pacheco

La Bisbal d'Empordà sempre recordarà el dimarts 31 d'agost de 2022. Va ser a la tarda quan, de sobte, es va precipitar sobre el municipi una colossal pedregada que va trasbalsar els bisbalencs, els quals durant més de deu minuts consecutius van veure caure pedres del cel a gran velocitat que van arribar a ser de fins a 12 cm de diàmetre. “Semblava com si ens estiguessin bombardejant. Molts ploraven de por, i fins i tot alguns cotxes havien d’aturar-se enmig del carrer perquè els impactes trencaven els parabrises”, sentenciava un veí en declaracions recollides per *La Vanguardia*.

La precipitació va colpejar, tot i que amb menys força, altres municipis de les comarques de l'Alt Empordà i el Pla de l'Estany. A la Bisbal la gent va sortir dels seus refugis després d'assegurar-se que havia passat el perill i el paisatge era dantesco: mig centenar de persones amb hematomes i ferides, aus mortes a la vora de la riera del passeig de Marimon Asprer, cotxes i teulades destrossats i una llarga cua silenciosa a les portes de l'oficina d'assegurances Llandrich Feixas per donar compte dels danys provocats per la pluja de projectils.

Aquell dia l'Ángeles Sánchez, una veïna de Fonteta, havia anat a Girona en tren des de Flaçà, on havia deixat aparcats el cotxe. Quan va tornar cap al seu poble, al vespre, en passar per la Bisbal, va quedar impressionada en veure la destrossa als carrers. Aleshores no podia imaginar encara que aquella situació mai vista de destrucció i caos a la capital del Baix Empordà marcaria l'inici d'un retrobament inesperat en el qual ella tindria, sense pretendre-ho, un paper crucial.

L'escola de restauració

En el número 661 de la Gran Via de les Corts Catalanes de Barcelona es troba Ecore, una escola de restauració i conservació de mobles, art i patrimoni. Creat l'any 1994, el centre ofereix formacions en línia o presencials per a professionals i per a persones que volen gaudir d'un oci de qualitat i aprendre a restaurar les seves peces. Amb una àmplia oferta de cursos de restauració de mobles, escultures, tapisseries, restes arqueològiques, metalls, ceràmiques, vi-

tralls o quadres, l'objectiu d'Ecore és dotar els alumnes de la consciència i sensibilitat necessàries per a dur a terme processos de restauració responsables i ètics, així com brindar-los eines i habilitats per a treballar de manera autònoma.

Després de quatre anys estudiant pintura a Ecore, el blanenc Joan Vissi va decidir continuar al centre un any més com a estudiant en pràctiques restaurant diferents peces que arribaven a l'empresa. En Joan no acostumava a baixar mai a la cafeteria en què cada tarda

s'aplegaven grups d'estudiants i professors del centre per gaudir junts d'un petit parèntesi, però aquell dia d'inicis de setembre de 2023 alguna cosa el va animar a fer-ho. Potser va ser que hi havia un bon ambient i gent diversa: la directora de l'escola, Nora Palmeiro i alguns coneguts i persones que venien d'altres països d'arreu del món a fer cursos d'estiu intensius.

Assegut a l'extrem d'una taula plena de companys i companyes de l'escola que compartien qüestions relacionades amb l'afició per l'art i la restauració, en Joan va sentir una dona a qui havia vist per l'escola anteriorment. Sabia que pintava i que, de vegades, restaurava peces d'art, però com que no tenia taller a casa anava de tant en tant a Ecore per buscar assessorament i els materials necessaris. Aquell dia la dona demanava consell a la directora per restaurar un quadre propietat d'una amiga. Normalment l'Ángeles portava els quadres allà, però en aquella ocasió l'obra era molt voluminosa i no ho va poder fer. Va treure el mòbil

i va mostrar a la Nora una foto del llenç. En Joan, des de l'altra punta de la taula, va reconèixer alguna cosa familiar en aquells colors i no va dubtar a atansar-s'hi. Quan hi va arribar, la dona estava apropant la imatge amb zoom i només es podien apreciar unes línies i uns colors. Per a en Joan n'hi va haver prou per intuir de qui era aquell quadre, tot i que mai l'havia vist. Uns segons més tard, en veure la imatge sencera, encara ho va tenir més clar: "el pintor d'aquest quadre és viu i el conec des de fa molts anys", els va assegurar.

En un primer moment, les dues dones no van donar crèdit a les seves paraules i van riure. Estaven convençudes que es tractava d'un quadre antic, obra d'un pintor mort des de feia molts anys. Però en Joan els va fer veure que la cosa anava de debò i els va demanar que li ensenyessin la firma per poder-la comparar amb la signatura d'una targeta que sempre portava a la butxaca. La targeta del seu amic, el pintor blanenc Ricard Ferrer.

▲ Foto Joan Vissi

En acabar el recés, en Joan va trucar a en Ricard per explicar-li la troballa. Després de veure la foto del quadre, en Ricard va confirmar de seguida que, en efecte, es tractava d'una obra seva que havia extraviat a finals de la dècada de 1970 i mai no en va saber res més. En Joan sabia que aquell tema havia sortit algun cop en les seves converses amb en Ricard. Aleshores va pensar que la vida estava plena de petites casualitats, d'aquelles que semblen insignificants però que de sobte poden canviar el curs d'un camí.

La dona que volia restaurar l'obra era Ángeles Sánchez, veïna de Fonteta. El quadre era propietat d'una amiga seva, la Neus Artigas, de la Bisbal d'Empordà, i havia quedat danyat després d'haver-se mullat feia poc més d'un any, durant la gran pedregada del 31 d'agost de 2022.

Del Bulevard Rosa a la Bisbal

En Ricard Ferrer no sap què va passar perquè el seu quadre desaparegués. Amb els anys, ha arribat a la conclusió que la separació s'hauria produït l'any 1978 després d'una exposició a Barcelona. La pròxima mostra era Madrid, però el quadre no hi va arribar mai i en Ricard pensa que va ser perquè el transportista el devia portar a una altra banda per error. Posteriorment, va perdre el contacte amb el seu marxant, Joan Mas, i no va ser fins al cap d'un temps que va començar a trobar a faltar el llenç.

La Neus Artigas recorda que va pagar "bastantes pessetes" pel quadre d'en Ricard Ferrer, però no en recorda el preu exacte. El que no ha oblidat és que el va comprar a en Joan Mas a la galeria que durant un temps aquest va regentar al mític Bulevard Rosa del passeig de Gràcia de Barcelona. Creat l'any 1978, l'espai va ser l'epicentre de la vida cultural i comercial de la

capital catalana de finals de segle XX. A més de boutiques de luxe, també va acollir algunes galeries d'art que es van convertir en un punt de trobada per a artistes, col·leccionistes i amants de l'art com la Núria.

"En Joan Mas era una persona molt influent. Érem bons amics. Jo anava sovint al Bulevard i un dia em vaig començar a fixar en aquest quadre, que em transportava a l'època en què havia estat vivint a Florència", rememora la Neus. El llenç d'en Ricard Ferrer sempre l'ha acompanyat en els successius canvis de domicili que ha fet amb la seva família. A finals dels anys 1970 vivien al carrer Londres de Barcelona. Més tard van viure a Begur, a Regencós i a Monells, on la Neus i el seu marit, en Xavi, van comprar una casa gran que van convertir en un hotel de 6 habitacions. Durant 14 anys, el quadre va estar penjat al saló de l'hotel, fins que van tancar i es van mudar a l'actual casa de la Bisbal.

Arribats a aquest punt, la història podria suscitar en el lector o lectora un dubte raonable: ¿va obviar deliberadament Joan Mas informar en Ricard Ferrer sobre l'aparició i posterior venda del quadre? ¿Es va comportar el marxant i galerista de manera indecent? "En Joan sempre es va portar admirablement bé amb mi. Em venia a veure sovint a Blanes i, després d'aquella exposició, en vam fer dues més a Barcelona que van anar molt bé. No era un poca-solta. I si amb aquell quadre va fer alguna cosa malament, jo li ho perdono", reconeix el pintor.

Un llenç d'arquitectura clàssica

A inicis de la tardor de 1997, la Neus Artigas va visitar una exposició d'un conjunt de frescos d'en Ricard Ferrer que duia per títol *Hipermanierisme*, al Museu del Relotge de Figueres. Eren setanta metres quadrats que l'artista blenenc va cobrir fent servir la tècnica laboriosa

▲ *El llenç retrobat. Foto Joan Vissi*

i precisa del Renaixement italià. L'encàrrec va arribar de Martí Amiel i Moncanut, un conegut rellotger de Figueres que anys enrere havia vist una exposició de Ricard Ferrer en una galeria de la mateixa ciutat i en quedà colpit. S'assabentà que es tractava d'un jove que feia el servei militar a la capital de l'Alt Empordà. Parlant amb ell, descobrí que el que més li interessava era la pintura al fresc i li va demanar que pintés els sostres de la seva casa de Navata.

La Neus i en Ricard es van saludar aquell dia al Museu del Rellotge. Ella va quedar fascinada en veure l'exposició, sense saber que tenia a casa seva una obra d'aquell pintor blanenc d'aire romàntic considerat un pont entre l'art d'ahir i el d'avui, i amant com ella del Renaixement.

El quadre fa molts anys que és a sobre del capçal del llit de la Neus i en Xavi. Va ser pintat durant la segona meitat de la dècada de 1970. No té títol. En aquella època, en Ricard Ferrer havia començat a deixar enrere el dinamisme i la inquietud pròpies de la pintura informal i

començava a explorar arquitectures clàssiques marcades per l'ordre, l'estabilitat i l'equilibri, virtuts pròpies del Renaixement que el catolicisme va fer seves durant aquell període històric. Amb una perspectiva de xiprers, l'obra reflecteix les famoses sacres converses entre la Mare de Déu i els sants, un tema recurrent en la pintura antiga. Són elements que ressonen de forma permanent en el conjunt de l'obra de Ricard Ferrer, en la qual destaca la recerca d'una serenitat que té antecedents en l'obra de pintors com Sandro Botticelli o Giovanni Bellini. La crítica que va sortir als diaris de Barcelona durant els anys en què va crear aquella obra assegurava que aquella nova etapa ençetava "una volada cap a una altra època", com recorda l'artista.

La restauració

El dia de la pedregada, la Neus Artigas es trobava sola a casa. Recordava com les pedres, que eren de la mida d'una pilota de tennis o més

▲ *L'Ángeles i en Joan. Foto Joan Vissi*

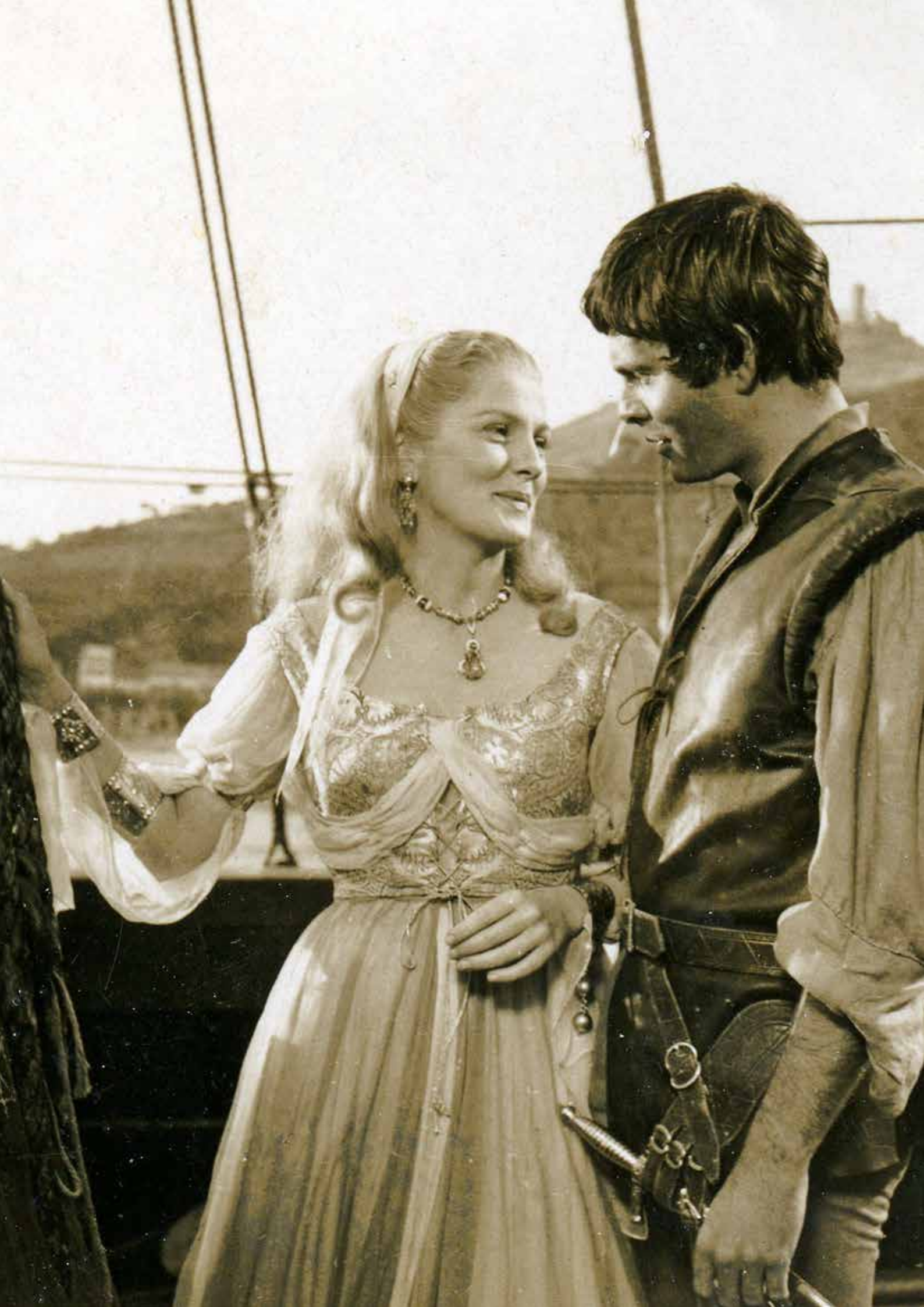
grans, van arribar a trencar alguns vidres i algunes teules. Aleshores es va començar a mullar una part del sostre i de seguida l'aigua va baixar per la paret on hi havia el quadre. La Neus es va adonar del desperfecte que ocasionaria la humitat i va trucar al seu home immediatament per despenjar-lo. Després de filtrar-se per darrere la tela, l'aigua va quedar envasada entre el bastidor i la part baixa del quadre, que es va fer malbé i va saltar la pintura.

“Realment no era una restauració, ja que el que s’havia desenganxat de la tela era l’estuc que en Ricard posa abans de pintar, a la manera tradicional, com es fa des de fa 1.500 anys. Llavors vaig fer de nou tota la capa de preparació i en Ricard va tornar a pintar-hi a sobre per poder recuperar l’esplendor del quadre”, detalla en Joan Vissi sobre la feina feta el dia que van anar plegats a la Bisbal, on es van reunir amb la

Neus i l’Ángeles.

Després de l’emoció que va sentir en retrobar-se amb una part de si mateix a través d’aquella vella obra seva, en Ricard va tenir la satisfacció afegida d’iniciar una amistat amb una família que s’estimava el quadre i amb qui tenia moltes coses en comú.

Tot va ser gràcies al paper crucial dels dos personatges secundaris de la història. “En Joan i jo només vam ser la balda que va unir les dues parts”, reconeix l’Ángeles. Ella va tenir la iniciativa de restaurar el quadre i es va trobar a la cafeteria amb en Joan, que aquell dia no hi havia de ser. De tot això, alguns en diuen atzar i d’altres, providència. Sigui com sigui, per a en Ricard retrobar aquell llenç va suposar donar-li una nova vida, una petita advertència de com l’art sempre troba la manera de perdurar.

04

Blanes, plató de cinema

per Toni Reyes i Aitor Roger

Des de principis del segle XX Blanes ha estat l'escenari de rodatge d'una gran quantitat de pel·lícules, anuncis i sèries de televisió. També ha comptat amb grans artistes i professionals relacionats amb el cinema, així com emblemàtiques sales d'exhibició on es va començar a estimar el cel·luloide. De tot això i més en parlàvem a l'exposició que es va poder visitar a la sala Maria Luisa García-Tornel Oms del Carrer Ample del 6 al 31 de maig de 2024, coincidint amb la realitza-

ció del Blanes Costa Brava International Film Festival. Els textos que es podien llegir en els diferents plafons de la mostra queden recollits en aquest article.

El viatge de pel·lícula podria començar en el moment que els germans Lumière van fer a París, el 1895, la primera projecció cinematogràfica documentada. Dos anys després, Fructuós Gelabert, amb la seva pel·lícula *Riña en un café*, esdevé el pioner del cinema català.

Tot seguit ens centrarem a conèixer algunes de les primeres pel·lícules rodades a Blanes i les més destacades rodades al segle XX, on apareix Blanes de manera íntegra o només en algunes escenes. Recordarem les localitzacions i els noms dels actors i actrius que van visitar Blanes aquells anys. També volem esmentar les sales de cinema que van acollir les estrenes d'aquestes pel·lícules, on els blanenys vam gaudir de moltes de les vivències que ens ha proporcionat el setè art.

Entre les primeres instal·lacions cinematogràfiques a Blanes hi ha la que se situa l'any 1898 al cafè de Lluís Pi, actual Terrassans; el Cinematògrafo de Blanes (1904), al passeig de Dintre amb Muralla; el Cine Blandense (1910), a la platja, a més dels cinematògrafs provisionals, barraques ambulants amb parets de fusta i sostre de lona. El cinema de can Vila – on ara hi ha el Teatre – entrà en funcionament el 1906 i amb el pas dels anys i fins que va tancar el

2000 tingué diferents noms: Moderno, Ideal, Fèmina i Maryan. El 1910 el blanenc Francesc Puig Vieta va obrir el Cine Fortuny, al passeig de Dintre, on abans hi havia hagut un col·legi amb el mateix nom.

Les reticències que tenien vers el cinema alguns dels dirigents del Centre Catòlic van fer que el cinema no arribés a aquesta sala fins al 14 de desembre de 1930, amb la projecció de la pel·lícula *El santo de Asís*. El 26 de gener de 1936 s'hi va projectar la primera pel·lícula amb so: *Santa Joana d'Arc*. Mentre que a la sala de l'Esbarjo parroquial s'hi projectaven pel·lícules per a la mainada de catequesi, la del Centre quedava reservada per al públic més gran. A partir de 1952 l'empresari blanenc Josep Giralt Roger hi va inaugurar el Cine Selecte, en actiu durant 18 anys.

Les primeres pel·lícules

El Expósito

Director: Josep Pons i Girbau.

Repartiment: Lucía Porres o Federico Llobet

Josep Pons Girbau (Blanes, 1889-Reus, 1966), conegut també com “el fotògraf dels núvols” per les seva feina al Servei Meteorològic de Catalunya, comença la seva incursió en el món del cinema com a càmera de la Casa Baños, on també va fer de guionista. Ricard Baños va venir a Blanes pels volts de l'any 1906 per rodar unes escenes del documental *La Costa Brava*. Pons també va col·laborar amb les principals productores de l'època, com Barcinógrafo o Royal Films. Va rodar el documental *La Costa Brava* (1915), el llargmetratge *Unión que Dios bendice* (1918), *Producció i exportació d'oli* (1920)

▲ El fotògraf i cineasta blanenc Josep Pons Girbau al seu estudi. Fons J. Pons Girbau (AMBL)

▲ Una escena de la pel·lícula *El Expósito*. 1920 (AMBL)

o, el seu darrer treball, la pel·lícula *El expósito* (1920), un melodrama amb escenes principalment rodades a Blanes de la productora Mediterráneo-Films. Amb el títol de *L'enfant trouvée* va tenir gran acceptació a França.

Lo más sublime

Director: Josep Enric Ponsà.

Repartiment: Nuria Burgos, Valeriano Cortés o Mercè Domènech.

Data de l'estrena: dilluns 9 de juliol de 1928

A Sant Cebrià, un poble de la costa, la Rosa esperava la tornada del seu marit pescador Juan, amb la seva filla Nuri i el seu fillol Sardinilla, que el trobaran mort després d'un temporal. Els amics de la família, Antonio i Rosita, juntament amb Sardinilla, decideixen buscar un tresor amb l'ajuda d'un mapa que conservava la Rosita. Aquest és l'argument de la pel·lícula.

la rodada el 1927, principalment a Blanes, per Produccions ELA Barcelona. La vista del poble des de sa Palomera dona inici a la pel·lícula. També coneguda amb el títol de *Respetad a los señores maestros*, és una pel·lícula muda protagonitzada per un grup d'aficionats al cinema que van estar rodant durant quatre mesos els caps de setmana.

▲ 48 horas. Blanes. 1942. Fons Rafael Bataller (AMBL)

Cinema de postguerra

48 horas

Director: Josep María Castellví.

Repartiment: Ana Mariscal, Enrique Guitart, Raúl Cancio, Mary Delgado, Alejandro Ulloa o Guillermina Grin.

Data de l'estrena: 13 d'abril de 1943.

Es tracta d'una adaptació de la novel·la de Cecilio Benítez de Castro protagonitzada per l'actriu Ana Mariscal (Madrid, 1923-1995) i Enrique Guitart (Barcelona, 1909-1999), amb escenes rodades el juliol de 1942 a Cala Bona (Sant Francesc).

Castellví, el 1931, havia rodat a França una de les primeres pel·lícules sonores, el curtmetratge

Cinópolis, i el 1932 la primera comèdia del cine sonor espanyol: el musical *Mercedes*, amb fragments en català i gran èxit de públic.

Ana Mariscal debutà el 1940 amb *El último húsar* de Luís Marquina, però va ser amb el seu paper a *Raza* (1941) de Sáenz de Heredia, amb Alfredo Mayo i guió de Jaime de Andrade (Francisco Franco) que es converteix en una de les grans estrelles del cinema espanyol del moment. De les seves interpretacions teatrals es recorda especialment *Don Juan Tenorio*, obra en què a les nits interpretava *Donya Inés* i a les tardes es va atrevir també amb el paper de *Don Juan*. Fou la primera dona que va fer carrera com a directora de cine a Espanya –recordada per títols com *El camino* (1963)–, tot i que avui dia la seva trajectòria és poc coneguda i moltes de seves pel·lícules segueixen sense poder veure's.

▲ 48 Horas

▲ 48 Horas 063271 Puig Vieta 1942 AMBL

▲ Extres. *Decameron Nights*. Blanes. 1952. Fons Enriqueta Escarpenter (AMBL)

De Blanes a Hollywood

Decameron nights

Director: Hugo Fregonese

Repartiment: Joan Fontaine, Louis Jourdan, Joan Collins o Gérard Tichy.

Data de l'estrena: 16 de novembre de 1953 (EEUU)

Coneguda també com *Tres historias de amor*, aquesta pel·lícula británicoespanyola fou dirigida pel director argentí Hugo Fregonese i estrenada el 1953. Està basada en tres contes d'*El Decameró*, de Giovanni Boccaccio, i la protagonitza Joan Fontaine i Louis Jourdan. Un grup de deu joves es refugien en un turó durant la pesta de Florència del 1348 i, per entretenir-se, s'expliquen, en el transcurs de deu dies històries sobre com trobar l'amor, amb caràcter humorístic. No hi falta un vaixell pirata

que vol capturar les joves, que fondejà al port de Blanes. Alguns dels escenaris blanencs que apareixen a la pel·lícula són la muntanya de Sant Joan, la badia vista des del Convent o Cala Bona (Sant Francesc).

Joan de Beauvoir de Havilland (Tòquio, 1917-Carmel, Estats Units, 2013), nom real de Joan Fontaine, era la germana petita de la també actriu Olivia de Havilland i començà la carrera cinematogràfica als anys trenta, al costat d'actors com Fred Astaire, Katharine Hepburn o Joan Crawford. Sota les ordres del director Alfred Hitchcock, protagonitzà títols com *Rebecca* (1940) o *Sospita* (1941), per la qual fou guardonada amb l'òscar a la millor actriu.

L'actor francès Louis Jourdan (Marsella, 1921-Beverly Hills, 2015) té l'honor de tenir dues estrelles amb el seu nom (música i televisió) al passeig de la Fama de Hollywood.

▼ Vaixell de la pel·lícula *Decameron Nights*. Blanes. 1952. Fons Martí Portell (AMBL)

Les Lolas

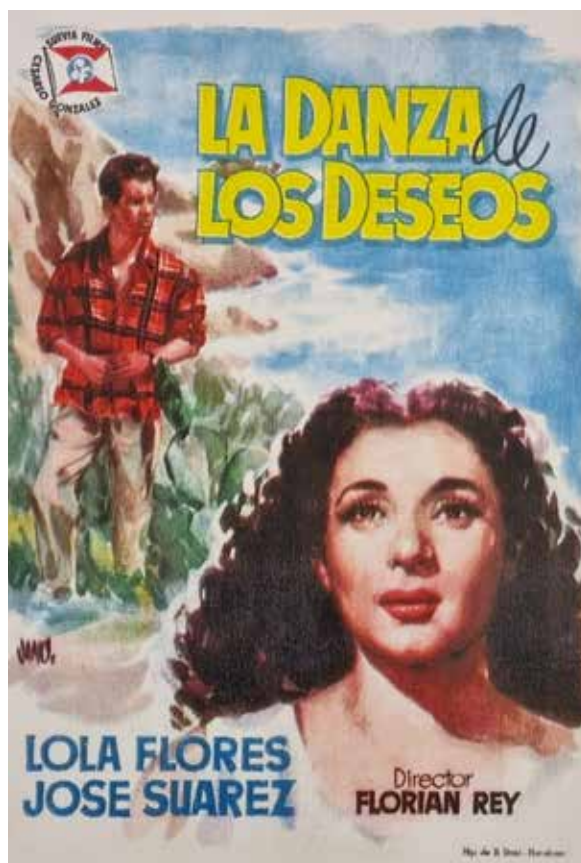
La danza de los deseos

Director: Florián Rey

Repartiment: Lola Flores, José Suárez, Nicolás Perchicot o Maria Dolores Pradera.

Data de l'estrena: 31 de juliol de 1954, al I Festival de Cinema de Sant Sebastià.

A la pel·lícula s'explica la fugida de la Guàrdia Civil d'un contrabandista amb la seva filla Candela, que arriben en una illa habitada per un home cec i el seu ajudant. Aquestes persones s'encarregaran de criar la nena quan morí el pare. Candela es converteix en una dona de caràcter salvatge, però amant de la música i la dansa. Cegada per l'amor, marxa a la ciutat, on es dedica a la mala vida i acaba agafant tuberculosi.

▲ La danza de los deseos

En aquest film de Florián Rey, un dels màxims representants del cinema mut i de la cinematografia de la Segona República, hi ha nombroses escenes rodades a Blanes el 1953, com una vista general de la badia o les cases del barri mariner de s'Auguer, que apareixen en el crèdits inicials. Una altra de les localitzacions va ser la platja de Treumal i la de Santa Cristina. També hi apareixen molts extres blanencs. Lola Flores (Jerez, 1923 - Madrid, 1995) s'allotjà a l'Hotel Mediterrani, on s'aplegaren molts curiosos per intentar veure la popular *bailaora*.

Malagueña

Director: Ricardo Núñez.

Repartiment: Antonio Molina, Lolita Sevilla o José Prada.

Data de l'estrena: 13 de desembre de 1956.

▲ Malagueña

▲ Fotograma de la pel·lícula *Malagueña*, on es reconeixen les cases de Sant Andreu de sa Palomera.

Una jove malaguenya es desplaça a Barcelona per a conèixer i viure amb el seu avi, un pobre cec que ven mistos al port, on predomina la picaresca de molts joves. Hi coneix en Martín, que s'enamora bojament d'ella, però ella busca obrir-se pas i intentar ser famosa en l'art de cantar. Algunes de les escenes exteriors de la pel·lícula van ser rodades a la platja de Sant Andreu de sa Palomera, on l'actriu i cantant Lolita Sevilla interpreta *Málaga bella* amb l'aparició de figurants locals que fan de pescadors i remendadores de xarxes.

El director Ricardo Núñez va conquerir la fama com a actor amb la pel·lícula muda *La hermana San Sulpicio* (1927), dirigida per Florián Rey i que fou el debut cinematogràfic d'Imperio Argentina (esposa de Rey els anys 1934-1939). Lolita Sevilla (Sevilla, 1935-Madrid, 2013), coneguda també com la reina del pasdoble, va veure incrementada la seva fama a partir d'interpretar el tema musical central de la pel·lícula *Bienvenido, Mister Marshall* (1953) de Luís García Berlanga.

Els anys seixanta

Julia y el celacanto

Director: Antonio Momplet

Repartiment: Concha Velasco, Tony Leblanc o Virgilio Teixeira

Data d'estrena: 19 de juny de 1961

▲ *Julia y el celacanto*

Ja a l'inici de la pel·lícula apareix Blanes, batejada com Tordesa, “pueblo de pescadores, los mejores del mundo”. La llotja vella es transforma en una fàbrica de conserves i el port en l'escenari on s'explica la troballa de l'extraordinari peix, el celacanto, una espècie marina que havia captat l'atenció de científics i mitjans de comunicació de tot el món perquè es creia extingit des de feia milions d'anys. La sala de

▲ *Julia y el celacanto*. Blanes. Fons Joaquim Robert (AMBL)

plens de l'Ajuntament també és un dels escenaris de la pel·lícula, on destaca la parella artística formada per l'actriu i cantant Concha Velasco (Valladolid, 1939-Majadahonda, 2023) i l'actor i humorista Tony Leblanc (Madrid, 1922-2012)

▲ *Francesc Rabal i Paco Rabal. Cristobal Colón. Blanes. 1967. Fons Joaquim Robert (AMBL)*

Cristóbal Colón

Director: Vittorio Cottafavi

Repartiment: Francisco Rabal, Aurora Bautista, Paolo Graziosi, Julieta Serrano o Asunción Balaguer.

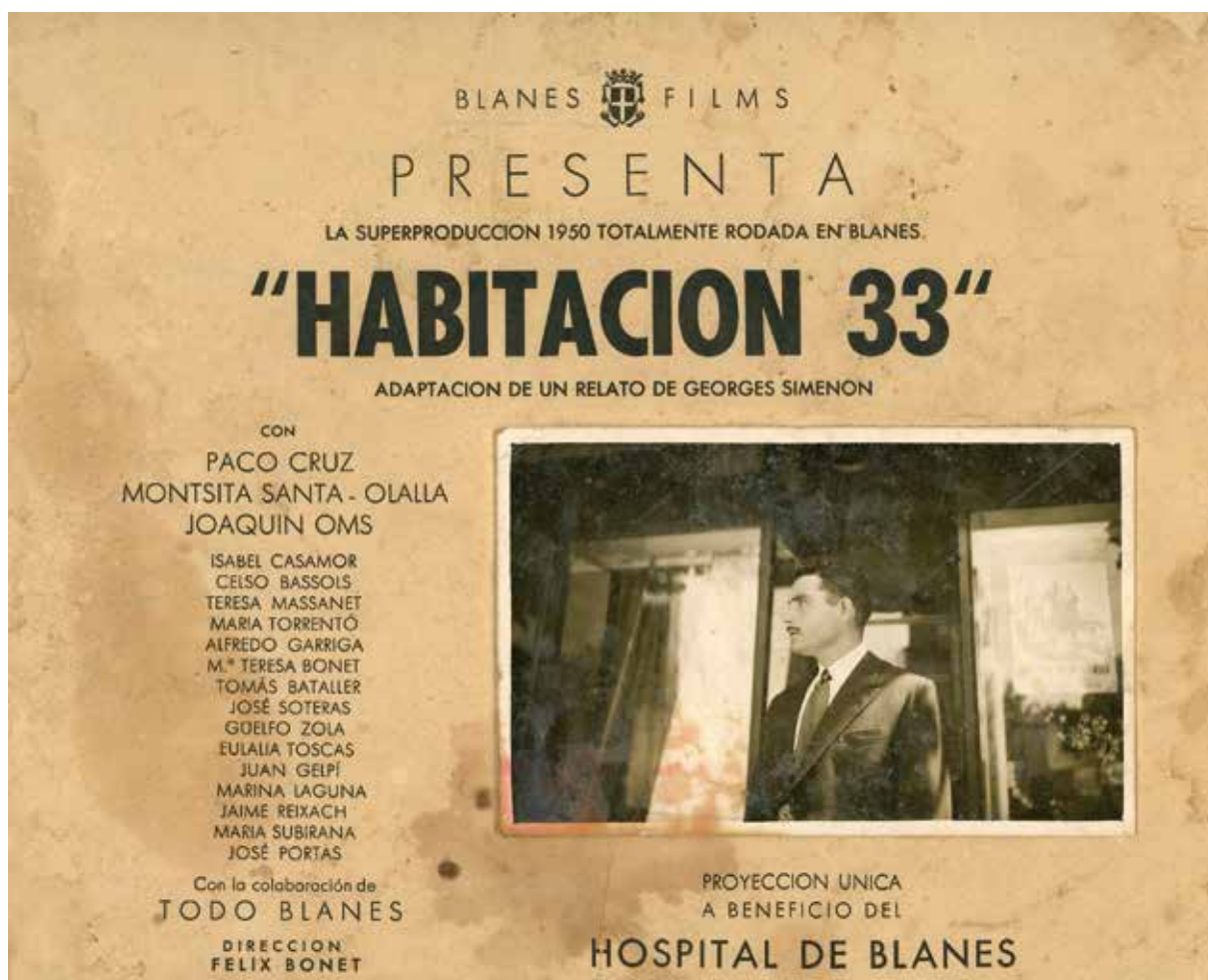
Data de l'estrena: 22 de setembre de 1968 (Itàlia)

Va ser una mini sèrie de 240 minuts de televisió rodada en format cine i coproduïda per TVE i la RAI, que narra la vida de Cristòfol Colom. Durant el rodatge a Blanes es va portar una de les caravel·les a escala real fins a la platja de s'Abanell, prop de la desembocadura

de la Tordera, on es rodaren diferents escenes exteriors i s'utilitzaren grans decorats. Destaquen en els papers de Colom l'actor Francisco Rabal (Águilas, 1926 – Bordeus, 2001) i l'actriu Aurora Bautista (Villanueva de los Infantes, 1925 – Madrid, 2012) fent de reina Isabel la Catòlica.

Blanes Films

Fa més de cent anys que Blanes és escenari cinematogràfic, ja des dels anys dels pioners del cinema com el blanenc Josep Pons Girbau

▲ Cartell. *Habitación 33*. Fons Güelfo Zola (AMBL)

o el director, guionista i actor Joan Castanyer Romaní (Blanes, 1903 - Antibes, França, 1972), que mantingué una estreta relació amb artistes com Buñuel o Dalí, col·laborà amb el cineasta Jean Renoir i dirigí Laya Films, la secció cinematogràfica del Comissariat de Propaganda de la Generalitat durant la Guerra Civil.

Una de les pel·lícules que va comptar amb una presència blanenca en el repartiment gairebé en exclusiva va ser *Habitación 33*, adaptació d'un relat de Georges Simenon i rodada l'any 1950 per Blanes Films sota la direcció de Fèlix Bonet. Sembla ser que se'n va fer una projecció única a benefici de l'Hospital de Blanes el

25 d'agost d'aquell any. Entre la nòmina d'actors hi trobem Montsita Santa-Olalla, Paco Cruz o Joaquim Oms.

Santa-Olalla formava part d'una família amb dues dones que van destacar en el món artístic: la seva tia Marta Grau Porta (Prats de Lluçanès, 1890 – Blanes, 1992), actriu de cinema i de teatre, professora de declamació al Conservatori del Liceu o a l'Institut del Teatre, on va tenir com a alumnes actrius com Asunción Balaguer o Aurora Bautista, amb qui l'any 1961 va rodar la pel·lícula *Teresa de Jesús*, i la seva germana Marta Santa-Olalla Grau (Madrid, 1920-2019), actriu i cantant – amb grans èxits

▲ Marta Santa-Olalla. Fons Santa-Olalla Grau (AMBL)

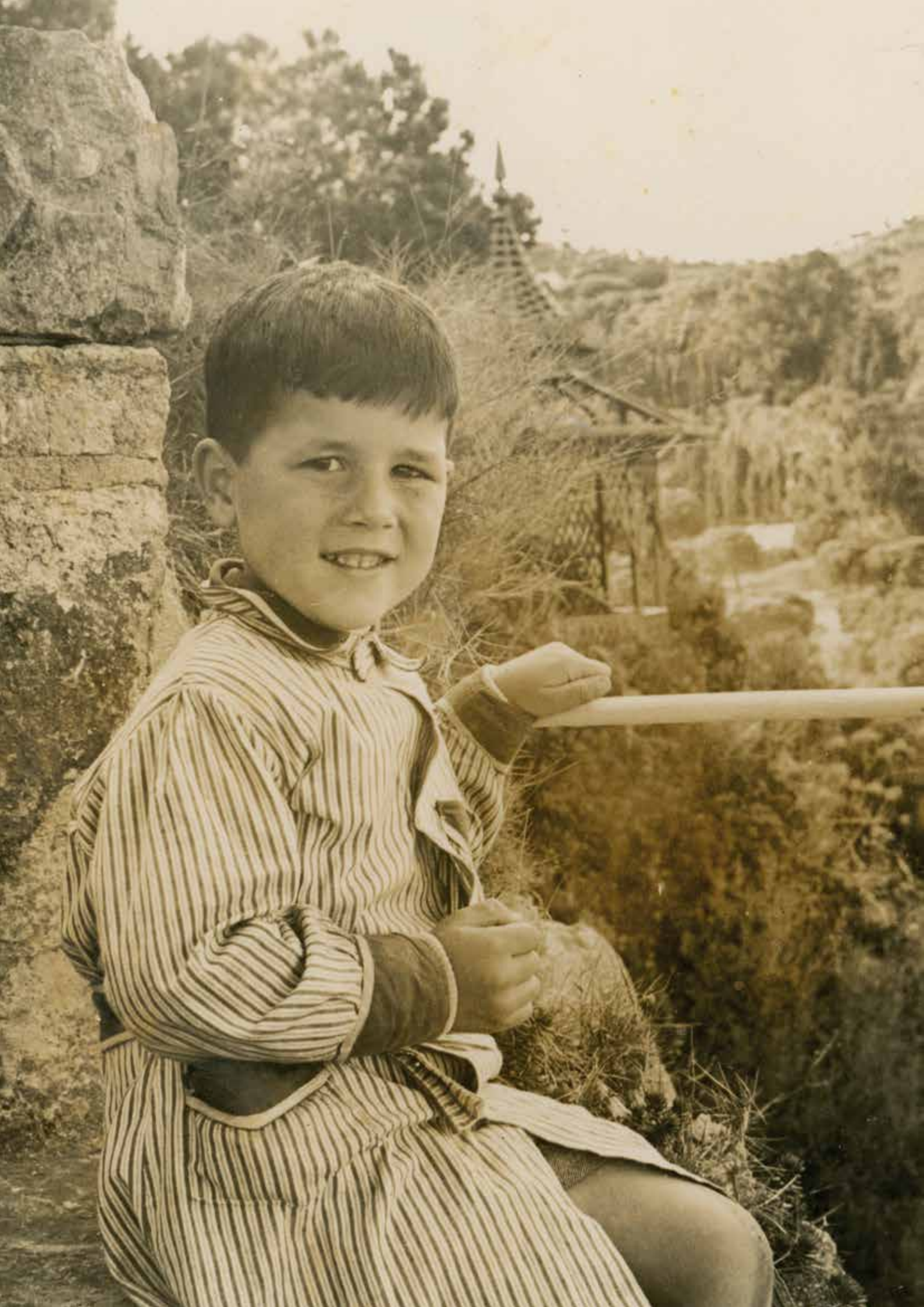
en la sarsuela al costat de Luis Sagi Vela o Luis Mariano – i que conegué el seu marit, el també actor Carlos Muñoz, durant el rodatge de la pel·lícula *Cristina Guzmán*, el 1943, una de les 14 pel·lícules on va participar.

Hi ha altres noms destacats del món del cinema nascuts a Blanes o que hi estan molt vinculats: Antonio Isasi-Isasmendi, casat amb la blanenca M. Teresa Gelpí Puig, en els darrers anys el director i productor de cinema independent Raül Busquets, l'actor Màrius Vilà Ametller, l'escriptor i director Jordi Calvet, el músic i cineasta Isaac Ulam, els cineastes David i Albert Arribas, l'actriu Ingrid Rubio o l'actriu Maria Sola, entre d'altres.

Ben segur que amb els anys la història del cinema a Blanes s'anirà incrementant amb altres noms i localitzacions.

▲ Aurora Bautista i Marta Grau. Fons Santa-Olalla Grau (AMBL)

05

Es noi del Convent

per Maria Àngela Sagrera

L'antic convent dels frares caputxins que tan bé va cantar Ruyra a *Les coses benignes* sempre ha estat, per als blanencs, un espai tan proper com desconegut. La seva monumental i majestàtica presència sobre el moll i, sobretot, la seva inaccessibilitat per tractar-se d'una finca privada des de mitjan del segle XIX hi han contribuït al llarg de la nostra història recent.

Entre el 1946 i el 1995 una família blanenca va poder gaudir, en la més absoluta intimitat familiar, del contacte amb les seves pedres i els indrets que les envoltaven. Eren els masovers de la propietat i, com a tals, poden explicar millor que ningú tot el que es vivia dins el recinte de l'antic cenobi franciscà.

Saber com era aquella preciosa finca, com es va desenvolupar la vida quotidiana de la família durant tants anys, amb els avantatges i els inconvenients de la distància que la separa del poble, com era la relació amb els amos -a qui ells anomenaven *els senyors*- i amb les finques veïnes, conèixer alguna història relacionada amb algun dels esdeveniments que s'hi van celebrar o amb algun dels personatges il·lustres que s'hi van allotjar... Seran els objectius principals d'aquesta recerca.

En Joaquim Gallart i Gallart, fill d'en Ramon Gallart i Geremias i de la Maria Gallart i Vidal, que hi va néixer i viure amb els seus avis, pares i germanes, serà el protagonista d'aquest relat, que desitgem que ajudi a apropar els lectors a algunes de les moltes petites històries que van quedar dins els murs, sempre tancats, d'aquest lloc idíl·lic.

Una mica d'història prèvia

Queda molt per conèixer de la història del Convent de Blanes. Qui en va escriure una bona colla de referències, més o menys documentades, fins al segle XIX va ser el notari i historiador Josep Maria Mauri i Serra (la Garriga 1912-1967). Citem-ne algunes que podrien aproximar-se a la cronologia real.

Segons els seus estudis i interpretacions, en aquell indret, una capella dedicada a Santa

Anna¹, de la qual en tenia cura un ermità, apareix ja esmentada el 1514, gràcies a una possible donació com a gest d'acció de gràcies, de la vescomtessa Anna I de Cabrera, la qual, uns anys més tard, devia cedir-la a l'orde dels caputxins per tal d'assentar-hi una comunitat –són anys d'imprecisió pel que fa a la propietat i administració del lloc-. A parer de l'esmentat cronista, la cessió definitiva es devia produir el 1583 coincidint amb la fundació de convents² que tingué lloc a diferents indrets del territori (segons Mauri *se'n crearen vint-i-un i el de Blanes*

fou el dotzè, per ordre d'antiguitat). Un document que cita en el seu interessant llibre així ens ho relata ... *Para hacer el convento se tomó una ermita de Santa Ana, a quien la gente de la villa tiene gran devoción; está sobre un monte arto que levanta la mar; tiene buena vista y es un lugar sano, no muy distante de la villa (...). Hízose el convento de limosnas y es uno de los más pequeños de celdas y ofecinas, coro y iglesia que hay en esta provincia; es muy bajo todo el edificio y muy toscamente labrado; el huerto es poco y abierto y falta de agua, y con todas estas incomodidades están contentos en él los frailes, y la gente les tiene devoción.*³ Després del 1626 i davant la manca d'espai començà una important reedificació. Les obres del recinte principal es devien iniciar el 1626 i la primera pedra de l'església i el claustre, un any més tard. Es va fer servir, probablement, pedra procedent del Castell de Sant Joan i ... *leña y madera que traerá el mar y la Tordera*⁴ ... Els frares –fins a un màxim de

▲ L'escriptor i editor Joaquim Casas Carbó a la portada del llibre que esmentem a l'article i del que recollim alguns poemes inspirats en el Convent. (Col·lecció Mercè Vives)

16-⁵ s'hi devien estar fins al 1835 quan, arran d'una sèrie de motins anticlericals (com el que es produí a Madrid el 1834⁶, a conseqüència del qual foren assaltats diversos convents i assassinats setanta-tres frares), la comunitat abandonà la casa, que fou assaltada i saquejada⁷. Uns anys després de la Desamortització de Mendizábal dels anys 1836-1837⁸, la propietat es posà a la venda (1845)⁹ i va passar a mans privades.

S'iniciava aleshores un llarg període que havia d'acabar amb grans reformes. La primera realment important va tenir lloc a partir de l'any 1915. Aquest any, el matrimoni format per l'advocat, editor i escriptor Joaquim Casas i Carbó (Barcelona 1858-1943), fill i net d'indians i cosí germà del pintor modernista Ramon Casas, i Aurora Massó Verdaguer, filla del blanenc Fèlix Massó Soler i Obdúlia Verdaguer Teixidó -filla

▲ Aurora Massó Verdaguer, esposa de Joaquim Casas Carbó, amb les germanes Garriga Puig a la porta de Can Massó l'any 1912. (Col·lecció família Biosca Jug)

i hereva de l'americano blanenc Joan Verdager-, compren la finca als hereus del compositor i literat Francesc Camprodon Safont (Vic, 1816-l'Havana, 1870), que l'havia comprada l'any 1860¹⁰ abans de marxar a Cuba. El mateix Joaquim Casas ens ho explica en un dels seus llibres ... *"Era l'estiu de l'any 15. Acabàvem d'adquirir dels fills d'en Francesc Camprodon¹¹, l'autor de la lletra de la Marina, l'arruïnat Convent de Blanes. Tot just havíem començat les obres de reconstrucció d'una part de l'edifici destinada a ser habitada i de consolidació de la part arruïnada restant. Amb la muller passàvem l'estiu a Blanes en una casa que dona a la platja ..."*¹².

▲ El Convent l'any 1915. Hi podem observar, en primer terme, l'església i, a l'esquerra, l'habitable que es convertiria en la casa dels masovers. (Col·lecció família Biosca Jug)

L'arquitecte vilanoví Josep Font Gumà (Vilanova i la Geltrú, 1859-1922) fou el màxim responsable de les obres exteriors, i Isidre Puig i Boada (Barcelona, 1891-1987), col·laborador i deixeble d'Antoni Gaudí, del seu interior¹³. A partir del 1942, el matrimoni format per Joaquim Biosca Casas (cosí germà dels antics propietaris) i Lluïsa Garriga Puig (filla del senador per Barcelona Joan Garriga Massó i de Maria

Puig Boada), emprenen una nova reforma que durarà fins al 1949. Van tenir dos fills, en Joaquim i en Francesc. Els descendents d'aquesta família en segueixen regentant la propietat.

Entrem al convent

Com és ben conegut, el Convent està situat sobre el promontori rocós del moll i, tot i que l'edifici principal està encarat a sa Palomera, en realitat tot l'espai està obert als quatre vents, amb la Punta de Santa Anna, sa Forcanera i la muntanya de Sant Joan com a grans referents.

Del primer que parlem amb en Quim és de la finca i li demanem que ens faci una descripció del que ell recorda sobre els diferents racons i espais, amb el benentès que es refereix a allò que ell va conèixer i no a l'antic convent franciscà ni a l'estat actual del recinte ...

... L'entrada era una gran porta de fusta clavetejada, amb una finestreta que contenia una reixa per veure a l'exterior. A mà dreta hi havia, independents del recinte i a un nivell més baix, dues estances (que sempre he sentit a dir que haurien pogut tenir a veure amb antics magatzems dels frares o amb llocs on rebien donacions de gent del poble). També hi havia hagut un petit mirador sobre el moll que es va perdre quan, arran de la seva construcció als inicis dels anys trenta del segle passat, es dinamità la roca. I ja a dalt, un altre de molt més gran, que li dèiem "es Pi", per la proximitat d'un pi molt gros.

A tocar d'aquesta zona està documentada, des d'abans de la construcció del Convent, una capella dedicada a Santa Anna. (És de suposar que el topònim blanenc "Punta de Santa Anna" deu tenir l'origen en aquesta petita fornícula).

Seguint a mà dreta hi havia unes grans feixes de mimosa i, tot seguit, una llarga escalinata flan-

quejada per xiprers que et protegien molt de l'aire, i glicines que et portaven al "Banc Rodó", un altre mirador en forma de plaça, ara sobre el penya-segat de la Punta de Santa Anna. Des d'aquí hi ha una vista formidable, de Tossa a la Punta de la Tordera.

▲ En Quim amb els seus pares i avis i la Francesca, la seva germana gran, a la porta de casa. (Col·lecció família Gallart Gallart)

Si ens tornem a situar a l'entrada, i ara a la banda esquerra, la casa dels masovers era la primera construcció. Tenia una sola planta, amb cuina menjador, llar de foc, un quarto de bany amb aigua corrent (no calenta) i quatre habitacions. No disposàvem de nevera però sí de gel, que a l'estiu guardàvem en grans gibrells. Un agradable porxo ple de begònies roses completava el conjunt.

▲ L'interior de l'església del Convent. (Col·lecció família Biosca Jug)

A tocar mateix de casa hi havia la petita església de Santa Anna, de planta baixa, que fou beneïda el mes de novembre del 1949 amb motiu del casament dels meus pares, amb un cambril on es guardava una imatge de guix de la Santa i que els capellans del poble venien a buscar per la Festa Major per ser venerada a la Parròquia.

Al costat de l'església hi havia la casa dels senyors. A la façana et rebia un escut de Blanes de pedra

blanca, que encara hi és, i dos pedrissos també de pedra. A l'interior s'hi accedia a través d'un rebedor que et conduïa al menjador i a un gran saló amb una gran llar de foc. La cuina (en recordo la cuina econòmica, dues neveres –una per al gel-, la pica de marbre, taules per poder-hi feinejar, la màquina de picar carn i uns armaris amb tota mena de cassoles, plats, gots i coberts amb les corresponents inicials...). El rebost i una habitació amb un petit bany completaven aquesta planta. En el primer pis, sobre el saló, trobaves una habitació molt gran, amb bany, grans finestres i una balconera amb imponents vistes al poble i al mar. Sobre la capella hi havia una altra habitació, també amb finestres i quarto de bany que, com els altres, disposava d'aigua calenta. La casa comptava també, ja a la part del darrere, amb dues habitacions per al servei amb un bany.

Darrere l'església un habitacle contenia els safarejos, la zona de planxa, un "termo" d'aigua (on nosaltres ens dutxàvem) i, darrere la casa dels senyors, un espai que anomenàvem "la Placeta", una petita plaça presidida per una figuera amb un dipòsit d'obra per emmagatzemar aigua per si no plovia prou.

Des de l'interior de la casa dels senyors s'accedia al claustre, per mi un dels espais més significatius del conjunt. En recordo molt bé les pilastres de maó pintades de blanc que servien per suportar l'entramat de bigues de melis que sostenien la coberta de teula decorada amb rajola catalana. Estava envoltat de moltes flors: geranis, rosers, azalees ... que donaven molta vida i protegien una cisterna que recollia l'aigua de la pluja de totes les teulades del recinte. A l'extrem de l'edifici, ja quasi sobre sa Forcanera, hi havia hagut les cel·les dels monjos i altres dependències monacals, que mai es van reconstruir, només se'n construí una coberta protectora.

Sobre aquest penya-segat trobaves un altre mirador, amb un xiprer i un banc de pedra, amb unes

vistes també impressionants sobre el mar, el Jardí Botànic i Ca l'Amado. I, a tocar, una caseta, n'hi dèiem "la Caseta", per guardar les eines, amb un motor d'aigua per regar. D'aquest darrer espai en recordo també una gran figuera empeltada de dues varietats que donava unes figues boníssimes i una altra olivera molt antiga que va morir amb la glaçada de l'any 1956.

Del carrer Raval al convent

Aquí també cal fer una mica d'història.

En Salvador Vives Llorens i la Francisca Frigola Balaguer són els primers masovers del Convent de qui tenim referència. No sabem quan van començar a treballar per a la família Casas Massó. Sí que tenim constància, en canvi, que l'any 1932, quan la Francisca va enviudar¹⁴, s'hi

▲ La Francisca Frigola Balaguer a l'interior del Convent. Ella va ser masovera del matrimoni Casas Massó. (Col·lecció Mercè Vives)

va quedar fins al 1942 amb el seu fill Jaume, que treballava a la SAFA. Ella hi va passar, tota sola, els anys del conflicte bèl·lic (en Jaume es va poder alliberar del servei militar per ser fill de vídua, però va haver d'anar a la guerra) tenint cura, en la mesura que va poder, tant de la propietat com dels valuosos continguts que, en bona part, van ser cremats (sobretot els llibres) i espoliats. Quan van deixar el recinte franciscà per baixar a viure al carrer de l'Esperança, la finca va quedar sense masovers¹⁵... Així ens ho explicà la Mercè Vives Llavina, neta de la Francisca i en Salvador i filla d'en Jaume Vives Frigola i la Maria Llavina Freixes.

En aquest punt en Quim continua el relat ...

Es buscava doncs una família que estigués interessada a seguir fent aquesta feina. El matrimoni Biosca Garriga, que en va heretar la propietat com hem explicat, va contactar amb els meus avis, en Joan Gallart Roca, que habitualment hi feia feines de jardiner, i la Francisca Vidal Mont (de can Galania i can Mont, respectivament) i la seva filla, la Maria Gallart i Vidal. Al principi no estaven gaire

▲ El vint-i-sis de novembre del 1949 en Ramon Gallart Geremies i la Maria Gallart Vidal es van casar a la petita església de la finca dedicada a Santa Anna, que va ser beneïda per a l'ocasió. La fotografia està feta al "banc rodó". (Col·lecció família Gallart Gallart)

segurs d'acceptar la proposta (lluny del poble, solitari, sense veïns, camí de carros, sense llum ...) però, al final, ells que havien viscut al carrer de Raval i al Raval Petit, van acceptar i s'hi van acostumar.

La mare, després de festejar no gaire temps, es va casar a l'església del Convent el vint-i-sis de no-

▲ El dia del casament. Hi podem veure Mossèn Joan Quer, els nuvis, els pares de la Maria i alguns convidats més com la Francisca Frigola i l'Eusebi Burcet. (Col·lecció família Biosca Jug)

vembre del 1949 amb en Ramon Gallart Geremies, de can Català¹⁶. Gairebé un any després, el 23 de setembre del 1950, vaig venir al món i les meves germanes uns anys després: la Francesca el 1954 i la Maria el 1967.

▲ La Maria i en Quim, poc després de néixer, l'any 1950. (Col·lecció família Gallart Gallart)

L'avi Joan tota la vida va treballar de paleta amb en Burcet i va participar en la construcció de les escales del Jardí Botànic que donen al Temple de Linné i també en la reconstrucció del Convent. Ja jubilat, feia de sereno a l'hotel Sant Francisco, de la família Vieta, a l'altra banda de la Casa Saladrigas. La mare i l'àvia, a casa, a "sus labores", tot i que la mare un temps va fer feines des de casa per a la fàbrica Rado d'en Ramon Doll, però que va deixar per no posar en perill un complement que el pare cobrava en forma de punts de la fàbrica Tosas.

El pare primer feia de pagès amb el seu pare. Després va treballar de jardiner a Pinya de Rosa i, més endavant, va estar un temps a Can Tosas. Va acabar la seva vida laboral a la SAFA, a la secció de la fibra niló i polièster. I per fer-se un sobresou també traficava amb la "colla d'en Pitu Déu", que

es dedicava a tragar els "fardos" de contraban (habitualment tabac, sucre o cafè) que arribaven a la cala de Sant Francisco. Comptaven, en aquesta "operació", amb la col·laboració dels meus avis: a la part del darrere del Convent que mira cap al Jardí Botànic hi havia, crec que encara hi és, un fanal. Quan estava encès volia dir que la parella de la Guàrdia Civil estava entretinguda al Convent jugant a cartes o prenent cafè amb una copeta de Soberano. Quan marxaven, el fanal s'apagava i tothom amb els "fardos" ja col·locats a les camionetes i cap a casa. El pare parlava d'una altra "colla" que feia la mateixa "feina" a la platja dels Pins.

Relació de la família Biosca Garriga amb la família Gallart

El senyor Joaquim Biosca Casas regentava una empresa de fanals de llum per a cotxes i de-

▲ Joaquim Biosca Casas i Lluïsa Garriga Puig. (Col·lecció família Biosca Jug)

rivats, “Biosca y Hermanos”, al carrer Enric Granados de Barcelona. El matrimoni vivia al passeig de la Bonanova de Barcelona i tenia dos fills, en Joaquim i en Francesc. Passaven, a la seva residència del Convent de Blanes, els mesos de juliol i agost. Parlaven en català. Així ens ho recorda en Quim ...

Quan ells arribaven, la vida ens canviava: tot havia d'estar a punt perquè tinguessin tranquil·litat i una bona estada: que tot funcionés, tot pintat, el terra encerat, taules i cadires a l'exterior, els “toldos” instal·lats, el jardí impecable ... Però el contacte, naturalment, es mantenia durant tot l'any. Sempre van demostrar una gran sensibilitat i estima envers nosaltres. Des de molt petit en vaig ser conscient pels continus detalls que ens tenien. Aquests són alguns dels records que se'm barregen a la memòria:

- Els Reis sempre passaven pel Convent i eren molt generosos: un mecano, un cavall de cartró, una cistella per jugar a bàsquet, una bicicleta ... Enviaven els regals a través d'un “recader” i, convenientment embolicats, es guardaven a la casa dels senyors fins al dia sis de gener que ho anàvem a buscar...

▲ En Quim a la porta de casa amb un cavallet de cartró.
(Col·lecció família Gallart Gallart)

- Per Pasqua sempre teníem una mona de la pastisseria Cortacans de la plaça Bonanova de Barcelona...

- Quan eren a Blanes, cada diumenge anaven a ca l'Orench a buscar postres, normalment un tortell de nata i alguna trufa. Doncs bé, sempre venien amb dues safates, una per a ells i l'altra per a la família Gallart.

- Quan tenia cinc o sis anys van fer gestions perquè pogués anar a estudiar a La Salle Bonanova de Barcelona. Però jo, introvertit, vergonyós, acostumat a jugar sol... no vaig voler anar-hi. Sempre he pensat que potser va ser una oportunitat perduda, però era el meu caràcter...

- A la tardor, quan el meu pare anava a buscar bolets, n'enviava una bona cistella a Barcelona a

▲ En Quim jugant amb una bicicleta pels jardins del Convent.
(Col·lecció família Gallart Gallart)

través del “recader” Busquets perquè els senyors Biosca poguessin menjar els millors pinetells i rovellons dels marges de Sant Francisco ...

- Si anàvem a Barcelona, normalment a comprar (recordo d’haver anat a la sastreria Modelo per a la Comunió o a can Segarra del carrer Pelai a comprar sabates...), sempre ens arribàvem a casa seva per comentar algun tema o gestió relacionat amb el Convent i ens tractaven com si fóssim de la família.

- A les tardes d’estiu, cada dia, abans de sopar, en el saló gran, la senyora Lluïsa Garriga, que era molt devota, resava el rosari en llatí. L’acompanyava alguna persona del servei i jo ... La resta de la gent “tenia feina”...

- Durant la seva estada solien tenir algunes visites, de familiars (els senyors Guarro, els senyors Pissà...) i amics. Però la festa gran era el dia vint-i-cinc d’agost, Sant Lluís de França, que era el sant de la senyora. Es feia un gran dinar. No hi faltava el meló amb pernil, la paella de marisc, carn a la cassola i postres de ca l’Orench completats amb el famós bescuit glacé. Quan els senyors i els convidats ja prenien cafè, tot el servei ens entaulàvem i ens posàvem a dinar “com uns senyors” el mateix que havien menjat ells. Cap al tard, els comensals prenien una bona orxata, també de ca l’Orench, i nosaltres, al vespre, una vegada tot recollit, tornàvem a fer un ressopó.

- M’agradava especialment escoltar les tertúlies que els senyors, després de sopar, feien a la fresca. Solien parlar de vivències, viatges ... I jo no perdia detall.

- També als estius, com que amb les famílies veïnes (Carreras Nonell, Recasens Carreras, Carreras Doll i Ramos Carreras) hi havia molta relació i tenien moltes criatures, la meua germana i jo érem tractats com uns més: amb els berenars de cada dia o anant al festival de cinema infantil que feien els dijous al cinema Fortuny.

▲ Els germans Biosca Jug i la Maria Gallart un dia d’estiu jugant al Convent. (Col·lecció família Biosca Jug)

- Amb els senyors sempre viatjava el servei: el xofer (en Rafael), la cuinera (la Fabiana), i la cambrera (la Matilde). La compra habitual la feia la cuinera, que “baixava” al poble amb la meua àvia i es proveïen de verdura de la Plaça, de peix al Portal i de carn a can Badia. Val a dir que els senyors eren molt fidels amb els empresaris locals: en Rocafort (fuster), en Burcet (paleta), en Ventura Alemany (lampista) i l’Escarpenyer (pintor).

▲ La Francisca, àvia d’en Quim, i la Maria, la seva mare, al claustre del Convent amb una part del personal de servei de la casa. (Col·lecció família Gallart Gallart)

A finals d'agost o a primers de setembre es donava per acabada la temporada estiuenca i, tant els senyors com el servei, tornaven a Barcelona. Nosaltres recuperàvem la nostra normalitat, però abans calia endreçar: recollir "toldos", desar bé taules i cadires exteriors, posar fundes als sofàs i cadires de la casa ... I molts petits detalls.

A mi em quedaven a la memòria les vivències d'un nou estiu i era el senyal que aviat començava el col·legi.

Celebracions al convent i altres records

El marc incomparable del Convent oferia la possibilitat de solemnitzar qualsevol celebració ja de per si important. És per aquest motiu que va ser escollit, en diades assenyalades, per acollir alguns convits, tant d'àmbit blanenc com familiar. El primer que recorda en Quim és el que va servir de colofó als tres dies de festa per a la Coronació de la Mare de Déu del Vilar ...

... Va ser el dilluns trenta de maig de l'any 1955. Una vegada acabada la cerimònia religiosa, els senyors Biosca Garriga van obsequiar les personalitats eclesiàstiques, civils i militars amb un gran àpat. Va tenir lloc al claustre i el va servir el Restaurant Patacano. En Joan Burcet, nebot de la Maria Romaní, i l'Esteve Burcet em va recordar el menú: panaché de "fiambres", sarsuela destriada (plat molt apreciat de Can Patacano, on tot venia pelat), pollastre de pagès rostit, meló de pagès i bes-cuit glacé de Ca l'Orench. Va ser servit pel personal del restaurant amb el reforç de professionals de diferents establiments blanencs, entre ells el màitre de l'Hotel Mediterrà, en Josep Soterias Riba. Una de les coses que m'ha quedat d'aquest dia (sempre fent el tafaner) va ser la intervenció, ja en el moment de les postres, d'un senyor molt alt que, amb la seva veu, em va impressionar. Era en Josep

Maria de Sagarra (Barcelona 1894-1961).

Naturalment també la família Biosca Garriga celebrava, en la seva magnífica propietat, els moments especials de la família ... *Com el del casament del fill petit del matrimoni, el senyor Francesc Biosca amb la senyora Sònia Jug a l'església de la finca. El dinar, que va tenir lloc en els jardins i va ser servit pel Restaurant S'Auguer, va ser compartit per familiars i amics dels contraents. La nostra família i tot el personal de la casa també hi vam ser convidats. Va ser tot un detall per part seva.*

▲ Casament de Francesc Biosca i Sònia Jug. La Francesca Gallart porta la cua del vestit de la núvia. (Col·lecció família Biosca Jug)

Em ve també a la memòria un altre dia, concretament una diada de Santa Anna, quan l'aleshores bisbe de Girona Narcís Jubany va pujar a celebrar una missa a l'església del Convent. I que, cada any per Pasqua, venia el senyor rector amb un escolà a fer el salpàs aspergint les portes amb aigua i sal.

El juliol del 1970, coincidint amb la Festa Major, el senyor Joan Guich Bech de Careda, delegat d'Educació Física i Esports, va venir a Blanes a inaugurar els pavellons esportius del Racó d'en Portes. Com que era dia de focs se'l va obsequiar al Convent i la senyora Biosca va fer una "galantina", un plat molt delicat de carn desossada que es menja fred i que, també tafanejant, vaig tenir ocasió de veure preparar a la cuina.

Records i més records ...! Tants que costa destriar-ne alguns. Tot i així en Quim s'hi posa, sense cap ordre, però convençut que, de cadascun, se'n podria treure una petita història.

Vam viure amb tristor els efectes de la glaçada de l'any 1956 que va matar uns quants eucaliptus dels molts que el senyor Karl Faust havia plantat al llarg del camí que enfilava cap al Jardí Botànic. Recordo molt bé que, originàriament, n'hi havia des de la "plaça" de Can Tosas fins a Can Déu.

Tot sovint, "pujaven" pintors (en Rafel Bataller, la Maria Teresa Bedós, en Joan Padern ..), que s'estaven hores i hores davant els cavallets, i fotògrafs, com en "Josepet", que venia sobretot a retratar nuvis en alguns dels racons més macos del Convent i que, a vegades, ens feia fotografies a la família.

També recordo les primeres embarcacions turístiques. La primera va ser "La Cala", una barca d'en Tirol, més aviat petita, que van reconvertir i destinar a transport de passatgers. Anava des de la platja de Blanes fins a Sant Francisco, Treumal i Santa Cristina. El que més impactava, i més des d'allà dalt, era el soroll tan fort i característic del seu motor, que no sé com els viatgers podien aguan-

▲ La Francisca Vidal regant les flors del claustre. (Col·lecció família Biosca Jug)

tar. Més endavant ja van aparèixer els "cruceros Costa Brava" (Sirena, Sirga, Siron ...), que posaven la cançó "El Silencio" quan acabaven el darrer trajecte i que des del Convent sentíem com si els tinguéssim al costat. Una altra empresa regentava les embarcacions Joven María i Joven Antonia.

I que, en hiverns de nevades (com les dels anys seixanta), ens havíem de quedar a casa sense poder baixar al poble. Com a contrapartida teníem el privilegi de poder contemplar l'estampa de tot Blanes nevat. Mai l'oblidaré.

Des del mirador del Pi, que quedava just a sobre el moll, m'agradava veure l'arribada dels vaixells carregats de pirita procedent de les mines de Riotinto, a la província de Huelva, que anava destinada a la fàbrica Proquima de Malgrat. I també els vaixells, més petits, carregats de sal que venien de

▲ En Joan, avi d'en Quim, portant llenya a casa (tenien foc a terra i la llenya la guardaven a la part del darrere del Convent). (Col·lecció família Gallart Gallart)

Mallorca. Els camions d'en "Cuca" la transportava a les tines de La Salinera Española, propietat d'en Narcís Balliu, a la Carretera de Lloret.

Em ve a la memòria també tot l'operatiu que es muntava quan el general Franco i la seva dona arribaven amb el iot Azor des de Barcelona i, en cotxe, es traslladaven a can Roviralta, a Fenals. La Guàrdia de Franco, que portava una boina amb una borla vermella, vigilava estrictament tot el recorregut i, en segona línia, actuava la Guàrdia Civil. Tots els accessos estaven controlats i, per entrar i sortir de casa (el Convent era un punt estratègicament molt perillós), ens havíem d'identificar.

La petita platja de sa Forcanera tenia un petit amarrador. Des d'aquest deliciós racó anàvem, amb un petit i senzill bot de goma, a buscar "pardilles", musclos, eriçons ... amb tots els fills i filles de ca l'Amado. Allà vaig aprendre a nedar i a disfrutar del mar.

A la meua manera controlava els moviments que, des d'una barca, feien uns bussos per treure, d'uns trenta metres de profunditat, restes (el "pecio") del vaixell de vapor Ciutat de Barcelona que transportava més de dos-cents voluntaris de les Brigades Internacionals, tancs, motocicletes, menjar enllaunat, etc ... i que va ser torpedinat el 30 de

maig del 1937 pel submarí "General Sanjurjo", de l'Exèrcit Nacional, davant les costes de Malgrat. Em passava moltes estones en el Mirador del Pi mentre es feien les maniobres de descàrrega al moll.

Amb el meu pare, quan arribava el bon temps, anàvem a pescar amb canya a sota el Convent, as

▲ En Ramon Gallart, el pare d'en Quim, amb la seva Lambretta, sortint del Convent. (Col·lecció família Gallart Gallart)

Viver i, alguna vegada, a sa Llapissada. Per esquer feiem servir els cucs de les roques que ell sabia com fer sortir a partir d'unes pedres de sofre que primer es mullaven i després es posaven sobre el rocam. La pesquera sempre era la mateixa: jodrioles i serrans, que menjàvem per sopar amb pa amb tomata i una amanida. A la tardor li agradava molt anar a buscar bolets (pinetells, rovellons, rossinyols ...) pels boscos del voltant d'on, al desembre, trèiem la molla per fer el pessebre, que muntàvem a la zona del safareig que feiem servir habitualment nosaltres. Eren estones úniques! Ara me n'adono, de quantes coses vaig aprendre amb el meu pare!

Des del Convent era també un espectador privilegiat de l'arribada dels firaires i altres atraccions, com el circ o els teatrets que venien per a la Festa Major o per a la Festa Major Petita (en recordo uns guinyols) i que s'instal·laven a diferents llocs del passeig de Mar. Quan els veia muntar, de seguida baixava a tafanejar.

Com és fàcil d'imaginar, tants anys de vida en el Convent fan que en Quim rememori molts moments concrets. Però n'hi ha d'altres més difícils de definir perquè tenen a veure més aviat amb el ric i misteriós món dels sentits: les olors, els sorolls, per exemple I també ens ho explica ...

... El primer que em ve al cap té a veure amb les olors: d'una banda l'olor de les flors del jardí, tant a la primavera com després de la pluja, i, de l'altra, l'olor de mar, sobretot quan hi havia temporal i vent i els esquitxos de l'aigua arribaven allà dalt. En dies o moments així m'agradava molt seure en el banc de pedra davant el Templet de Linné del Jardí Botànic, sobre sa Forcanera. La pau interior i la sensació de llibertat que em donava no l'he oblidada mai.

I el vent de grop? Allà dalt, quan hi havia amenaça de tempesta, tot es revoltava i la negror dels núvols que s'acostaven feia por. Sempre esperava a fora

per sentir les primeres gotes grosses de la pluja i veure com tot, a poc a poc, anava canviant de color.

Quan a la primavera venien des d'Andalusia les teranyines per a la pesca de la sardina, els pescadors de les diferents barques s'ajuntaven a sopar ... Aquella olor de sardina a la brasa arribava a dalt i se'm feia la boca aigua ...

Igual que l'olor del pollastre rostit i, sobretot, de l'arròs amb cabra (que ens venia algun pescador, normalment en Boix o en Crispín) dels dinars familiars d'estiu que feiem darrere l'església amb els parents de Terrassa.

I una última reflexió ... Des de molt petit sempre vaig trastejar per la cuina dels senyors i aquelles olors de "menjar bo", comparades amb les olors de casa, em van fer ser conscient que hi havia dues classes socials.

En Quim va començar a anar al col·legi Santa Maria als cinc anys, l'any 1955. L'aïllament i la poca relació amb infants de la seva edat l'havien fet un nen solitari, que va viure els primers temps escolars amb una certa angoixa, por i algunes llàgrimes. Al principi l'acompanyava la seva mare, però ben aviat va aprendre a fer tot sol aquell trajecte isolat, de camí de terra, estiu i hivern, matí i tarda, quatre vegades al dia. El fet de viure al Convent, però, no va impedir que, malgrat els aparents inconvenients propis de la distància, no pogués fer la mateixa vida dels nois i noies de la seva edat: va formar part de la Tuna, de la Banda i la Cobla del Col·legi i també de l'Esbart Joaquim Ruyra.

... Alguns companys d'escola pujaven al Convent, per exemple quan havíem de fer els herbaris de Ciències Naturals, i allà trobaven tota classe de plantes.

I, per proximitat, em relacionava sobretot amb els nois del carrer de l'Esperança amb qui, per Sant Joan, participava de la foguera que es feia al Pas-

seig (on més endavant hi va haver el primer local del Club de Vela Blanes) i jugava a futbol en un "camp" que ens fèiem amb pedres en aquest mateix lloc.

Per acabar

En Quim va viure al Convent fins al 12 de març del 1975 i els seus pares en van ser els masovers fins al 1995. Són molt anys!

Després d'ells cap altra persona o família va continuar aquesta feina.

Parlar amb en Quim i, sobretot, escoltar-lo m'ha fet veure no només com es coneixia el Convent sinó quantes històries té guardades a la memòria de cadascun dels seus racons. I també com d'extraordinàriament enriquidora, ell ho reconeix contínuament, va ser la seva vida allà dalt malgrat les suposades contrarietats o incomoditats.

Fent servir una expressió seva: *Va ser un gran privilegi!*

Una vida familiar molt austera i senzilla enmig d'un paratge inigualable (majoritàriament desconegut pels blanencs, com dèiem al principi, malgrat la seva essencial presència), del qual ell va acabar formant part (en Quim va suggerir el títol d'aquest escrit), que va acabar estimant i que ara ha volgut recordar i evocar.

I així ho vol compartir amb aquesta cloenda ...

... Sempre, sempre que, des d'algun racó, carrer o passeig del poble veig la silueta inconfusible del Convent, em venen a la memòria els moments meravellous que hi vaig passar ...

* * *

▲ Els tres germans, en Quim, la Francesca i la Maria, als jardins del Convent. (Col·lecció família Gallart Gallart)

Agraïments

Míriam Biosca Jug, Miquel Buixeda Lampérez, Joan Burcet Pagès, Jordi Caseny Durro, Joaquim Gallart Gallart, Francesca Gallart Gallart, Maria Gallart Gallart, Sònia Jug Dolinar, Francesc Orench Serinyà, Mn. Enric Roura Saba, Mercè Vives Llavina, Miquel Vives Andreu, Arxiu Municipal de Blanes.

FONTS CONSULTADES

Fons bibliogràfiques

- Casas Carbó, J.: *Poesies Franciscano-Maragallianes*. Barcelona, llibreria Catalònia, 1934
- Crous, J.: *Blanes, Cronologia històrica*. Ajuntament de Blanes, 1994.
- Ruyra, J.: *Les coses benignes*. Barcelona, Quaderns Literaris
- Mauri i Serra, J.: *Història del Convent de Blanes (el de "Les coses benignes")*. Barcelona, Any Centenari de Ruyra, 1958

Fons orals

- Entrevistes als Srs: Míriam Biosca Jug, Joaquim Gallart i Gallart, Mercè Vives Llavina

Fons arxivístiques

- Registre Civil de Blanes (acta n° 5312194/15)
- Llibre d'Òbits Parròquia Santa Maria, anys 1923-1942

Fotografies

- Fons d'imatges de l'Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)
- Àlbums de les famílies: Gallart Gallart, Biosca Suj, Vives Llavina

NOTES

¹ J.M. Mauri i Serra, *Història del Convent de Blanes*, p. 25.

² J.M. Mauri i Serra, *Història del Convent de Blanes*, p. 31.

³ Citat per Mauri i Serra, pp. 42-43.

⁴ Citat per Mauri i Serra, pp. 43, 64.

⁵ Segons testimoni de Míriam Biosca, que ens especificà que, majoritàriament, venien a Blanes a refer-se de malalties pulmonars.

⁶ Durant la Regència de Maria Cristina de Borbó i la primera guerra carlina (1833-1840).

⁷ J.M. Mauri i Serra, *Història del Convent de Blanes*, pàgines diverses.

⁸ La Desamortització de Mendizábal (1836) posà a subhasta pública moltes terres i béns de l'Església.

⁹ J.M. Mauri i Serra, *Història del Convent de Blanes*, p. 211-213. L'autor ens parla de compradors diversos: Joan Vilaregut (1845), Andreu Bastard (1848), Francesc Camprodon (1860).

¹⁰ J.M. Mauri i Serra, *Història del Convent de Blanes*, p. 215.

¹¹ Segons les explicacions de Míriam Biosca Jug, Joaquim Casas necessità uns quants anys perquè els nombrosos hereus del poeta de Vic acceptessin de vendre la finca.

¹² Joaquim Casas i Carbó, *Poesies Franciscano-Maragallianes*, pàgines diverses.

¹³ Joaquim Casas i Carbó, *Poesies Franciscano-Maragallianes*, pàgines diverses.

¹⁴ Llibre d'Òbits de la Parròquia Santa Maria dels anys 1923-42, p. 289

¹⁵ Entrevista a la Sra. Mercè Vives Llavina

¹⁶ Segons consta al Registre Civil de Blanes, acta núm. 5312194/15

ANNEX

Els textos de Joaquim Casas i de Joaquim Ruyra tanquen el nostre article. Ells, com tants altres artistes i escriptors, van trobar en el Convent una de les seves fonts d'inspiració.

EL CANT DE L'ETZAVARA FLORIDA

Han florit enguany les etzavares a la Penya del "Convent",
Elles trenen la garlanda preciosa que la corona,
Sobre cel i mar projecten llurs pomells metàl·lics.
I amb llurs tiges esveltes, belles, enriqueixen noblemen
L'eternal spectacle de la Mar llatina.

DE RUÏNES NO EN TÉ QUI EN VOL

De ruïnes de debó no en té qui en vol.
Calen de primer un edifici digne de ser arruïnat
I sol, pluja, fred, calor, vent
Que el vagin destruïnt durant cent anys.

SURT EL SÓL

Són les sis del matí.
He acabat la son,
Me'n vaig al llit tan aviat!.
Són les cinc del matí.
Ja clareja, i estic ben disposat
Per tal de contemplar el magnífic espectacle del Sól quan surt.
Dormo tot sol a la cambra major de la part restaurada
Del Convent arruïnat.
Tinc oberta la finestreta que mira a Sól-ixent.
Dóna sobre les ruïnes, les ruïnes belles.
El moment solemniat és arribat.

▲ Vinyes sobre Sa Forcanera a principis del segle passat. (Col·lecció família Biosca Jug)

LA CLAUSTRÀ

La claustra era tota enderrocada.
 Sols ne restaven en peu les bases de les pilastres angulars
 Els arrancaments dels arcs de les galeries,
 I el rústic brocal de la gran cisterna
 Al mig de la que en fou lluna. Venerables vestigis! (...)
 Hi ha encastats a les parets alguns sants en quadros
 De rajoles vidriades, amics llurs en l'altre món:
 Sant Joaquim, i Santa Anna amb la Mare de Déu (...)
 Tots ells presidits pel seràfic Sant Francès,
 Quan rep de Déu els estigmes.

Joaquim Casas-Carbó
Poesies Franciscano-Maragallianes

▲ Fra Sadurní dels ocells. Monument a Ruyra. Any 1959 c. (detall) Fons Vicenç Coma Soley (AMBL)

-Hola!- féu el pare Provincial!- ¿Es Blanes aquella vila que surt al darrera d'aquest sorral, entremig d'aquells dos penyals arramats d'heura i arbrissam?.

-Si, Blanes- respongué fra Benetic._Hi som, doncs, quasi a tocar. I el convent?

-Una bona mica més lluny. Mireu cap allà. Es el casal que s'obira al damunt d'aquella coma rocosa que se n'entra mar endins.

-Bo, bo! -feu el pare Armengol- Anem-hi de dret.

* * *

A Blanes no volgué aturar-se a descansar. Ell i el seu company travessaren la vila a bon pas, i s'enfilaren costa amunt, entre ginesteres en flor que embalsamaven melosament l'aire.

* * *

Entraren en una modesta saleta, s'assegueren en un canapé de balca i conversaren.

* * *

El pare Provincial tot volgué examinar-ho: les saletes de visita, els claustres, la cuina, els rebostos (...). Paret emblanquinades, flairoses de calç, paviments de cairons ordinaris però polits i senzills, ací i allà frares respectuosos, modèstia i netedat per tot arreu (...). Adhuc entrà a la cort de l'aset que servia per a les captes. I el celler?. Davallant una escala de rústega pedra del país, el pare Guardià va guiar-lo a una fresca i ombrosa quadra (...)

-Com! Exclamà el pare Provincial. Veig aquí botam al menys per a cinquanta cargues de vi. Per què tants d'atuells?

- Els necessitem- va respondre el Guardià. Aquesta costa és país de vinyes. Es cull tant de vi que els pagesos hi abeuren els bous ...

* * *

En el primer pis, altra vegada aquella immaculada blancor de parets, aquella netedat de paviments, aquella elegant pobresa franciscana. El refetori era espaiós. Comunicava amb la cuina per una trapa i un ascensor mogut a mà. Les cel·les donaven a un llarg passadís d'ombra clara i, en obrir-les, saltava als ulls l'enlluernament del sol que tot el matí les banyava amb el seu fluid d'or (...). Miraven cap a llevant, cap a la costa brava. Cada una tenia la seva finestra, el seu llitet, una taula, un parell de cadires de balca, un Sant Crist de paret, un penja-robes i un prestatge amb una dotzena de llibres (...). Els frares havien de rentar-se en unes piques de pedra que hi havia al fons del corredor.

* * *

-Però...I aquella escala? El Guardià sacsejà les espatlles i brandà el cap (...). "Pugeu, si us plau".

Menava a un segon pis, en tot semblant al primer, però ja sota teulada.

* * *

-Heu de saber, feu el pare Guardià, que tenim una cala, oberta entre roquissers, i amb una platgeta, on ningú no pot davallar si no és passant pel clos d'aquest convent; de manera que podem banyar-nos-hi tranquils, sense recel de mirades avergonyidores.

* * *

Mar a ponent, mar a llevant, mar a migjorn, el promontori del Convent feia l'efecte d'un vaixell enorme, enclavat a terra per la popa. Quin aïllament! Quina dolça soledat! Les aigües eren tan serenes que la naturalesa del fons marí s'hi transparentava amb febles coloracions. Aquelles ombroses clapes moradenques, aquelles grogors i aquelles verdositats indicaven, respectivament, escamots de roques, arenys i herbatges submarins. A poca distància va passar una barca, i semblava suspesa en una cristallina superfície ...

* * *

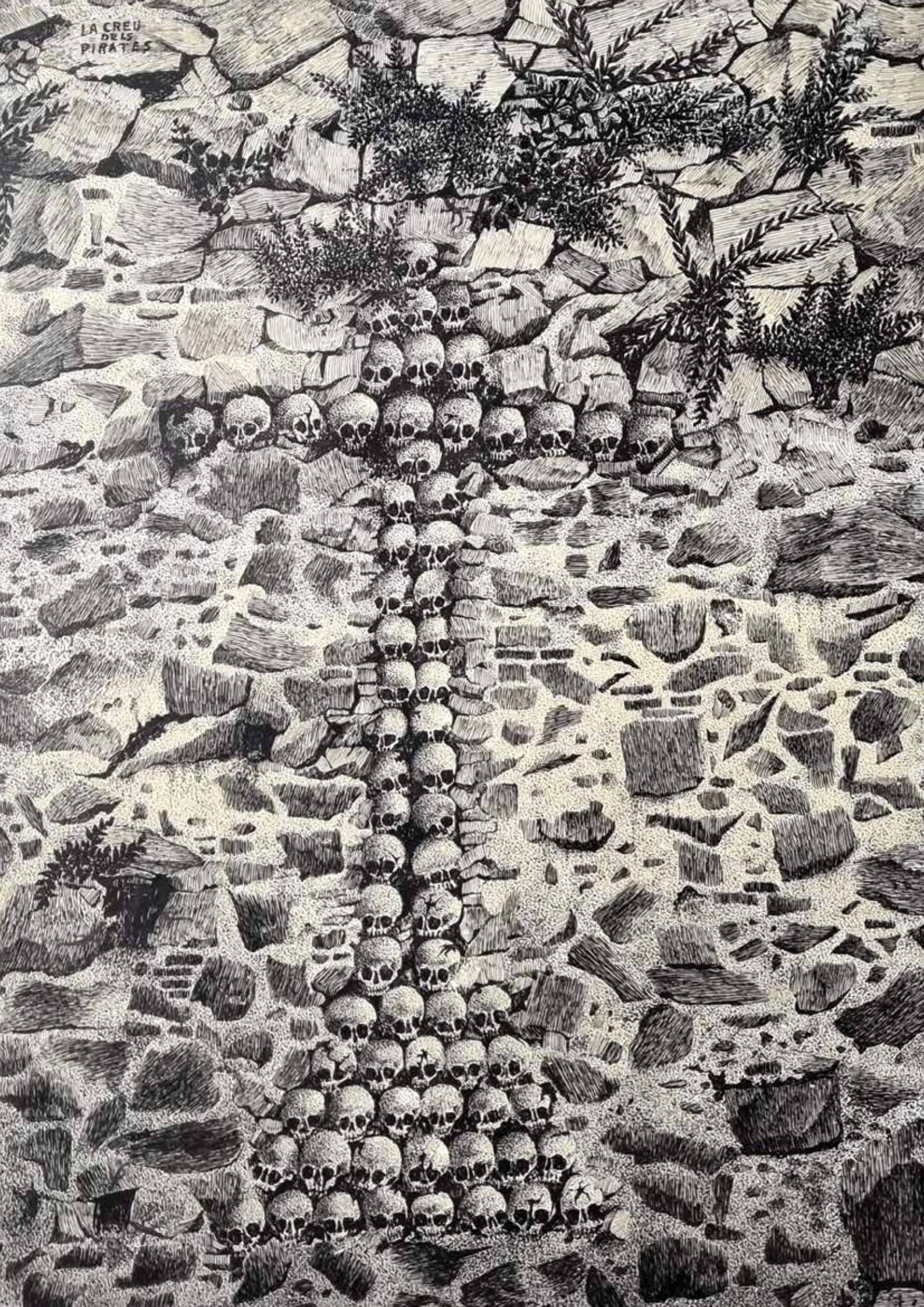
Cada dia som més estimats en aquesta contrada i la nostra festa major és ja la de tot el poble. El nom de la nostra patrona, santa Anna, és estat donat per la marineria a la punta forana d'aquest promontori ...

* * *

Quan ja apuntava l'alba el veié davallar a una cala profunda, oberta entre altes penyateres, en la qual la quieta mar blavejava (...). El pare Sadurní va submergir una mà dins aquelles aigües estranyament lluminoses i, amb els dits molls, regalimants, va senyar-se (...). Tot seguit (...) va pujar a un bosquet d'acàcies bordes (...), es posternà, besà la terra i anà passant d'una acàcia a l'altra, abraçant-les ferverosament.

Joaquim Ruyra
Les coses benignes

LA CREU
DELS
PIRATES

06 Captius blanencs segrestats per la pirateria nord-africana (1644 i 1723-1725)

per Pep Vila

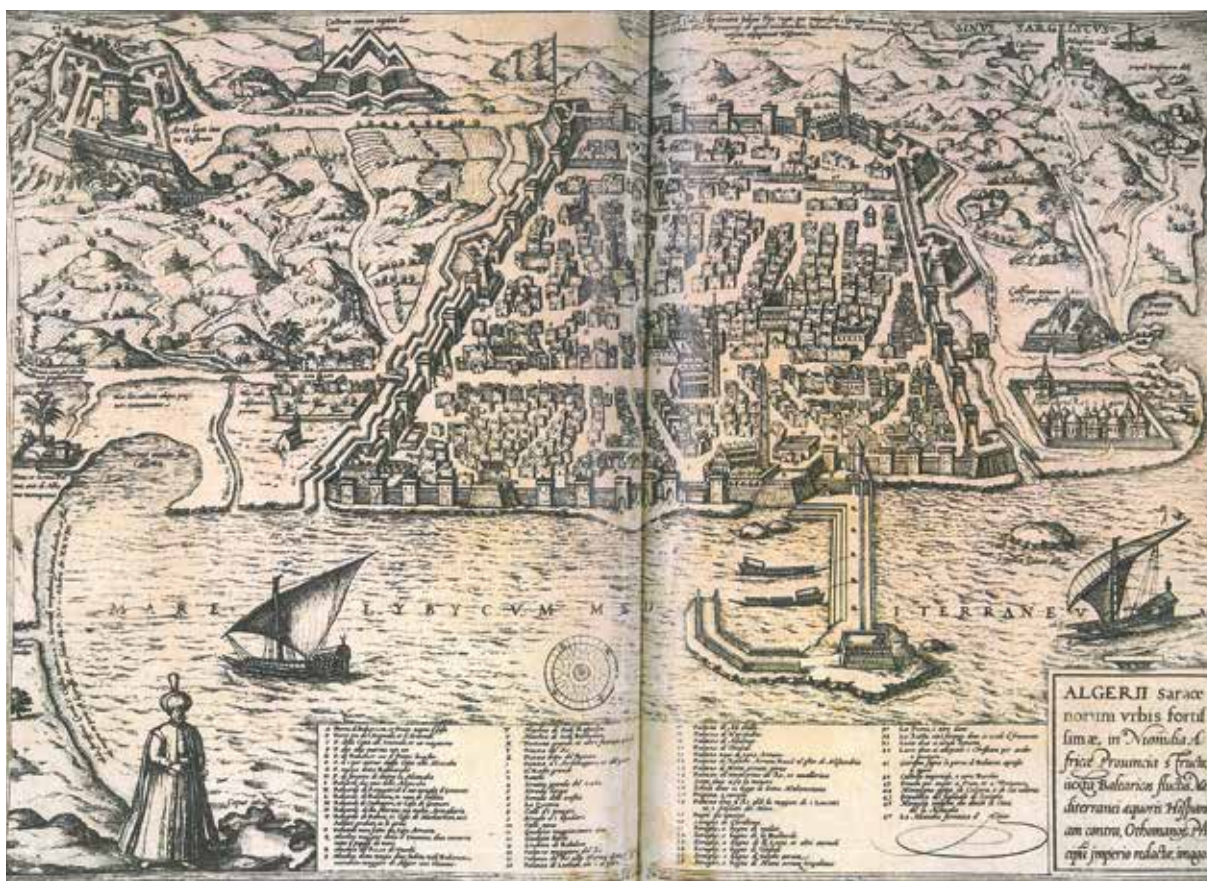
Presento als lectors i lectores de *Blanda* dos apunts espaiats en el temps en els quals hi ha referències puntuals a captius blanencs retornats sans i estalvis a casa després de ser segrestats -alguns durant anys- per corsaris. Aquests raptors estaven establerts majoritàriament a Alger i solcaven tots els paratges de la Mediterrània. Tot i això, l'any 1627 aquests malfactors van arribar fins a Islàndia. El primer apunt és de l'any 1644, mentre que el segon abraça el període 1723-1725. Naturalment, aquest treball és un tast que, amb paciència i dedicació, podria donar molt més de si seguint la pista d'aquestes famílies. Caldria regirar els documents notariais, els llibres de defuncions de l'Arxiu Parroquial de Blanes a la recerca de notes personals. Alguns, per diverses causes (malaltia, mort) ja no van tornar mai més al poble. L'any 1785 Espanya va signar un tractat de pau amb Alger que va posar fi a aquest enfrontament secular.

Algunes d'aquestes persones foren alliberades i retornades als seus llocs d'origen gràcies a l'ajut d'intermediaris particulars o d'ordes religiosos com ara els mercedaris. Una exploració sistemàtica d'altres registres permetria conèixer millor aquesta problemàtica. En el subconscient de molts ha quedat gravada l'expressió: «Hi ha moros a la costa». En altres èpoques la costa era poc poblada per por dels segrestos i atacs, i

perquè estava mal comunicada per rebre auxiliis. Un exemple d'aquest temor és la fundació del poble d'Arenys de Munt, que devia obeir a la cerca de seguretat, davant de la despoblació d'Arenys de Maru altre exemple és Teulada/Moraira (Alacant, Marina Alta).

Els objectius gairebé sempre eren homes indefensos que es feien a la mar, pescadors, mariners, però també segrestaven gent dels pobles costaners que treballaven la vinya, la terra, o dones i criatures que vivien en masos a peu de platja, ben desprotegits. Fins i tot s'enduïen el bestiar, els objectes de valor que trobaven als masos...

Hi ha un altre factor poc estudiat en aquest tipus de segrestos. Entre els atacants sovint hi havia renegats, vilatans convertits a l'islam que, per diverses causes, diners o altres interessos, actuaven com a informadors i espies. Eren gent que coneixia el seu país d'origen, la llengua i els costums del lloc, i tenien una obediència cega cap als seus amos. Si els van raptar de nens, aquests ja estaven plenament integrats en la civilització musulmana. Aquests renegats no tenien gaire contacte amb les dones mores i preferien establir relacions amb les joves segrestades, novin-gudes, a les quals intentaven guanyar-se d'una manera o una altra. Aquests estols de moros que s'amagaven darrere els penyals, que sortien

▲ Mapa de la ciutat d'Alger

a la vesprada, atacaven amb barques petites, de poc calat. Així podien entrar fins a les platges, vorejar els esculls, navegar prop de les costes amb barques que podien maniobrar fàcilment en cas de fugida. Des de les torres de vigilància, dels fars, de les ermites, dels castells, es procurava estar atent a aquestes escomeses. En cas de perill imminent, es tocaven les campanes de les esglésies, es feien focs, senyals de fum. Les universitats estaven coordinades i emissaris aquí i allí feien aquells trajectes sense perdre uns minuts. Eren els anomenats “avisos de moros”.

El negoci del segrest consistia a poder demanar un bon rescat, però també s'utilitzava aquesta força humana com a esclavatge, mà d'obra barata, els obligaven a fer de remers, servents per a cases bones d'Alger, etc. Les dones eren venudes i revenudes. Els segrestats insubmisos (els qui es volien escapar) eren castigats severament. Miguel de Cervantes va escriure *Los baños de Argel*,

una comèdia de captius en gran part autobiogràfica, on va radiografiar aquesta situació.

Els rescats de captius tenien una justificació religiosa, política i econòmica. A la llarga es van crear unes xarxes de comunicació molt productives entre la Península i el nord de l'Àfrica que han estat estudiades. En l'alliberament de captius hi van tenir molta importància els ordes religiosos, com l'Orde de la Trinitat i el de la Mercè. Recordem que l'Orde Reial i Militar de Nostra Senyora de la Mercè de la Redempció dels Captius, més conegut com l'Orde dels Mercedaris o l'Orde de la Mercè, és un orde religiós mendicant que va ser fundat a Barcelona l'any 1218 per sant Pere Nolasc i sant Ramon de Penyafort, amb el suport de Jaume I el Conqueridor i el bisbe Berenguer II de Palou. També hi col·laborava la iniciativa privada, com ara els mercaders que tenien capitals i coneixences entre els Consolats de Mar, i religiosos que anaven a propagar la fe.

▲ Fragment d'una butlla de la Santa Croada (1643). Convent de la Mercè. Arxiu Municipal de Girona (R. 43057, II).

Un altre grup eren els intermediaris. Un cop la família havia pogut reunir els diners per al rescat, calia fer una mena de lletra de canvi, una bestreta, buscar algú que portés aquells diners a lloc, naturalment amb una comissió afegida. La banca d'aquell temps tenia encara moltes imperfeccions. De vegades hom pagava, però el captiu havia mort, l'havien canviat de lloc i no era localitzable. Llavors els diners, gairebé sempre, es perdien irremediablement. No tothom, però, tenia capital. Hi havia famílies que s'havien d'endeutar, vendre béns, terres, per reunir la quantitat exigida. Per una altra banda, funcionava la caritat i misericòrdia dels fidels, el fenomen de la redempció. Crist va morir a la creu per salvar la humanitat. Des de

l'òptica cristiana, calia ajudar aquests pobres desgraciats amb col·lectes públiques i privades. Sorgiren els confreres de la Santa Redempció, congregacions de pobres captius cristians que es dedicaven a aquests menesters. Els convents de la Mercè, com el de Girona, organitzaven captes per ajudar en aquestes tasques. Els confreres tenien unes ordinacions pròpies: "La caritat que han de donar los confreres de la santa redempció són tres sous de quantitat quiscun any moneda de Barcelona". A canvi, guanyaven gràcies i indulgències, com figuren en les butlles de la Santa Croada. La història de la butlla de la Santa Croada, segons la *Gran Enciclopèdia Catalana*, consisteix en una "concessió lliurada per la Santa Seu, a petició de diversos sobirans hispànics, que concedia a llurs súbdits indulgències, indults, dispenses, gràcies i exempcions a aquells que contribuïssin a les despeses de les expedicions militars contra els musulmans", però que amb el temps va anar modificant els seus propòsits... (GEC).

Segle XVII

Aquestes primeres notes del segle dissetè són extractades d'un full solt que publico en edició facsimil: *Redempció feta en la ciutat de Alger, governant la església nostre, sanctíssim Papa Papa Urbano Octau, regnant lo rey christianíssim Lluys Catorzè, per la provincia de Cathalunya.... essent redemptor lo venerable P. M. Fr. Cosme Badia, any 1644*. No deixava de ser un cartell publicitari que difonia el seu missatge des d'una església, un convent, una paret d'un carrer principal d'una ciutat o poble. Poca gent sabia llegir. Anunciava a la societat que els redemptoristes havien treballat bé, que s'havien acomplert els objectius. Hi consten alguns habitants de Blanes que havien estat alliberats, al costat de gent d'altres pobles costaners (4. Tossa; 13 Palafolls; 25 de Sant Feliu; 28 de Canet, etc). El document apareix com a il·lustració del *Manual de*

▲ Redempció feta en la ciutat de Alger.... essent redemptor lo venerable P. M. Fr. Cosme Badia, any 1644. Cartell estampat, de 350x 480mm. Sense peu d'impremta. Antoni Axada, notari de la Redempció.

novells ardits. Dietari del Antich Consell Barceloní (volum catorzè, Barcelona, 1913. Apèndix al volum vint-i-nou. Apèndix 1, pàg. 432).

En aquest mateix llibre (Apèndix XXI hi ha aquesta nota que recollim: *Memorial de les persones exides en lo acte públich de Fe celebrat per los molt il·lustres Senyors Inquisidors, a 7 de novembre 1647.* (N 10, pàg. 620). En aquest procés hi figura el cas de Joan Gallart, blanenc renegat, mort en una escomesa contra un vaixell de cristians, perseguit per la inquisició per ésser un renegat. La relaxació en efígie consistia a cremar durant la cerimònia de l'“auto de fe”, una estàtua que representava la figura de l'inculpat, ja que no hi era present de carn i os en

el moment de l'acte inquisitorial:

“Joan Gallart, mariner menor de dias, natural de Blanes per aver apostat y renegat de nostra santa fe y tornat moro en Alger lo qual morí anant en cos de una bala peleant ab un vaxell de cristians, condemnada sa memòria y relaxada la sua estàtua al bras secular”.

En aquest full solt hi figuren aquests blanencs:

- 7. Jaume Font, català de Blanes, 26 anys.
- 20. Jacintho Maria, català de Blanas, 50 anys
- 39. Joan Antich, català de Blanas, 48 anys.

Segle XVIII (1723-1725).

L'any 1946 Fra Manuel Vázquez Pájaro i Melchor Garcia Navarro van publicar el llibre *Redenciones de cautivos en Africa (1723-1725)*. D'aquest estudi he aïllat els captius blanencs feliçment alliberats que hi figuren. Aquesta és una documentació més completa, elaborada per mercedaris de Castella i d'Andalusia, en la qual a voltes hi trobem noms i cognoms de les persones, el preu que va costar la seva redempció, qui era el seu amo en origen, el lloc on van ser detinguts, la seva destinació. Naturalment aquests tipus d'informacions ben sovint són incompletes. Sempre hi havia “innominats”, gent de la qual no se'n sabia la procedència, la seva filiació. També hi ha persones de Malgrat, Sant Feliu de Guíxols, Palamós, Roses, de pobles sense especificar.

Naturalment, cada persona tenia una història concreta, a voltes novel·lesca. Aquests registres només cobreixen dos anys de recerca. Possiblement, en els arxius d'aquests ordes hi trobaríem més captius recuperats. També hi havia molts segrestats dels quals mai més se'n va saber res. La geografia dels captius era molt extensa. A voltes els portaven al Marroc, a Tunísia, fins al nord d'Egipte.

ANNEX

1723-1725. *Cautivos rescatados en esta redención de 1723 / 1725 por las provincias de Castilla y Andalucía de la Merced Calzada.*

NOM	NATURAL	ANYS	ANYS DE CAPTIVITAT	COST RESCAT	PRES
José Ribas	Blanes	18a.	3 anys de captivitat	cost?	Costes de Marsella
José Murtra	Blanes	25a.	1 ½.	cost?	Gof de Toló
Fco. Roche	Blanes	34a.	1 ½ Mostafà Jocha	208 pesos.	Costes Tortosa
Juan Morel	Blanes	50a.	2 Ben Side Mahamt	165 pesos.	Costes de França
José Gil	Blanes	26a.	1 ½	240 pesos.	Costes de França
Fco. Oliu	Blanes	38a.	2 anys		Sense més notícies

BIBLIOGRAFIA SUMÀRIA

ACA. [Documentos relativos a diversas redenciones de cautivos realizadas por la Orden de la Merced] Arxiu de la Corona d'Aragó, segles XIII - s. XVII. Referència: ES.08019.ACA/10//ACA, ORM, Monacales-Hacienda, Volumes, 2703.

BUNES IBARRA, Miguel Ángel, "Reflexiones sobre la conversión al Islam de los renegados en los siglos XVI y XVII", en *Hispania Sacra*, 42, 1990, pàgs. 181-198.

COLL I FONT, Maria Carme, Josep Moranta, frare predicador captiu a Alger (1635-1643): relat de les seves conversions i el seu martiri (1635-1643): Mallorca, BSAL, 65 (2009), pàgs. 271-284.

FIUME, Giovanna, «Redimir y rescatar en el Mediterráneo moderno», *Drassana. Revista del Museu Marítim*, 23, 2015, pp. 54-77.

FEIJOO, Ramiro, *Corsarios berberiscos*. Barcelona, Belacqua, 2003. "Historia National Geographic (99).

MANUAL de novells ardots. Dietari del Antich Consell Barceloní, vol. catorzè, Barcelona, 1913. Apèndix al volum vint-i-nou. Apèndix 1, pàg. 432. Redempció feta en la ciutat de Alger.... essent redemptor lo venerable P. M. Fr. Cosme Badia, any 1644. Cartell estampat, de 350x 480mm. Sense peu d'impremta. Antoni Axada, notari de la Redempció.

MARTÍNEZ TORRES, J. A., *La trata de esclavos cristianos*, Madrid, Anaya, 2011.

VÁZQUEZ PÁJARO, Fra Manuel; GARCIA NAVARRO, Melchor, *Redenciones de cautivos en África (1723-1725)* Madrid, C.S.I.C. Instituto Jerónimo Zurita, 1946.

BIOGRAFIES

1. Ramir Lacasa

Francesc Pla Auger, en Xicu de Blanes

2. Ramon Olivella Stern

Ramon Olivella Pascual: una vida plena d'Art

3. Aitor Roger

Històries de vida. Persones centenàries de Blanes

4. Elena Torrent

De la SAFA a Guinea Equatorial

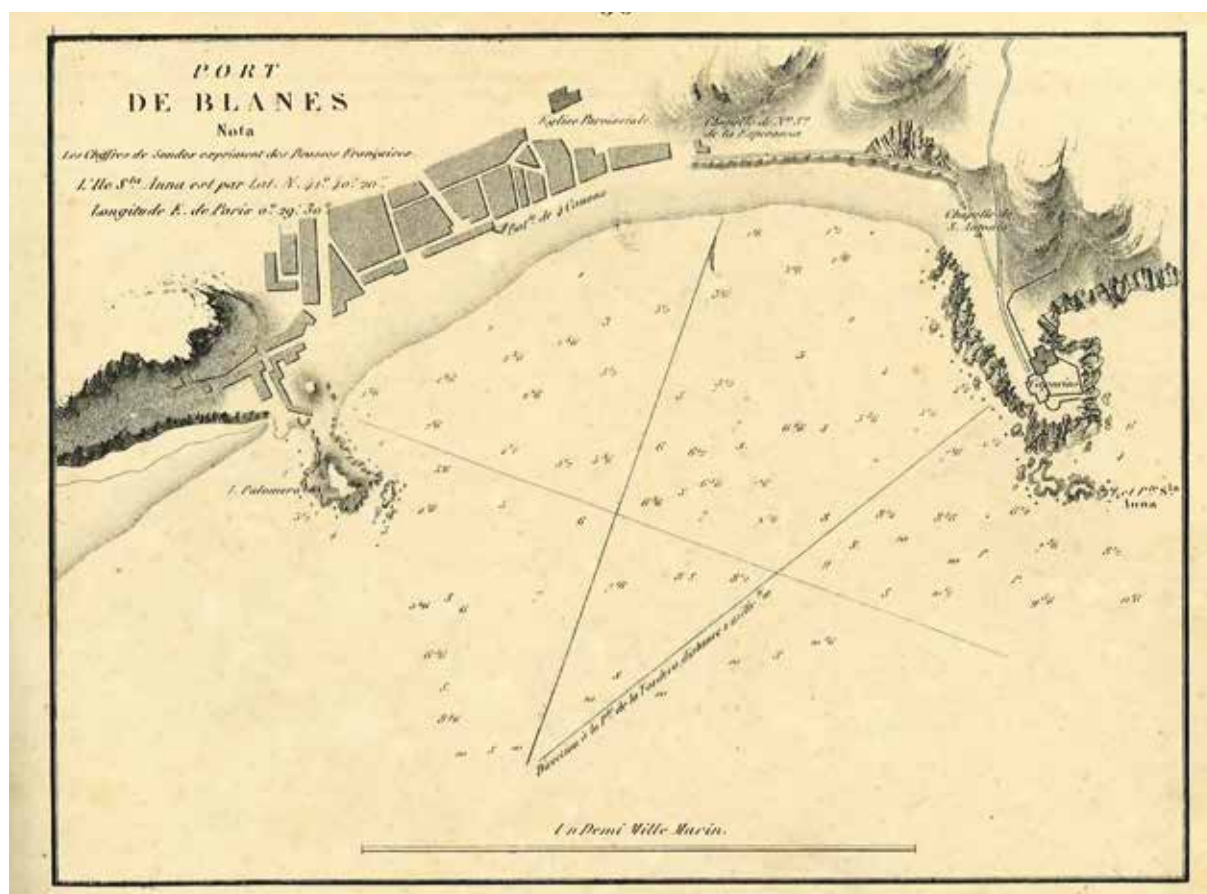
01 Francesc Pla Auger, en Xicu de Blanes

per Ramir Lacasa

Fill de Blanes

Francesc Pla Auger va néixer a la població de Blanes el dissabte dia 8 de setembre de 1827. Aquell nadó era el cinquè fill dels nou que va tenir el matrimoni: sis nois i tres noies. Com el bon llop de mar que va ser, era receptor de la contribució genètica marinera d'antigues

generacions que el van fer recórrer el camí dels que el van precedir, una herència ancestral que li havien transmès son pare, Joan Baptista Pla Marcó i sa mare, Margarida Auger Urgell. El pare d'en Francesc, Joan Baptista, era nascut a Blanes i era mariner, com abans ho havia sigut el seu avi Josep Pla Roure, natural de Palafrugell, casat amb la blanenca Teresa Marcó Rams.

▲ *Recueil des Plans des Ports et Rades de la Mer Méditerranée de la Mer Noire et de la Mer d'Azof. Faites par Mrs Gauttier, Capne de Vaisseau de la Marine Française. Marsella (1851)*

◀ *En Xicu de Blanes a Llafranc. Fotografia de Jaume Ferrer i Massanet. Arxiu Municipal de Palafrugell (AMP)*

▲ Vista de Blanes. Foto Freytas. 1930 c. Fons Modern Stil. Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)

La població de Blanes era un lloc que va tenir l'origen en una petita ciutat romana, el nom de la qual -d'origen preromà i arrel indoeuropea- es va llatinitzar en *Blanda*. Altres hipòtesis judiquen que aquesta forma deriva del nom d'una propietat privada denominada *Vil·la Blannia*; és a dir, que la posseïa un tal *Blannius*. Joan Corominas apunta, però, que

Blanda era el nom que rebia el curs baix de la Tordera i d'ell va prendre el nom l'extensió de les terres que ocupava aquell paratge. En qualsevol cas, sigui quin sigui l'origen del nom, *Blannia* o *Blanda* són els dos possibles mots d'on es deriva la denominació de l'actual Blanes. Quan la ciutat va créixer i s'estengué a l'altre costat de la riera de Blanes, el nom de la urbs es va pluralitzar en *Blandae*. Actualment és la població marinera més meridional de la costa gironina.

▲ Pescadors adobant palangres al Port-bo de Calella. Principis del s. XX. Col·lecció Lluís Maimí Casanovas. Arxiu Municipal de Palafrugell (AMP)

Reprement la història de Joan Baptista Pla i Margarida Auger, el darrer fill del matrimoni, Maria Àngela, va néixer a Blanes el 24 de juny de 1836 i, després d'aquesta data, la següent referència cronològica que tenim situa la família vivint en el veïnat del port de Calella de Palafrugell (padró d'habitants de la població de data octubre de 1842). En la inscripció figura que la família resideix a la població des de feia dos anys; és a dir, que es van traslladar a viure a la petita població marinera l'any 1840. La unitat familiar inscrita al registre la componien el matrimoni de Joan Baptista i Margarida i els fills, Maria Dolors (1826), Francesc (1827), Ma-

ria Isabel (1829), Josep (1831) -que va tornar a Blanes el 19 de maig de 1845- i el benjamí Joan Baptista (1834).

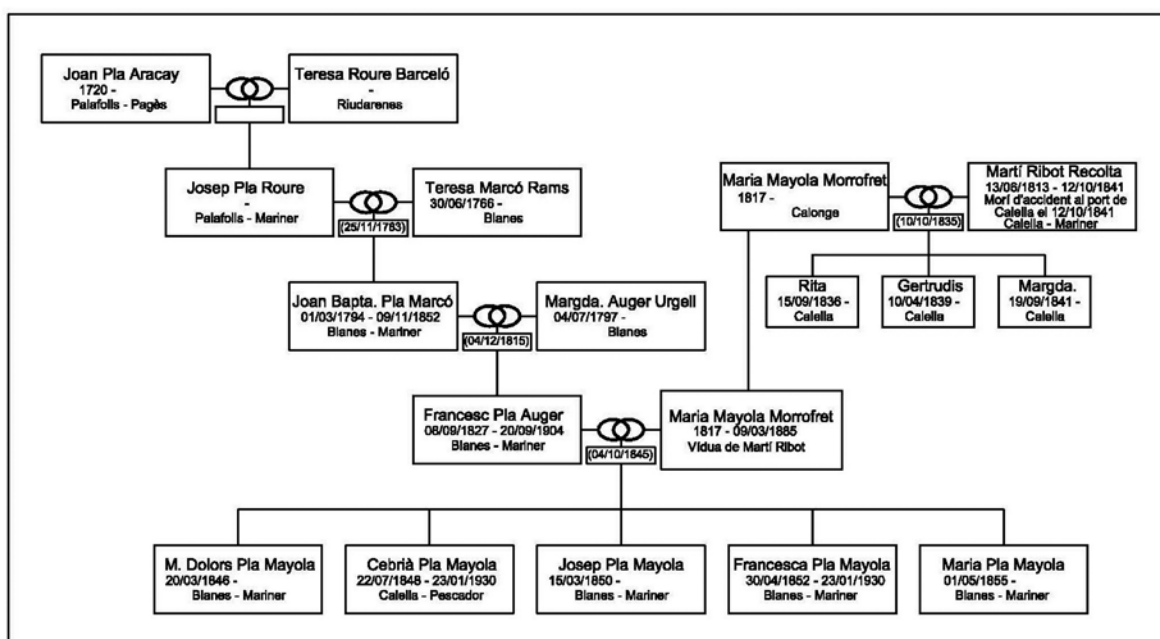
Trasllat de la família a Calella de Palafrugell

En aquells moments, la població de Calella constava d'una cinquantena de cases i algunes botigues amb un nombre d'habitants de dues-cents divuit persones. D'aquesta població els homes majors de 15 anys eren 63, dels quals el 47,62% tenien en el mar el seu mitjà de vida i font de treball: pescadors, patrons o mariners. En terra ferma i a la platja la col·laboració de les dones era essencial en totes les altres feines complementàries: treure les barques de l'aigua, apedaçar les xarxes quan es malmetien o anar a vendre el peix a Palafrugell. La majoria feien el camí a peu, carregades també a la tornada amb els queviures o de tots aquells atuells domèstics que necessitessin.

L'habitatge on es van instal·lar la família a Ca-

lella era a tocar de la casa de Baudili Ribot i Rita Recolta, amb els quals van establir una ferma aliança de veïnatge que amb el temps es convertí en sòlida amistat. Quan es van conèixer, Baudili ja era un home gran, tenia setanta-set anys, era natural de la parròquia de Fitor i tota la seva vida s'havia dedicat a fer de pagès. Tot i la seva edat, encara treballava unes terres que posseïa i l'hortet que tenia al pati de la casa. La Rita era més jove, tenia cinquanta-vuit anys i era nascuda a Calonge. Amb ells vivia sa filla Anna, de trenta anys. El fill, en Martí, pescador de vint-i-set anys, estava casat amb la Maria Mayola i també vivia a Calella.

Maria Mayola Morrofred era natural de Calonge, on havia nascut el 1817. Era filla d'Eugeni Mayola, pagès de Calonge i de Paula Morrofred, de Sant Feliu de Guíxols. Als 18 anys, el 10 d'octubre de 1835, es casà a l'ermita de Santa Margarida amb Martí Ribot Recolta, un pescador de Calella de Palafrugell de vint-i-set anys, amb qui va tenir tres filles: la Rita (15/09/1836), la Gertrudis (10/04/1839) i la Margarida (19/09/1841).

▲ Arbre genealògic dels Pla

Malauradament, un més després del naixement de la seva darrera filla, en Martí va patir un accident que li llevà la vida. La Maria i les filles, que encara eren molt petites, es van haver d'acomodar en la casa dels seus sogres, Baudili i Rita.

El matrimoni

El temps va transcórrer pesarosament fins al 1844. L'any es va estrenar de manera nefasta. El primer dia de gener va morir la Rita afectada d'una malaltia broncopulmonar, uns quants dies després -a mitjan del mes de febrer- va morir també Baudili a causa d'una afecció reumàtica. La situació de la família Ribot, en aquells moments de penúria i dol, necessitava un canvi, era massa temps el que portava desesperada i desamparada.

Durant l'estada de la vídua Mayola a casa dels sogres havia anat establint una relació afectuosa amb el jove Francesc Pla, el fill de Joan Baptista i Margarida de Blanes i, malgrat la diferència d'edat entre ambdós i el fet que aquesta tingués tres filles, no va representar cap impediment perquè mantinguessin una relació de compromís.

Quan el noi va fer els divuit anys ja estava avesat en la tècnica de la pesca i enfortit per l'experiència dels oficis de la mar. Per tant, el dia 4 d'octubre de 1845 la parella va oficialitzar la seva relació unint-se en matrimoni en l'església parroquial de Sant Martí de Palafrugell.

Francesc era un noi de constitució física forta, amb un caràcter obert i franc, que posseïa aquella noblesa dels pescadors adquirida a força de braç. Feia moure l'embarcació en el mar entre calmes i garbinades, treballava de dia o de nit, sense descans, setmanes mesos i anys, en tot temps i sota totes les possibles situacions imaginables.

El matrimoni de Francesc Pla Auger, àlies "En Xicu de Blanes" i Maria Mayola Morrofred va criar cinc fills propis, la Maria Dolors (1846), en Cebrià (1848) -àlies "Es Noi Gran"-, en Josep (1850) -àlies "Es Noi Menut"-, la Francesca (1852) i la Maria Gertrudis (1855), als quals cal afegir-hi les filles de la Maria del seu primer matrimoni: Rita, Gertrudis i Margarida. A mesura que s'anaven fent grans els fills s'anaven emancipant un darrere l'altre fins que els pares es van quedar sols i amb la feina feta.

A Llafranc

La Maria Mayola va morir el 1885, als seixanta-vuit anys. La seva absència va ser molt notòria a la casa i representà una càrrega massa feixuga per al Francesc, un sofriment que no podia suportar en solitari quedant-se allà. Poc després de la mort de la Maria, se'n va anar viure a la veïna platja de Llafranc, en una petita botiga de pescadors que posseïa, situada davant la platja una mica més avall i a prop d'on la família Pla tenia un salí.

En aquells moments Llafranc era fonamentalment una platja d'estiueig, només hi havia sis o set botigues de pescadors esporàdics que es dedicaven parcialment a la pesca durant el temps lliure o caps de setmana. D'altres casetes, poques, eren residències dels burgesos benestants de la vila de Palafrugell, on passaven els dos o tres mesos de calor. La resta de l'any només fumjava la xemeneia d'en Xicu, l'únic habitant fix del veïnat.

La presència permanent d'En Xicu a la cala féu que adquirís les funcions pròpies d'un alcalde de Mar, per autodenominació i per considerar els assistents a la badia que, per mèrits, presència permanent i experiència, li corresponia aquella atribució. Els alcaldes de Mar es dedicaven al govern i concert dels navilis i barques

▲ Vista panoràmica de la Platja de Llafranc 1900-1915. Foto Jaume Ferrer Massanet. Arxiu Municipal de Palafrugell (AMP)

que arribaven a la cala, els assenyalaven els llocs de fondeig i amarrament. Per a ser nomenat alcalde de Mar es requeria la condició de ser pilot examinat i, per tant, actuar en feines d'assistent als navegants i sota l'autoritat del subdelegat de Marina. En cap cas en Xicu de Blanes ho podia ser de debò, de manera oficial, perquè li mancava instrucció bàsica educativa i no sabia llegir ni escriure.

L'any 1892 el seu fill Josep, pescador com el seu pare, va ser un membre fundador i primer president de la Societat de Socors Mutus de Calella "La Pescadora", que estava situada a la plaça de Sant Pere, núm. 4.

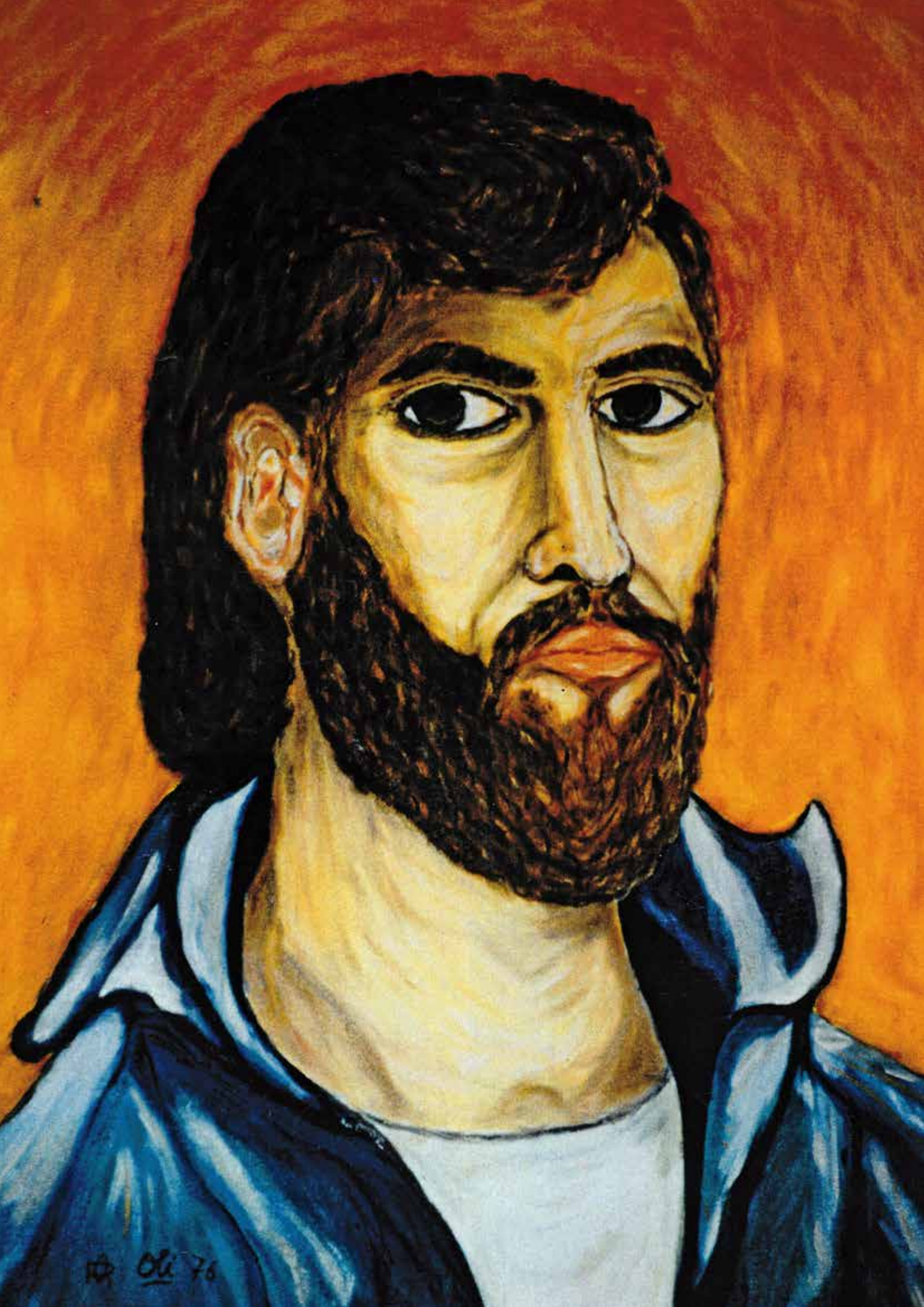
Una anècdota històrica

Un dilluns fred i ventós de tardor, el 20 de setembre de 1897, el polític i expresident de la Primera República, Nicolás Salmerón, va fer una visita en campanya política a Palafrugell. En aquells moments era diputat a les Corts espanyoles per Barcelona i actuava en representació de la coalició Fusió Republicana en terres gironines. Va arribar en el tramvia del migdia i, juntament amb els representants locals, la comitiva va anar directament a l'Hotel Restaurant de Sant Sebastià, on els organitzadors havien preparat l'àpat de compliment.

Acabat el dinar, la comitiva va baixar a peu a Llafranc on esperaven els cotxes de cavalls per a dur-los novament a la vila. El grup de personalitats estava en aquells moments creuant el passeig de la badia quan es va trobar amb el Xicu de Blanes que observava la desfilada d'aquella munió de gent. Entre els que acompanyaven Salmerón hi havia Eusebi Corominas, que presentà Francesc Pla i en va fer merescuts elogis a la il·lustre personalitat. El polític felicità en Xicu i aquest el correspongué de la mateixa manera, elogiant la labor republicana que estava fent per al progrés i la millora del país i oferint-se ell mateix, si arribat el moment convingués, a ajudar-lo en tot allò que pogués.

En Xicu de Blanes en el record

Francesc Pla Auger, per tothom "en Xicu de Blanes", va morir a Llafranc durant el mes d'agost de 1904. El dia 21 d'abril de 1920 l'Ajuntament de Palafrugell va acordar donar el nom de Francesc de Blanes al carrer on hi havia el salí. L'1 de gener de 1986, el consistori va donar el nom de dos carrers de la població de Calella als fills d'en Xicu: un va ser dedicat a Cebrià Pla, el carrer Noi Gran, i l'altre a Josep Pla, el carrer Noi Menut.

02 Ramon Olivella Pascual: una vida plena d'Art

per Ramon Olivella Stern

Si haguéssim d'explicar la vida d'en Ramon amb només tres paraules, aquestes serien: família, Blanes i Art. Ramon Olivella Pascual està enamorat de totes tres coses. La família sempre ha estat i és el més important de la seva vida. Tota la resta ve després. La família, el primer; després Blanes, el poble on va néixer i que va decidir deixar enrere per anar a viure a Alemanya però que sempre ha tingut ben guardat en el cor, i després l'Art, l'afició de la seva vida, com un animal salvatge que tenia a dins i que volia sortir. La creativitat que té en Ramon des dels primers anys de vida l'ajuden a dominar-lo. És un esperit creatiu que no s'ha aturat mai.

Actualment, en Ramon passa per uns moments de salut delicats. L'edat tampoc no ajuda. L'entrevistem per parlar amb ell i recollir el seu testimoni al voltant de l'art, però alhora volem que aquestes ratlles serveixin per conèi-

xer l'itinerari artístic d'un blanenc que ha creat obres d'art gairebé durant tota la vida i només ha exposat una única vegada en el seu poble, i ja de gran. En Ramon està molt agraït que encara avui, als 80 anys, pugui dibuixar i pintar cada dia, tot i que l'artrosi a les mans li impedeix fer talles de fusta.

El pare d'en Ramon va obrir una fusteria a Blanes pels volts de l'any 1961. És al carrer Contoliu, a la casa propietat d'en Manel Montull, gairebé davant de cal Correu. És allà on en Ramon comença a aprendre l'ofici de fuster i al mateix temps –de manera autodidacta, sense tenir els coneixements ni haver-ne fet mai cap abans– fa la seva primera talla artística. És per a un dels viatjants que passa pel taller i que és fumador de pipa. Fa una figura d'uns 35 centímetres en forma d'àguila amb les ales plegades i sis forats per posar-hi les pipes. El resultat és satisfactori. Mentre els amics passen les esto-

▲ Un moment de l'entrevista Blanes-Múnic per videotrucada del tècnic de l'Arxiu amb Ramon Olivella pare i fill. 2024

nes d'oci als balls de les "boîtes" i discoteques, ell passa els dissabtes i diumenges al taller. Comença a fer altres figures, marededus, Crists... Figures petites d'uns 25 centímetres, amb la cara i les mans grosses, i d'un estil que recorda les figures de l'època del romànic. En un principi, en Ramon fa totes aquestes figures per a ell, seguint les idees que té el cap. Com que aquells primers anys seixanta hi havia un gran auge del turisme, que arribava a Blanes buscant bàsicament "sol i platja", en Ramon adapta les seves creacions a aquells visitant que també volien emportar-se als seus països d'origen algun *souvenir* de les vacances a la Costa Brava. Utilitza materials com la fusta -que després crema i adquireix un color negre- o la cera, i ven les seves creacions a les botigues de Blanes i a dues de Lloret. Amb en Pere Castany Roig l'uneix una bona amistat. És veí del carrer de l'Antiga i té una botiga de *souvenirs* al carrer Ample que fa cantonada amb el carrer Mercaders. A ell també li proporciona alguns d'aquests relleus de fusta cremada, com les de forma rectangular o de ferradura per posar-hi claus.

Per fer les talles primer les havia de dibuixar. Ell, que no ha estudiat mai dibuix, ens explica que li surt de manera innata. A inicis dels setanta comença a fer les primeres pintures, ja a Munic. En un principi, les fa a l'oli, però li costaven molt d'assecar i decideix passar-se a l'acrílic, tècnica que ha continuat des d'aleshores. Les primeres pintures que fa les signa amb les inicials R.O, però aviat decideix canviar la signatura per Oli. Un nom que acompanya amb una B. -les obres fetes a Blanes- o una M. -les obres fetes a Munic- i l'any en què s'ha fet la pintura o el dibuix.

A Alemanya segueix la feina de fuster i quan hi ha reparacions de mobles i locals antics gaudeix fent tot tipus d'ornaments de fusta, feta de Linde, una fusta tova que li permet donar-li tot tipus de formes.

▲ Pere Olivella, sabater, dibuixat per l'artista Joan Rondon. Col·lecció Ramon Olivella

En Ramon ha conreat l'amistat amb altres artistes del poble de Blanes, com l'Escarpenter, en Turbany o en Joan Rondon, a qui compra algunes obres, com el retrat en dibuix del seu avi, en "Pere sabater".

El cantant "Esteban" Baltrons també va ser un altre dels seus bons amics. Quan anava a Munic a actuar -a la ciutat alemanya hi vivia durant els hiverns, quan tancava el seu local Los Tarantos al carrer Raval de Blanes- l'anava a visitar i en una ocasió van menjar junts a casa, com testimonia una de les fotografies que s'inclouen en aquest treball.

▲ El cantant Esteban amb la família Olivella, a Múnic. Col·lecció Ramon Olivella

▲ Quadre pintat el 2014 i que es pot veure a la Gelateria Venècia de Blanes. Col·lecció Ramon Olivella

La seva feina com a creador no és gaire coneguda per al públic blanenc. La seva única exposició a Blanes la va fer el 2008 al Centre Cívic de can Borell, amb moltes de les obres que va fer el 2006, any en què passà gairebé tres mesos a Blanes pintant de manera intensa molts acrílics, dia i nit, gairebé sense parar. Des de l'any 2014, la Gelateria Venècia del passeig de Mar gaudeix d'una de les seves pintures. L'art del Ramon és un art íntim, que ha volgut guardar per a ell i que poques persones coneixen –només les més properes i la família. En Ramon és una persona reservada a qui no li agrada demostrar allò que fa; això sí, sempre està disposat a respondre totes les preguntes que li fan i a mostrar els seus quadres i escultures. La pintura i l'escultura són la seva via de relaxació per caminar per la vida.

Apunts biogràfics

La família Olivella

A través dels llibres sacramentals de la parròquia de Santa Maria i altres informacions històriques obtingudes dels padrons d'habitants del Blanes de fa gairebé cent anys i que es conserven a l'Arxiu Municipal, coneixem algunes dades interessants de la família Olivella i de la seva arribada a Blanes.

Comprovem com en el 1930 viuen en el número 10 del carrer Mossèn Manresa. El matrimoni estava format per en Pere Olivella Salarich -nascut a Badalona el 1878 i que feia vint-i-cinc anys que vivia a Blanes, on feia de sabater- i Anna Ponsdomènech Serra -nascuda a Tordera el 1879 i amb cinquanta anys de residència al municipi. La parella té dos fills, en Joan, nascut el 1911, i que treballa de jornalier, i en Pere, nascut el 1914, i que fa de fuster.

▲ En Ramon amb els seus pares. Col·lecció Ramon Olivella

El 1940 apareixen vivint en una altra casa, al carrer de l'Hospital número 12. En aquest domicili i en aquesta data hi ha domiciliats en Pere Olivella i l'Anna Ponsdomènech, el seu fill

Pere i la que és la seva esposa Francesca Pascual Bernat -nascuda a Blanes el 1914 i dedicada a les tasques de la llar-. També hi ha la filla de la jove parella, l'Elvira Olivella Pascual, nascuda aquell mateix any 1940. També hi ha domiciliat en Joan Olivella Ponsdomènech, que treballa com a jornal·ler.

La infantesa

En Ramon Olivella Pascual va néixer el 2 d'octubre de 1944 al número 12 del carrer de l'Hospital de Blanes. És el segon fill d'un total de sis que tenen la Francesca i en Pere, un nombre de fills que era normal a les famílies d'aquells anys.

Els sis germans Olivella Pascual, per ordre de naixement, són Elvira, Ramon, Paquita, Mercè, Pere i Xavier.

▲ Amb el amics, a Blanes, el 1965. Col·lecció Ramon Olivella

Dues vides es creuen

Tot i que ja hem explicat que de molt jove en Ramon escull dedicar-se a conrear l'art, sí que hi ha una etapa de joventut -potser l'única de la seva vida- en què deixa de banda l'art. Les noies li agradaven molt i ell agradava a les noies. És una època en què a Blanes van arribar les primeres turistes. Els amics l'anomenen l'Elvis de Blanes. De vegades quan sortia amb ells portava una guitarra, que encara que la toqués malament sempre quedava bé.

Als voltants de l'any 1962 va conèixer l'Elfriede Stern, una noia alemanya que en aquell temps treballava com a recepcionista a l'Hotel Rosa de Blanes, al capdamunt del carrer. L'hotel ja no existeix i en el seu lloc s'hi ha construït un edifici de pisos.

▲ Amb el amics, a Blanes, el 1965. Col·lecció Ramon Olivella

Aquella relació va anar com un llampec, perquè va ser un amor a primera vista que encara dura avui dia. Es van enamorar molt ràpidament i van decidir buscar el seu lloc a la vida.

En Ramon va fer el servei militar els anys 1966 i 1967. Durant aquest període es traslladen a una nova casa al carrer Llarg, on a la planta baixa de la casa hi viuen els pares amb tots els fills menys l'Elvira, que ja està casada. En Ramon i l'Elfriede es casen a Blanes l'any 1968 i viuen al primer pis de la casa del carrer Llarg.

Entre el treball com a fuster i el servei militar obligatori que trucava a la porta sempre hi havia temps per fer alguna cosa lligada amb la seva vocació artística.

▲ El casament amb Elfriede. Blanes. 1968. Col·lecció Ramon Olivella

Una nova família

El maig de 1968 neix a Blanes el primer fill de la parella, en Ramon i viuen junts amb els pares a la casa del carrer Llarg. Però, després de visitar a la família de l'Elfride a Munic, finalment decideixen deixar Blanes i buscar aquella nova vida que tant desitjaven a Alemanya. La segona filla, la Isabel, ja va néixer a Munic, una bavaresa més.

No obstant això, Blanes sempre és al cap i al cor d'en Ramon. No se n'oblida mai. Tot el temps que tenen vacances -els dos treballen: ell de fuster, ella de comptable- tornen a Blanes a visitar l'altra família. A Blanes hi tenen gran part del cor enganxat.

Les dues vides

Es pot dir que tenien dues vides, la de Munic i la de Blanes. Primer s'ha de treballar de valent, dur, per dues coses: per donar la millor vida a la família i per tenir els estalvis necessaris per poder anar a Blanes. A més a més, tot el temps lliure que té al taller de fusteria l'aprofita per deixar anar els sentits i veure com evoluciona la seva creativitat.

Al mateix temps que s'estructura la vida d'en Ramon, s'estructura també la passió de la seva vida. I sempre la deixa sortir una mica, sempre hi ha moments per a l'Art...

▲ Girafa. 1971. Col·lecció Ramon Olivella

L'Art

L'etapa més important des del punt de vista artístic i on viu l'Art més intensament comença quan en Ramon ja té la seva vida més o menys organitzada. Viuen a Munic, hi tenen la feina, també tenen casa a Blanes, els nens ja han volat del niu i ja no viuen a casa amb ells.

Ara té molt més temps per deixar volar la creativitat i moltes estones per poder expressar-se. Ja no ha de viure per als altres, per tenir cura de la família, un dels seus tres pilars a la vida, com ja hem explicat abans. I és especialment quan es jubila, a partir de l'any 2005, que comença a ser molt productiu amb obres d'art que veuen la llum.

Sense ser ell el prototip d'artista convencional, sí que sempre intenta copsar l'incomprensible. En Ramon sempre ha volgut entendre la creativitat o, almenys, posar-la en un marc determinat. També és cert que el desenvolupament artístic, l'evolució dels diferents estils, es pot reconèixer quan s'observa tota l'obra d'un artista. Tanmateix, la creativitat no cal posar-la en marcs, caixes o calaixos, la qual cosa fa que qualsevol classificació en un determinat estil artístic sigui tosca i artificial. Amb en Ramon, potser la millor manera d'identificar l'estil del seu art és a través de l'artesania, com a artesà i fuster. És evident que el seu primer contacte amb l'art va ser a través de la fusta.

Etapa de joventut fins al voltant de 1974. Les primeres talles

En Ramon aprofita les oportunitats de treballar a la fusteria familiar a Blanes. Aquí hi ha les eines i, sobretot, fusta disponible en abundància. Se li desperta la curiositat i comença a crear les primeres obres. La fusta pren noves formes: creus, petites figures i relleus que fa a partir dels trossos i restes que provenen del taller de fusteria.

▲ La fusteria. 1962

▲ Creu Romana. 1962

▲ Abstracció de colors. 1965

▲ Krieger. 1967

També fa les que són les primeres obres per encàrrec: adorns de fusta per a mobles i altres decoracions. Ràpidament es comença a fer un nom a Blanes, de manera que la demanda de noves obres augmenta de manera constant.

El procés de creació d'una talla sempre consta de dos passos: treballar la fusta i fer el disseny sobre el paper. En el principi de tota creació sempre hi ha un dibuix, allà és on es manifesta la idea i l'estructura. Després, el procés segueix amb la implementació en fusta, que és on la idea i el dibuix prenen vida i esdevenen tridimensionals.

Quadres a l'oli. Retrats de 1974 a 1980

El fil artístic en la vida d'en Ramon va frenar la intensitat amb el trasllat a Alemanya, ja que la seva família i la carrera li exigien molt de temps. D'altra banda, també van sorgir nous impulsos en aquell entorn nou i el focus artístic es va desplaçar cap a la pintura. Començà a experimentar amb la pintura a l'oli i a crear una sèrie de retrats d'artistes, inclòs un dels seus autoretrats. Al mateix temps, es manté fidel al seu amor per la fusta i crea les primeres escultures abstractes com la que titula *El gat*, feta el 1975.

▲ Kranich. 1971

▲ Sol de fusta

▲ Gerro de flors. 1979

▲ A la fusteria. Múnic. 1981. Col·lecció Ramon Olivella

Talles i escultures més grans. Des de 1980 fins al voltant de 1994

Amb l'escultura *L'agave*, de 1980, un cactus de més d'un metre d'alçada fet de diversos elements de fusta, la fusta torna a tenir més importància com a material. *L'agave* és una de les 10 interpretacions diferents de cactus en fusta que crea en aquell moment. En aquesta etapa torna a tenir més accés a la fusta gràcies al seu treball a la fusteria de Múnic. El 1990 afegim a la llista d'obres algunes escultures grans més, com ara *El llançador de javelina* i *L'escultura de fusta daurada*. Amb *Dona amb mirall* comença a combinar diferents tiges entre si. En realitat, es tracta d'un quadre amb un marc, on la figura està tallada i aixecada en relleu. Es també en aquesta etapa quan marca el camí de tornada de la fusta de la tridimensionalitat a la segona dimensió mitjançant un nou procés d'incrustació.

Les incrustacions 1994/1995

Dona amb mirall és una de les primeres materialitzacions d'una figura en una superfície. Per fer-la utilitza les condicions tècniques que l'empresari alemany del taller li ofereix perquè pugui transformar aquesta nova forma de fusteria en art. Els treballs d'incrustació, com per exemple en els mobles, els fa sovint per als

▲ Frau mit Spiegel. Intàrsia. Col·lecció Ramon Olivella

clients del taller de fusteria. Fer les seves pròpies creacions esdevé el seu nou repte. A continuació arriben aquestes noves obres, com per exemple *L'ocell*, *La barretina* i rostres inspirats en Picasso. La combinació de relleu i incrustació la comença a implementar el 1995. I una vegada i una altra el mateix principi creatiu: des de l'esbós fins a la implementació.

▼ En Ramon davant una altra intàrsia. Col·lecció Ramon Olivella

▲ *Objecte de fusta*. 1989. Col·lecció Ramon Olivella

▲ *Objecte de fusta*. 1989. Col·lecció Ramon Olivella

▲ *Pantocràtor*. 2003. Col·lecció Ramon Olivella

Creativitat en dos mons. Del 1990 al 2005

El període des del 1990 fins a la seva jubilació l'any 2005 és potser el període més variat d'en Ramon. Experimenta amb diferents mètodes i materials. Qualsevol cosa, per insignificant o senzilla que pugui semblar, pot ser una inspiració. L'obra *The Snail*, de 1993, n'és un bon exemple. Un test va ser la inspiració per a l'habitatge. S'hi afegeix fusta i pintura, i el cargol cobra vida. Sembla una obra bastant senzilla, però és aquesta combinació de materials, les diferents idees, la passió i el treball d'artesanania la que pot crear veritables obres d'art.

En Ramon treballa paral·lelament en dos tallers: al de Múnic, a l'espai de l'antic garatge, on feia temps que no hi havia cap cotxe, i ara també a Blanes, a la casa nova i, de nou, a l'espai del garatge.

Aquesta barreja, aquest viatge creatiu d'anada i tornada, condueix a una inspiració i a unes imatges sempre noves al cap que no deixen reposar les mans. No para mai de treballar i fer noves obres d'art.

▲ *Speerwerfer*. 1990. Col·lecció Ramon Olivella

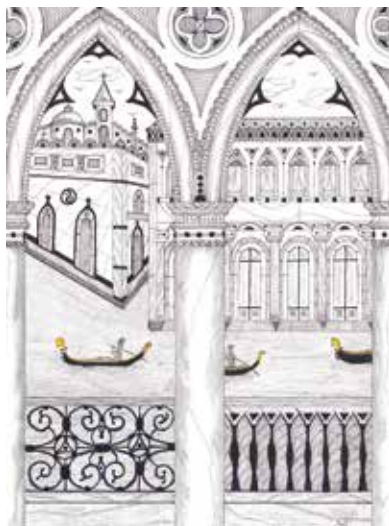
▲ *Al taller de Múnic*. 1993.

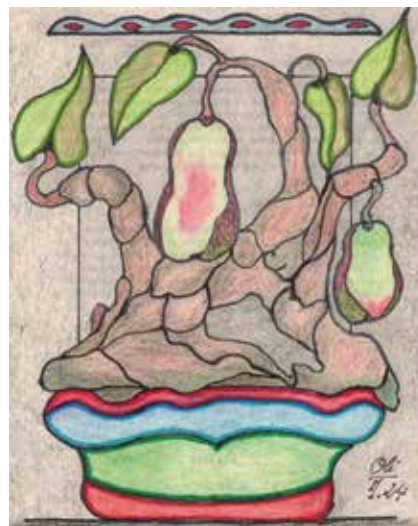
▲ *Al taller de Blanes*. 1997.

▲ 2009. Col·lecció Ramon Olivella

▲ Venècia. 2014. Col·lecció Ramon Olivella

▲ Bonsai. 2024. Col·lecció Ramon Olivella

Abstracció i geometria. Del 2000 fins al voltant de 2016

A partir del canvi de mil·lenni de l'any 2000 l'atenció es torna a centrar en imatges i dibuixos. Principalment, tinta, llapis, retolador o fins i tot bolígraf. I els motius es fan més abstractes i geomètrics.

Aquesta nova etapa comença amb un homenatge al pintor Picasso l'any 2003, en què produeix gairebé un centenar de dibuixos inspirats en l'abstracció del genial artista que fou Picasso. A continuació, neixen els seus paisatges geomètrics, que donen com a resultat les dues obres principals *Venècia*, el 2014, i *Blanes*, el 2016.

▲ *Blanes geomètric*. 2016. Col·lecció Ramon Olivella

Gran fase creativa. Des del 2005 fins avui

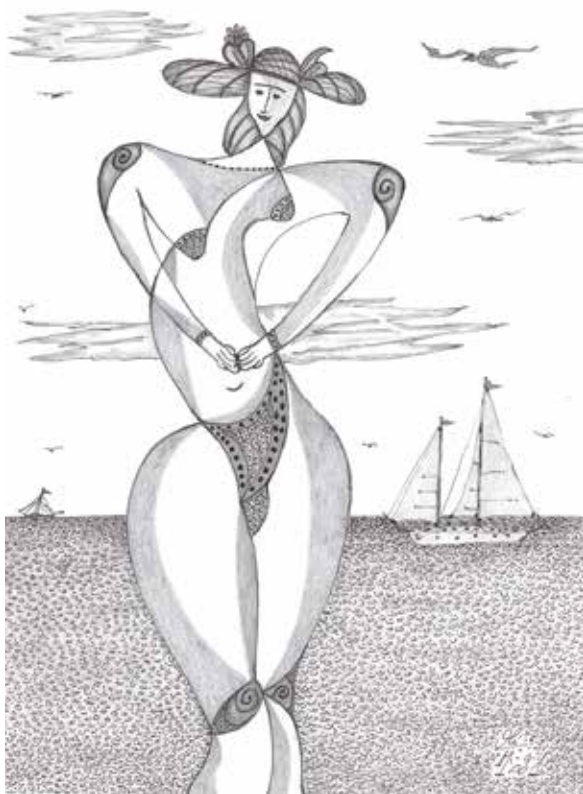
Quan en Ramon es jubila l'any 2005 pot realitzar el seu gran somni. Els nens ja fa temps que han marxat de casa i per això ell i la seva dona poden passar tres mesos a Munic i després tres mesos més a Blanes, que alternen cada trimestre. Durant aquest temps és quan la creativitat

pot reivindicar els seus drets sense obstacles. És un període on crea centenars d'obres, petites i grans, de tots els estils i amb tots els materials que coneix amb un enfocament gairebé infantil. En Ramon veu una cosa, per exemple un peix, que li desperta curiositat, que l'interessa, i en molt poc temps crea obres amb i sobre peixos, obres de caràcter naturalista, abstractes, geomètriques... La majoria són dibuixos. Amb el pas del temps ha anat conreant una gran varietat de temàtiques com ara: gira-sols, animals, ocells, verdures, paisatges, castells, petxines, plantes, barques, cares, Catalunya, Blanes...

Tot el que té a les mans li interessa i l'inspira. De sobte, un cacauet ja no és un cacauet, sinó un animal o un guerrer. Combinat amb petits pals i branques, crea una sèrie de caçadors entre 2018 i 2020, que al seu torn van inspirar una sèrie d'imatges de pintures rupestres prehistòriques dibuixades.

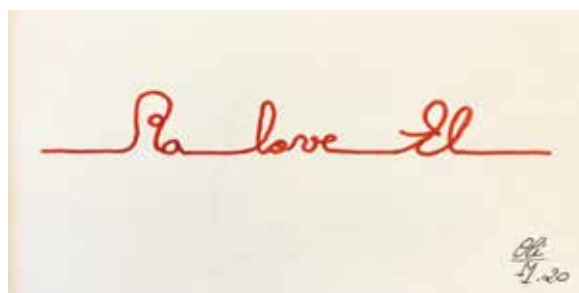
▲ *Peix*. 2021. Col·lecció Ramon Olivella

▲ Ballarina de la platja. 2021.

En Ramon viatja molt. I al seu costat sempre l'acompanya la persona més important de la seva vida: la seva dona Elfriede. Tot el que sent i viu ho expressa a la seva manera: amb un simple traç del pinzell.

I què fa en Ramon avui? Encara pinta. Cada dia.

▲ Amor. 2020.

▲ Primera exposició, a Alemanya.

▲ Exposició al Centre Cívic de Can Borell. Blanes.

Agraïments

Arxiu Municipal de Blanes, de manera especial al Tècnic Aitor Roger.

Històries de vida

SETHANA PELS DRETS DE
LES PERSONES GRANS
Del 9 al 15 de juny de 2024

Homenatge a persones grans centenàries

AJUNTAMENT DE
BLANES

amBL

ARXIU
MUNICIPAL
BLANES

03 Històries de vida.

Persones centenàries de Blanes

per Aitor Roger

L'Arxiu Municipal de Blanes va donar suport a la Setmana pels Drets de les Persones Grans i va participar en l'acte d'homenatge que organitzà el Departament d'Acció Social de l'Ajuntament de Blanes el 12 de juny al Casal Cívic i Comunitari Benet Ribas. Es tractava de retre homenatge a totes les persones que viuen a Blanes i que durant aquest 2024 han complert o compliran els 100 anys de vida, o bé que ja han superat aquesta edat.

El punt de partida fou la localització d'un total de 21 persones que responien a aquesta característica pel que fa a l'edat. Del total de vint-i-una persones, nou van voler participar en l'homenatge, bé presencialment o a través dels familiars que van representar-les durant l'acte. D'aquestes deu persones van assistir-hi tres: Magda Mitjans, Maria Jesús Prieto i Maria Lázaro, entre elles la pròpia promotora de la iniciativa de reunir en un mateix acte el major nombre de persones de Blanes que tenen 100 anys o més. Les altres sis persones que estaven representades en l'acte pels seus familiars, bé perquè no estaven en condicions de salut o físiques per assistir-hi, o bé perquè ja havien traspassat, van ser: Juan Francisco Castro Chica, Maria Tarancón, Fermina Pallés, Montserrat Valls, Maria Dolores Amor, i María Evangelina Ramos.

La idea d'organitzar aquest esdeveniment va sorgir de la senyora Magda Mitjans que, juntament amb la seva família, va tenir la iniciativa d'organitzar un berenar de celebració dels 100 anys. Quan la proposta es va transmetre a l'Arxiu i a l'Ajuntament es va considerar molt encertada i es va proposar que s'inclogués dins els actes de la Setmana pels Drets de les Persones Grans.

La celebració la va encapçalar el tinent d'alcalde de la Gent Gran Mario Ros, acompanyat de la directora del Casal Benet Ribas, del Departament de Benestar i Família de la Generalitat, Susanna Sola, Anna Martínez, treballadora social del Departament d'Acció Social de l'Ajuntament de Blanes, Toni Reyes, cap de l'Arxiu i Patrimoni Històric, i Aitor Roger, tècnic de l'Arxiu Municipal, que s'encarregà de recopilar fotografies i el màxim d'informació dels homenatjats a través d'un qüestionari amb preguntes repartides en 4 grans blocs. Agraïm la col·laboració de les persones homenatjades i també dels seus familiars.

1. Joventut

On va néixer? Quin any? Si va néixer fora de Blanes, a quin any arribà a Blanes?

2. Vida laboral

Quines han sigut les seves feines o treballs al llarg de la seva vida?

3. Família / Vida social

S'ha casat? Ha tingut fills? Quines són les seves afeccions o ha format part d'alguna associació/entitat?

4. Velleïa

On viu actualment? I com és el seu dia a dia? Inquietuds.

Tots els testimonis recollits, així com els documents gràfics aportats ja formen part de la història blanesca, que es conserva i preserva a l'Arxiu Municipal. Durant l'acte es van projectar fotografies i s'explicaren alguns episodis de totes aquestes històries de vida.

Juan Francisco Castro Chica

Va néixer a Cambil (Jaén) el 8 de setembre de 1924 i va arribar a Blanes amb la seva dona i dos dels seus fills quan encara no tenia 30 anys. "Vaig marxar d'Andalusia buscant un futur millor, perquè Andalusia estava sumida en la pobresa després de la Guerra Civil i la Postguerra." Més endavant va engrandir la família amb tres fills més, i actualment ja compta amb 8 nets i 7 besnets.

A Blanes va trobar feina i molts amics nous.

Ja no volgué tornar a la seva terra d'origen. Va treballar d'ebenista tota la vida laboral i comptà amb el seu propi negoci al barri de Mas Borinot. Sempre ha estat un gran apassionat de la poesia i n'ha publicat dos llibres recopilatoris. Se'l coneix amb el sobrenom de "el maestro". També ha estat un col·laborador assidu del programa de Ràdio Blanes *Raíces*, on ha intervingut cada dissabte durant gairebé 10 anys amb els seus escrits.

El 8 de setembre Juan Francisco va complir el centenari i, per expressa petició del protagonista, la sala de plens de l'Ajuntament va acollir l'acte d'homenatge del consistori i de la Generalitat amb motiu d'aquesta efemèride. Juan Francisco va llegir dos poemes seus sobre Blanes.

* * *

María Lázaro Berzal

Nascuda el 26 de gener de 1924 a Usagre (Badajoz), a Extremadura. Als 33 anys ve a viure a Blanes amb les seves 3 filles i 1 fill. El seu marit ja hi era treballant. Com la majoria de dones de la seva època, es dedicà a les tasques pròpies de la llar i a tenir cura dels seus quatre fills. Quan els fills ja van ser més grans, ajudà el seu marit en el negoci que tenia de venda i reparació de calçat. Entre les seves aficions sempre li ha agradat molt cosir i feia els vestits de les filles. També li agradava cuinar i el seu temps de lleure el dedicava a la platja i al ball, una de les seves grans passions. Juntament amb el seu espòs feien excursions de l'Imsero amb altres jubilats. La Maria té 9 nets i 18 besnets.

* * *

Maria Tarancón Broch

“Vaig néixer al barri de les Corts, a Barcelona, el dia 10 de novembre de l’any 1923 i vaig viure a Barcelona fins a l’any 1978, en què la família vàrem venir a Blanes.

De joveneta i durant més de quinze anys vaig treballar de telefonista a la Clínica Aliança a Barcelona, on vaig conèixer al meu marit i em vaig casar l’any 1959. Vàrem tenir dos fills: primer una nena i després un nen.

Actualment, visc a Blanes amb el meu fill i no faig gaire més que gaudir del dia a dia amb la televisió, alguna revista i visites dels familiars. Em trobo molt bé i la salut sembla que és bona, segons la doctora. D’inquietuds no en tinc gaires. Visc molt tranquil·la i amb cap preocupació, que a la meva edat ja és molt. Gràcies per haver mostrat interès en la meva vida!”

* * *

Fermina Pallés Tornabell

La Fermina va néixer a Caldes de Malavella l'1 de novembre de 1923. Arribà a Blanes l'any 1945. A Caldes hi tenien un taller de sastreria. Ha sigut una dona de casa i arranjava roba del negoci familiar. Li ha agradat molt cosir, la jardineria i els animals de companyia. Es va casar i té 3 fills, dues noies i un noi. Sempre ha viscut al carrer de Raval. A la seva edat actual, al matí s'està a l'habitació i a la tarda, a la sala d'estar. Li agrada conversar i té la mobilitat reduïda.

* * *

Montserrat Valls Sala

Va néixer l'11 de novembre de 1923 a Lloret de Mar. Es va casar amb en Francisco Serra de Blanes l'11 de març del 1952, data en què va venir a viure a Blanes.

La Montserrat no ha treballat mai fora de casa, ja que de joveneta va decidir ajudar la mare a casa i per això va aprendre a cosir, per poder apedaçar els pantalons dels seus germans. De casada tampoc no va treballar fora.

Pel que fa a la vida familiar, la Montserrat es va casar però no van tenir fills. Tot i això, va cuidar els seus nebots. Sempre li ha agradat caminar i va estar associada a la Casa del Poble de Blanes.

A l'actualitat té dos nebots, és tia àvia de 6 i tia besàvia de 9.

Des del gener que viu en una residència de Blanes, però abans vivia sola. El seu dia a dia és molt diferent de mesos enrere, i ara troba a faltar la llibertat de poder anar a comprar quan voldria, sortir a passeig...

* * *

María Jesús Prieto Gajete

Va néixer en un poblet de cases blanques que es diu Alanis de la Sierra, a Sierra Norte (Sevilla). La seva vida ha estat i està regida pels principis d'abans. Quan era petita ja ajudava la mare en les feines de la casa (ella era la segona més gran de 10 germans). De més gran començà a fer algunes tasques del camp, al mateix temps que va aprendre a cosir i, al costat de la mare, confeccionava la roba per a ella i els altres germans.

Als 22 anys va conèixer l'amor de la seva vida amb qui, després de set anys de prometatge, es va casar el 1952. Van tenir 3 fills i ella tenia cura dels fills, feia les feines de la casa i també confecciona peces que provenien d'una fàbrica tèxtil que es deia Himalaya per contribuir a millorar l'economia familiar. El 1970, però, el destí va fer que de manera sobtada s'acabés tota aquella felicitat i quedà vídua als 48 anys i una mica delicada de salut. Va haver de treballar dur fora de casa per poder tirar endavant els fills: treballà en un hospital desenvolupant diferents feines, sense descuidar en cap moment la casa. Així va passar el temps fins que l'any 1974 arribà a Blanes amb els fills i tornà a conviure amb la seva mare i un germà solter que ja vivien a Blanes. Començà a treballar en el món del turisme, en restaurants, ajudant a la cuina, en hostals com a cambrera d'habitacions... I així fins arribar a la seva jubilació. Va seguir vivint amb la mare, que ja necessitava ajuda, i amb el seu germà a qui també havia d'atendre. Trobava temps per anar una vegada per setmana a les classes d'educació física del Casal Benet Ribas. Ara els fills ja són independents. És àvia de 3 nets. Va seguir cuidant la mare, que va viure molts anys, i del seu germà fins que van morir.

En aquesta nova etapa va decidir trobar temps per a ella, sense renunciar a les estones amb

els fills i nets o a les activitats i les classes de gimnàs al Casal. Amb les amigues organitzaven berenars, excursions, anaven a ballar..

Quan les forces ja van anar fallant dedicà el temps a altres activitats, com els tallers de memòria. Entre les seves aficions, sempre que és a casa té una estona per cosir, llegir, els passatemps...

Actualment, als seus 101 anys, necessita molta ajuda, però li continua agradant fer les mateixes coses, ara només durant una estona i, per descomptat, sortir a passejar i a prendre el sol quan fa bon temps. Això la fa sentir bé, amb el seu caminador fa petits passos i breus passeigs arran de mar, mirant l'horitzó de la seva vida. Continua per avançar, i sempre estimant molt a tothom.

* * *

María Dolores Amor García

Va néixer a Herrerueta de Oropesa (Toledo) el 15 de setembre de 1922. Es va casar amb Alfredo Martín Fraile el 23 de setembre de 1947 i arribà a Blanes l'any 1966 amb el seu marit i dos fills: l'Ildefons (nascut el 1949) i la Maria Àngels (nascuda el 1955).

La seva vida laboral fins que va arribar a Blanes va transcórrer servint a les cases dels terratinents del poble i treballant al camp amb el seu marit quan sortia de servir. Va treballar fins als 70 anys.

Sempre va tenir molt d'interès per aprendre a escriure i a llegir, i ho va aconseguir anant a classes. També era membre de la Llar de Jubilats. Vivia a casa de la seva filla i del seu fill (un mes amb cadascú) i va passar els darrers anys de la seva vida veient créixer els seus nets (en tenia 3) i besnets (en tenia tres més).

Anava i venia de la seva habitació al balcó que tenia davant i que era molt assolellat i no li feia cap mandra viatjar per llarg que fos el viatge. Havia tornat a visitar la seva terra nadiua. Hi va anar en furgoneta a celebrar els seus 100 anys. També li agradava molt anar a la muntanya i és precisament a la muntanya on va morir, concretament a Puigcerdà, el dia 2 de gener de 2024.

* * *

Magda Mitjans Guimerà

La Magda compta amb uns vincles molt estrets amb Blanes i la seva història recent. Nascuda a Badalona el 29 de desembre de 1920, als 16 anys la seva família es va traslladar a viure a Blanes per motius laborals del seu pare, que creà l'empresa A. Mitjans Fundició i començà a treballar per a la fabrica tèxtil SAFA.

Vivien a la travessia del carrer Méndez Núñez, al barri mariner de s'Auguer, d'on va sortir vestida de núvia per casar-se el 1948 amb Pedro Rodríguez Pericó.

Van anar a viure a Barcelona, on va residir-hi durant molts anys i allà va tenir-hi les seves tres filles: Magda, Emi i Mercedes. La senyora Emília, la sogra de la Magda, era propietària de l'Hotel Miramar de Blanes i, quan va morir, el matrimoni es va haver de posar al front del negoci durant la temporada estiuenca, ja que Pedro Rodríguez Pericó era fill únic. L'any 1969, després que el seu home patís tres infarts, l'hotel va tancar les portes definitivament.

Al seu solar s'hi va alçar un edifici de pisos, on s'hi va muntar la cafeteria Miramar i la mítica

discoteca Peroppe's, on van actuar artistes de l'època dels anys 70 molt coneguts, com ara Julio Iglesias, La Trinca, Mary Santpere, La Chunga o Joan Manuel Serrat, entre d'altres.

La família de la Magda va passar a viure durant l'estiu a la casa dels seus pares, coneguda com "casa els avis", al passeig de la Marina. Aquí és on actualment segueix vivint la Magda, després que ha viatjat per mig món a causa de la feina del seu marit, que ocupava un càrrec que requeria fer-ho molt sovint. Tot i que no parla idiomes, sempre s'ha mogut pels set continents parlant únicament català i castellà, ajudada pel seu somriure i la seva bonhomia, que han heretat els seus descendents.

Li encanten les labors i les manualitats. També és aficionada a la filatèlia, raó per la qual ha viatjat per mig món. Viu a casa acompanyada i feliç amb les seves coses i envoltada de la seva filla, nets, besnets i la seva inseparable gosseta Cocó. Actualment té 12 besnets i 7 nets.

* * *

María Evangelina Ramos de Si-fuentes

Va néixer a Santiago de Chuco, a Perú, el 30 de març de 1920. Va treballar en àrees rurals com a mestra de primària. La seva vocació va venir inculcada per la seva mare, també professora i d'origen espanyol. Es va casar amb Teodor Ramos, un empresari peruà que subministrava calçat a l'exèrcit.

Fou mare de 7 fills, tots amb carrera universitària, perquè per a ella l'estudi era el millor llegat. Aquesta tradició i costum va ser inculcat a totes les generacions següents.

Li encantava llegir. Era una persona molt culta, sàvia de tots els temes del món i de l'actualitat.

Es podia parlar de tot amb ella, fins i tot d'esport. Era fan del pilot de Fórmula 1 Ayrton Senna. Fou una persona molt estimada i coneguda en la seva terra natal i en els llocs on va viure i va treballar.

Durant la seva vellesa li agradava reunir-se amb les amistats i la família. Envoltar-se de gent l'omplia i era sempre hospitalària i generosa amb tots els que es creuaven en la seva vida.

Entre les seves aficions hi havia viatjar, sobretot a Espanya, al Perú i als Estats Units per anar a veure als seus fills, nets i besnets.

I, per la voluntat de Déu i d'ella, va venir a acabar els seus dies a Blanes, on va arribar-hi fa 20 anys coincidint amb el naixement del seu besnet. Va ser una dona avançada al seu temps. Per això ara el seu llegat perdura en tots els seus descendents. Havia nascut a la ciutat del poeta César Vallejo, que deixà escrita una frase que li escau: "Cada vez que una mujer da a luz, se reinventa el mundo."

* * *

04 De la SAFA a Guinea Equatorial

per Elena Torrent

Introducció

La meua història personal comença el dia del meu naixement. Vaig néixer a Blanes, a la fàbrica tèxtil Societat Anònima de Fibres Artificials (coneguda per tothom com la SAFA), més concretament a les cases anomenades del Racó Blau on vivien alguns dels encarregats de la fàbrica amb les seves famílies. Era un 27 de setembre de l'any 1933. Per tant, aquest 2024 he fet 91 anys. Soc la petita de 7 germans i amb la més gran ens portem tretze anys. Com que érem tanta colla teníem dues cases per a nosaltres: els pares van fer enderrocar la paret mitgera que separava els dos habitatges del xalet 9 i 10 del Racó Blau per fer-ne un de sol. Recordo el nom d'algunes de les altres famílies que vivien en aquest mateix indret, al costat de casa nostra, com els Pomés, els Costa, els Alum -a la casa de pagès que hi ha a prop- ... En conservo molt bons records, d'aquells anys. Tenia tot l'espai per córrer i criàvem gallines, conills... I també vam tenir un xai que duia a pasturar muntanya amunt. És una de les èpoques més felices de la meua vida. Recordo la taula de casa parada per a 9 persones, on tots ens assèiem puntuals per dinar junts.

La família

El pare va treballar a la fàbrica SAFA des dels inicis. Sabem que ja hi era el 1926, primer fent de paleta "capataz de cargass" i més endavant com a encarregat de fabricació. El seu nom és Joaquim Torrent Palet. Va néixer a Girona, més concretament a la Cellera de Ter, el 1898. La família volia que estudiés per ser capellà, però ell s'escapà de casa fugint d'un futur que no desitjava i va anar a viure a Tossa, on va fer de forner. Allà va conèixer la que es convertirà en la seva esposa i la meua mare, la Joaquina Margenats Moré, filla d'una família arrelada de Tossa.

Dels altres quatre germans del pare, dels dos nois, un també s'escapà de Girona i marxà a

▲ Família Torrent Margenats. L'Elena amb els seus pares i els germans. Fons Elena Torrent (AMBL)

viure a Mèxic a fer de capellà. Després deixà els hàbits, tornà i es casà aquí. L'altre es quedà a Girona i viu i treballa en una de les "casilles" de la carretera. De les dues noies, una viu a Barcelona i fa mercat ambulant amb el lloguer de

joies per a les dones de l'alta societat barcelonina. Les coses li van anar molt bé.

Certs problemes amb la família de Tossa per un tema relacionat amb una herència van fer que els pares fixessin el nou domicili al poble de Blanes, en un dels carrers del centre. He sentit dir a casa que una vegada van haver d'anar a buscar el pare al ball dels Terrassans perquè la mare -que vivia a prop- estava de part. No hem pogut saber si la casa on vivia llavors la meua família era al carrer Bellaire o al de l'Hospital. Dels meus 6 germans, la Maria, la gran, va néixer a Tossa el 1921. L'Eduard ja va néixer a Blanes el 1923, com també els altres germans: en Joan (1925), la Carme (1927), en Francisco (1929) i la Quimeta (1930).

La vida al Racó Blau i la SAFA

Tot i que jo era molt petita, recordo els anys de la Guerra Civil, en què tota la família vam marxar del Racó Blau per anar a viure a la caserna de la Guàrdia Civil, prop de l'estació de tren i de l'entrada principal de la fàbrica. Potser es pensaven que aquest era un lloc més segur,

▲ Amb les companyes del col·legi Cor de Maria, al carrer Forn de la Calç. Anys 40. Fons Elena Torrent (AMBL)

▲ L'Elena, de petita, quan vivia al Racó Blau, a SAFA. Fons Elena Torrent (AMBL)

però el cert és que va caure una bomba al mig del pati de la caserna i tots els que érem per allà vam quedar més o menys ferits. Tinc el record que jo estava banyant-me i que perquè no em quedés despullada al carrer una dona em va posar un davantal per damunt. Cada dia havíem d'anar a l'Hospital de Blanes a curar-nos.

Els meus primers estudis els vaig fer al col·legi públic de la Vila, però aviat vaig canviar d'escola per anar a la de les Monges del Cor de Maria, emplaçada al carrer Forn de la Calç, com també van fer les meves germanes. Per desplaçar-m'hi hi anàvem a peu des del Racó Blau. Les Monges tenien un pati amb hort i jo sempre em presentava de voluntària per treballar a l'hort i així no haver d'estudiar. Estava massa acostumada a la vida al Racó Blau, prop del bosc, i no m'agradava haver-me de tancar dins d'una aula.

Als 14 anys vaig entrar a la SAFA. Ja no volia estudiar més. Vaig fer la sol·licitud de treball -que vaig omplir i signar jo mateixa- un 20 de gener de 1948. L'estiu d'aquell mateix any ja hi vaig començar a treballar. Crec recordar que guanyava set pessetes a la setmana.

N.º _____

SOLICITUD DE TRABAJO

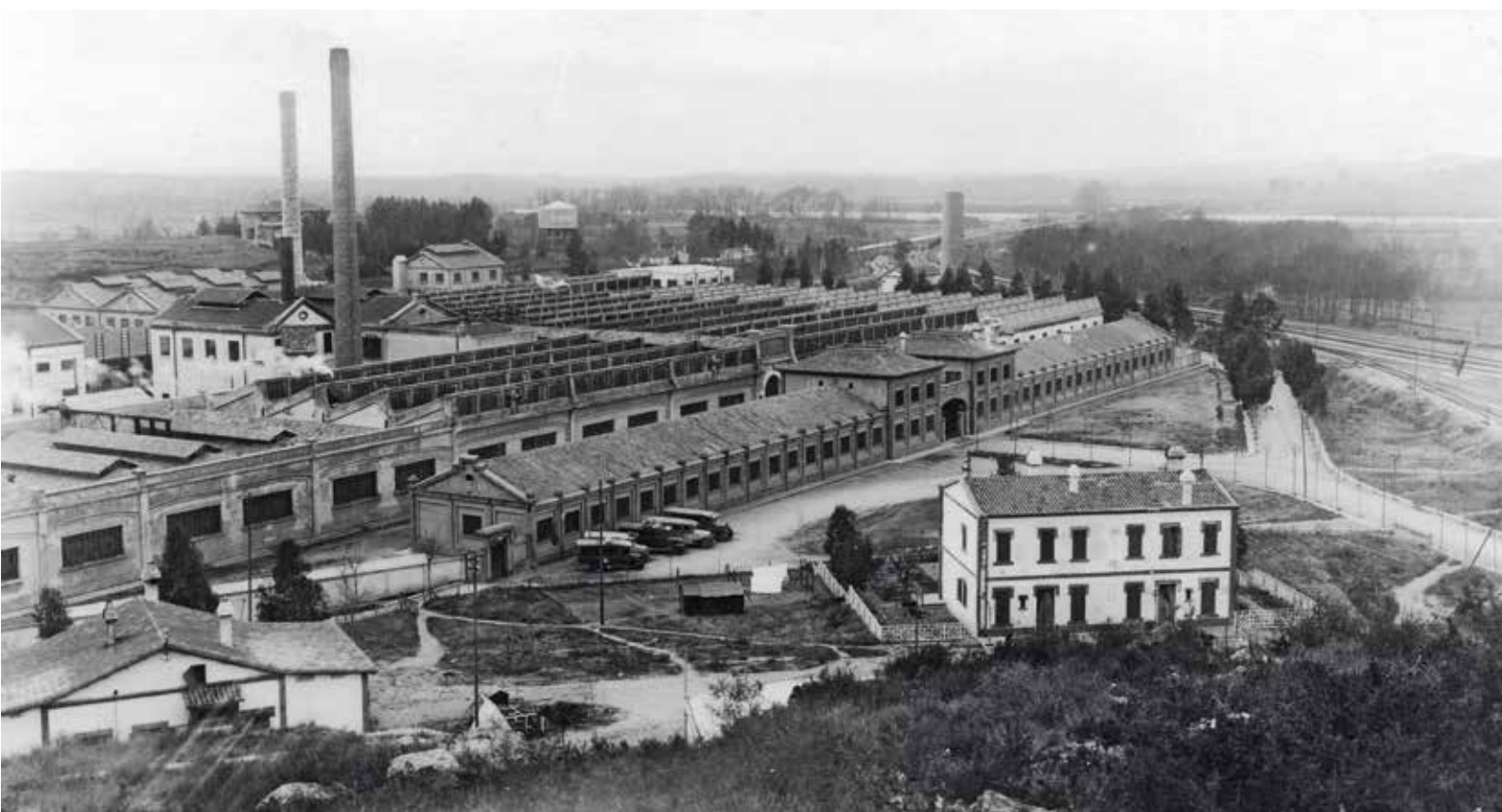
A la SOCIEDAD ANÓNIMA DE FIBRAS ARTIFICIALES

Nombre y apellidos Elena Torrent ellargenats
 Hijo de Joaquín y de Joaquina
 Edad 14 años, cumplidos el día 27 de setembre de 1947
 Estado (Soltero, casado, viudo) 5 Oficio _____
 Nacido en Blanes Provincia de Gerona
 Si tiene hijos, cuantos en total _____ Menores de 14 años _____
 Vive en Racó Blau Blanes calle Racó Blau n.º 9
 Clase de trabajo que pide escafido
 Donde ha trabajado y clase de trabajo:
 1) Casa
 2) Casa
 Persona o casa que indico para los informes _____
 Si tiene algún individuo de su casa o familia que trabaje en la fábrica: quién y en qué sección Elle Pare Joaquín Torrent en Fabricación
 Documentos que presenta _____
 Otras indicaciones _____
 Lugar y fecha Blanes a 20 de enero de 1948
 Firma de padre y letra del solicitante
Elena Torrent

▲ Fons SAFA (AMBL)

A la SAFA tothom em coneixia. Vaig començar a treballar a la centraleta com a ajudant de la telefonista. La telefonista titular era la Paquita Serra, que estava casada amb en Casado, un taxista de Blanes, i vivien al carrer del Forn. També vaig passar temporades treballant a l'arxiu, a la secció de nòmimes i allà on els fes falta. Podríem

▼ La fàbrica tèxtil SAFA. Fons Francesc Salt (AMBL)

dir que vaig treballar en moltes seccions, com un comodí de l'empresa i sempre disposada a treballar on em necessitaven. Vaig treballar a la SAFA fins que em vaig casar, el 1958. Fins aquell moment la meua vida estava reclosa als límits de la fàbrica. Del Racó Blau a la feina i de la feina al Racó Blau. Això sí, recordo de manera especial les sortides que feia amb el pare, tots els dijous i dissabtes, quan anàvem al cinema Fortuny, al passeig de Dintre. No sortia amb ningú més. És un dels records d'infantesa que conservo més vius a la memòria: el grapat de caramels amb què arribava a casa després del cinema. Els caramels me'ls donaven els treballadors que em trobava a la sortida del cine, molts d'ells immigrants andalusos que treballaven a la SAFA. En Ramon Pérez i en Souto eren els encarregats d'anar a buscar-los als seus pobles d'origen. La majoria eren nois solters que vivien a la pensió El Molino, a l'antic molí de la Vall de Burg. Feia poc que havien arribat al poble i tots coneixien el meu pare perquè era l'encarregat de secció. Recordo que li deien: "Señor Torrent, podemos comprar caramelos para su hija?". I jo tornava ben contenta a casa amb tots aquells caramels.

▲ Amb altres treballadors de SAFA d'excursió. Anys 60. Fons germans Nonell Roca (AMBL)

No vaig començar a sortir tota sola amb les amigues fins que no vaig tenir gairebé vint anys. En aquella època de joventut la vida que portava era diferent de la de moltes noies de la meua edat. M'agradava molt l'esport i el practicava a la Secció Femenina: feia natació, amb travessies que anaven des de l'espigó del moll a sa Palomera; el bàsquet, a la pista del passeig, davant la casa del doctor Brunet i feia competicions a Girona amb molt bons resultats; el tennis de taula, que practicàvem a l'Hogar del Productor (Casa del Poble)... Els caps de setmana els dedicava a l'esport. Les dues dones que lideraven el projecte esportiu femení a Blanes eren la Trini Guinart i la Montsita Santa-Olalla.

El pare es va jubilar a la SAFA el 1960. Tots set germans hem treballat a la fàbrica. La Maria hi treballà des dels 13 anys, a l'escollit i com a secretària del senyor Creixell, l'Administrador de SAFA. Es casà amb en Pere Gallart Ribas, de can Dausà, i vivien al carrer de l'Antiga. L'Eduard es casà amb la Maria Molina, treballà per a l'empresa de construcció Mitjans Fundició, que feia moltes de les estructures de les naus de SAFA, i vivien a les cases barates dels Pins, a la plaça de Nostra Senyora del Vilar. En Joan es casà amb l'Engràcia Puig i també treballà a la SAFA,

com a bomber. La Carme es casà amb en Manel Marès i vivien al carrer de l'Or, treballà a la secció de l'escollit. En Francisco era electricista a la SAFA, es casà amb la Maria Bartomeu Crespi i vivien a l'Antiga. I, finalment, la Quimeta, que es casà amb en Joan Gallart. Ella treballà al laboratori de la SAFA, però durant un temps -com també vaig fer jo- va viure a la Guinea espanyola, el temps suficient per estalviar els diners per comprar un camió a Blanes. A tall d'anècdota, el seu fill Francesc va fer la Primera Comunió a Guinea. En conservo algunes fotografies de record.

Prometatge

Vaig conèixer en Rafel Escribano, que serà el meu marit, de petita. A la nostra època de joventut, quan les noies havíem de sortir amb alguna amic o amiga o fins i tot amb la colla, normalment ens havia d'acompanyar algun dels nostres germans. I aquest és el motiu pel qual jo ja coneixia en Rafel: sent nosaltres petits, ens quedàvem junts, asseguts en un banc

▼ L'Elena i en Rafel. Fons Elena Torrent (AMBL)

▲ El dia del casament, pujant a peu pel carrer Nou. 07.04.1958. Fons Elena Torrent (AMBL)

del passeig menjant cacauets mentre els nostres respectius germans es distreien. Ja més gran, en Rafel va fer de conductor a can Pujol i portava l'autocar que oferia el servei des de la plaça d'Espanya a la fàbrica SAFA. Cada matí sortia de la fàbrica per portar les dones fins al mercat de la plaça de fruites i verdures. A la tarda també hi havia el servei d'autocar des de les 5 de la tarda per anar al poble. Si no, a Blanes hi anàvem a peu, passant pel Camí Fondo. I és així com vaig conèixer el meu home.

El matrimoni format per Ramon Escribano i Rosa Pastor, els meus sogres, van arribar a Blanes a finals dels anys vint del segle passat procedents dels pobles de Fanzara i Espadilla, a la província de Castelló. Dels sis fills de la parella, tres van néixer a Barcelona (Ramon, Vicenç i Rosa), dos a Santa Coloma de Gramenet (Josep i Maria) i en Rafel, el darrer fill, ja a Blanes, el 1931. El meu futur sogre era encarregat de telèfons i jo el coneixia de la SAFA, on també hi treballava fent la instal·lació i manteniment de la línia telefònica. Com ja us he explicat, jo hi treballava com a ajudant de la telefonista. Em venia a veure a la centraleta i em comentava -mig en broma- que m'havia de casar amb el seu fill petit, en Rafel. I al final, així va ser.

Marxem a Guinea

Em vaig casar amb en Rafel un 7 d'abril de 1958, a la parròquia Santa Maria. En conservo

fotografies i en una es veu la gentada que surt al carrer per veure'm vestida de núvia pujar carrer Nou amunt. Com era tradició en aquells anys, vam marxar uns dies de viatge de noces a Montserrat i Barcelona. I quan feia només uns mesos que ens havíem casat, aquell mateix estiu del 1958, vam marxar a l'Àfrica. Allò sí que va ser un bon viatge! No érem pas els primers blanencs que hi anàvem, perquè a la que llavors es coneixia com la Guinea Espanyola, a la costa occidental de l'Àfrica Central, ja hi vivia una amiga meva, la Paquita Coll, una germana del cap de personal de la SAFA, amb el seu marit, en Ramiro Esteve, xofer i mecànic.

Amb la Paquita ens escrivíem sovint i, en una de les cartes on li vaig comentar que em casava, aviat va sorgir la idea de fer el viatge amb en Rafel a Guinea Equatorial. Jo hi veia algun problema, perquè normalment és l'home qui ha de viatjar-hi sol i després ja s'hi pot traslladar la dona i els fills, si és el cas. La Paquita va insistir i comentà que no ens preocupéssim, que ja s'encarregaria ella de fer els tràmits i parlar amb les autoritats perquè poguéssim viatjar tots dos junts.

I és així com vam viatjar fins a Guinea Equatorial i començà el que havia de ser un curt viatge o com a molt, si tot anava bé, un contracte de treball de dos anys més sis mesos de vacances pagades. Cada dos anys és obligatori tornar a Espanya per fer papers nous i "renovar la sang". A Guinea hi ha molt paludisme i moltes

▲ Primera Comunió d'en Francisco Gallart Torrent, nebot de l'Elena, a Guinea. Fons Elena Torrent (AMBL)

persones agafen la filària. Ens van explicar que s'havia de vigilar molt amb l'aigua, que havíem de filtrar-la per poder beure-la i també prendre un comprimit de quinina cada dia a l'hora de dinar per combatre la malària. A més de vacunar-nos per combatre altres malalties que podíem contraure a través de les picades de mosquit o la mosca tse-tse. Finalment, el que havia de ser una aventura de dos anys es va convertir en una estada de 10 anys a l'Àfrica, del 1958 al 1969.

La Guinea Espanyola era en aquell moment un territori africà espanyol situat al Golf de

Guinea. La presència espanyola al territori va existir per primera vegada entre 1778 i 1780, i entre 1885 i 1968, amb la seva pròpia administració. El 1959 s'organitzà el país en dues províncies: la continental Rio Muni (més les illes de Corisco i Elobey) i la insular Fernando Poo. El 1963 es va convertir en una província espanyola, dotada d'autonomia, i, finalment, l'11 d'agost de 1968, després de crear-se una Convenció Constituent i sota els observadors de Nacions Unides, un 63% de l'electorat votà a favor de la nova Constitució. El mes de setembre Francisco Macías Nguema va ser escollit el primer president i el 12 d'octubre de 1968 es va

▲ A Guinea. Fons Elena Torrent (AMBL)

▲ A Ebebiyin, destinació final del recorregut de la línia de Transportes Africanos. Fons Elena Torrent (AMBL)

convertir en la nació independent de Guinea Equatorial. El país té una extensió de 28.052 km² i el 2015 tenia una població total de prop d'un milió dos-cents cinquanta mil habitants. La capital és Malabo, antiga Santa Isabel, a l'illa de Bioko (abans Fernando Poo), amb uns cent noranta mil habitants. A la part continental es troba el port de Bata, la ciutat principal, on hi viuen prop d'un quart de milió de persones.

Transportes Africanos i Alena

Transportes Africanos és l'empresa on vam treballar quan vam arribar a Guinea. A la TA tenien autobusos que feien diferents serveis de transport de viatgers de ciutat a ciutat. La sortida era des de la gran ciutat de Bata, i des d'allà traslladaven els passatgers a Acurenam, Biefang o fins a Ebebiyin, a la frontera amb el Camerun i el Gabon, on es feia nit i es retornava a Bata l'endemà. En Ramiro i en Rafel eren xofers. Després ja els van fer encarregats i revisaven els bitllets dels passatgers. Jo m'estava

dins la caseta de benzina atenent el servei que hi havia a disposició dels clients, per exemple a la de l'estació d'Ebebiyin.

Vivíem a Bata, en una ciutat de costums i formes de pensar molt diferents de les que coneixíem de Blanes. Ens vam allotjar en una casa pagada per l'empresa, que era de l'Estat. Podíem anar a comprar els aliments que necessitàvem i cada final de mes passàvem comptes i els pagàvem. El territori guineà és ric gràcies a les plantacions de cafè, de cacau, l'explotació forestal... Però si vols viure-hi sense estressar-te t'has d'adaptar al seu ritme. És difícil seguir unes normes clares, sobretot en els horaris, ja que la població autòctona té altres prioritats i mengen quan tenen gana i dormen quan tenen son. És a Guinea on vaig aprendre a conduir i m'agradava molt anar amb motocicleta. També vaig practicar el tir, qui m'ho havia de dir! A Bata, el 1961, van tenir lloc els campionats provincials de Rio Muni de Tir Nacional. En conservo el programa de mà.

▲ L'Elena dins la caseta de la gasolinera d'Ebebiyin, a la frontera amb el Gabon i Camerun. Fons Elena Torrent (AMBL)

Després de TA vam treballar a l'empresa estatal Alena, la Compañía Nacional de Colonización Africana, que es dedicava a l'explotació fores-

▲ Terminal de la companyia Transportes Africanos. Guinea Equatorial. Fons Elena Torrent (AMBL)

tal i agrícola a Guinea Equatorial i al trasllat a Espanya de les matèries primeres. La fusta de l'ocumé és de les més apreciades, també la de ceiba, que és l'arbre simbòlic que representa el poble equatoguineà. Tot el personal tècnic era blanc.

Quan es decidia quina havia de ser la següent zona a explotar, primer hi anaven els enginyers, que es traslladaven a les zones boscoses i buscaven la millor fusta. Es construïen les cases damunt dels arbres. A cada lloc on s'anava s'hi creava una petita ciutat: s'hi construïen les cases prototipus, els tallers i s'obrien les vies perquè hi poguessin entrar els camions de grans dimensions a carregar els enormes troncs dels arbres que talaven. En aquests petits pobles fins i tot hi havia lloc per a un club social on reunir-nos i on també feien projeccions de cinema. Això sí, amb l'entrada reservada només per

als blancs. Conservo una fotografia on surto dins d'un dels jeeps de l'empresa davant de la casa on vivíem a l'explotació de Río Campo (o Río Ntem) prop de la frontera amb el Camerun. Avui dia, tota aquella zona és una reserva natural. La fusta la traslladaven de la muntanya al riu, on baixava fins al mar per ser portada a la península en vaixells.

La quantitat d'insectes que hi havia en aquestes zones boscoses, com les formigues o els escarabats voladors, ens obligava cada nit a ruixar el voltant de la casa amb benzina, perquè si no ho fèiem venia la marabunta. No tinc queixa de l'alimentació. És el país dels mangos, papaies, llagostes, plàtans..., uns aliments boníssims que a Espanya gairebé no es coneixen i que només estaven a l'abast d'una minoria. A més, els vaixells carregats amb productes arribaven puntualment al port de Bata amb tot tipus de mercaderies.

En una ocasió ens visità l'almirall Carrero Blanco, ministre subsecretari de la Presidència i mà dreta del dictador Franco, que s'hi desplaçà per controlar els negocis estatals a la Guinea Equatorial. El vaig conèixer i vaig compartir-hi taula. Ell era l'impulsor dels anomenats pobles de colonització agrícola, també a les "províncies africanes". Carrero, com altres dirigents del règim, era un dels màxims accionistes d'Alena, que ja podeu intuir que és la principal empresa que hi ha dedicada a la fusta.

Els sous són més elevats en comparació amb el que es pagaven a l'Espanya peninsular. Molts

▲ En Rafel estrenant camió nou, a Guinea. Fons Elena Torrent (AMBL)

nois solters, blancs, venien a treballar i s'hi estaven tot el temps que podien. Nosaltres també vam aprofitar al màxim el temps d'estar-nos a Guinea. D'aquesta manera es podien estalviar alguns diners, perquè la nostra idea era comprar una casa en tornar definitivament a Blanes. Però, com ja he comentat, cada cert temps havíem de tornar a Blanes per rebre tractaments mèdics o, per exemple, en el moment que vaig quedar en estat i havia de tenir el fill.

1969, un any convuls

A vegades les coses no surten com un les ha pensat. El meu marit va emmalaltir i mentrestant el país va aconseguir la independència. Era l'octubre de 1968. I pocs mesos després, la matinada del 4 al 5 de març de 1969, hi va haver el que es podria anomenar un cop d'estat encapçalat pel líder opositor Anastasio Ndong. Encara no ha quedat del tot demostrat si va ser o no un autocop d'Estat del mateix Macías. Els seguidors de Ndong van ser arrestats o assassinats i la crisi diplomàtica entre Espanya i la Guinea Equatorial va acabar amb la fi de la presència espanyola al país el 5 d'abril de 1969, quan van reembarcar les darreres tropes que quedaven a l'illa de Fernando Poo.

En aquells dies de març de fa 55 anys em va tocar viure situacions que millor no recordar. Vivíem amb altres dos matrimonis a Río Benito -l'actual Mbini-. En Ramiro i la Paquita ja havien tornat feia temps. El meu fill Rafel acabava de fer els 3 anys. Vaig voler que nasqués a Espanya, on vaig passar-hi sis mesos per recuperar-me i fer els tràmits per tornar a Guinea. I, al cap de pocs mesos d'arribar-hi, hi va haver el cop. Durant aquells dies crítics dormíem a les golfes, a la part alta, que és un espai de ventilació que tenen totes les cases, perquè a les nits entraven milicians a les cases i passàvem molta por. Als carrers s'hi va instaurar un odi contra tot el que fos espanyol.

▲ *L'Elena a Rio Campo, una de les explotacions equatoguineanes d'ALENA. 1969. Fons Elena Torrent (AMBL)*

Ens trobàvem completament abandonats, però teníem armes –un fet habitual- i un cotxe Land Rover. Per ràdio ens van avisar que semblava que hi ha calma a la carretera per poder fugir i arribar a Bata, tot i que no garantien la nostra total seguretat. Vam veure amb els nostres ulls alguns empresaris espanyols escombrant els carrers amb una carretó i apuntats per fusells. A nosaltres ens van deixar més tranquils perquè érem treballadors, però vam passar molta por. A les dones i les criatures ens van deixar més marge de llibertat. Alguns caps que no havien marxat abans van passar-ho malament. Els bancs estaven tancats i van perdre-ho tot.

En arribar a Bata ja no queda ningú a la seu central de l'empresa. I quan es va poder vam marxar 300 persones en un avió que tenia una capacitat per a només 150 passatgers. El viatge fins a Madrid el vaig haver de fer tota sola amb el nostre fill, perquè en un primer moment als homes no els deixaven marxar. Tota una odissea! Abans ens van obligar a signar un document on manifestàvem que marxàvem del país per anar de vacances a Espanya. Vam arribar a l'aeroport de Madrid en un mes de març, que recordo molt fred i que jo anava vestida d'estiu. Sí, feia molt fred! A l'aeroport vaig perdre de vista un moment el meu fill. No trobava on era, havia de ser en algun lloc amagat enmig del fred i d'aquell enorme espai de l'aeroport. I és així com també vaig perdre l'enllaç aeri fins a Barcelona. Finalment, vam poder viatjar i arribar sans i estalvis a casa.

La tornada a Blanes

Durant els anys que vam viure a Guinea pagava un pis de lloguer al carrer Nou, on mentrestant hi vivien els meus pares i on passava les vacances quan venia a Blanes. Al final vam decidir llogar una casa al carrer de l'Antiga on poder viure quan arribés en Rafel, que ja a Guinea s'havia posat malalt. Vam passar una temporada complicada i vam haver de tornar a començar gairebé de zero. Primer vaig treballar als Magatzems FERBA, a la rambla Joaquim Ruyra, on en Jacinto Fernández fent societat amb un seu cosí de Barcelona va obrir aquest local de grans dimensions. S'hi venia roba que es pagava a terminis: mantes, llençols, bruses... Necessitava una persona de confiança que atengués els clients i vaig entrar-hi a treballar.

Però jo volia tornar a treballar a la SAFA, tot i que els moments de crisi econòmica i d'acomiadaments a moltes empreses del país no ho feia fàcil. Vaig persistir i vaig trucar portes, a Blanes i al despatx central de Barcelona, recordant els meus lligams familiars i laborals amb la fàbrica. I, finalment, vaig tornar a entrar-hi l'octubre de l'any 1975 per treballar a les oficines. Podia sortir de la fàbrica a les 12 del migdia i anar fins a Blanes amb l'autocar dels nens que anaven a l'escola de la SAFA amb la senyora Pura i la Jaqueline, la majoria d'ells fills dels encarregats de la fàbrica. Als estius feia de monitora de les colònies infantils que organitzava la fàbrica per als fills dels treballadors a Llinars del Vallès.

Em vaig quedar vídua l'any 1978, quan el nostre fill Rafel encara era petit. Tornava a ser un moment personal complicat, però afortunadament ja havia tornat a treballar a la SAFA. Em vaig jubilar a la fàbrica, primer de manera anticipada i ja definitivament el maig de 1993. En aquell moment la SAFA ja tenia un altre nom, Rhône Poulenc. Hi havia entrat a treballar per primera vegada feia 45 anys, un 13 d'agost de

▲ Ja a Blanes, treballant a SAFA. Fons Elena Torrent (AMBL)

1948. La manera de funcionar de la SAFA havia canviat molt. I encara havia de canviar més. Ara ja no la reconec.

A l'Ajuntament

Una altra etapa de la meua vida és la dels meus anys en política local dins l'Ajuntament de Blanes. En concret, a la tercera legislatura democràtica, la dels anys 1995 al 1999, durant l'alcaldia convergent de Fèlix Bota. Em van

▲ L'etapa de regidora a l'Ajuntament de Blanes. Fons Elena Torrent (AMBL)

animar a entrar-hi l'alcaldeessa socialista Maria Dolors Oms i la Dolors Baltrons. La M. Felicitat Pérez, la Feli, que havia sigut regidora a l'anterior legislatura ja no s'hi presentava. La idea d'entrar a l'Ajuntament i participar en política no m'entusiasmava gens, però davant la insistència de les meves amigues i la necessitat de fer visible l'opinió de les dones, finalment vaig acceptar, amb la condició de situar-me en una posició de la llista en què no sortís escollida. Vaig anar de número set i després de fer-se el recompte electoral vaig sortir escollida com a regidora; això sí, en el grup socialista a l'oposició. Com que era la persona de més edat entre els vint-i-un regidors, vaig haver de presidir la mesa de constitució del nou Ajuntament. Passats els quatre anys, tenia clar que no volia tornar a repetir. Va ser una etapa en què vaig aprendre moltes coses però que no repetiria. No he tingut mai vocació política.

Reflexió

A l'Àfrica hi vaig viure unes experiències extraordinàries, però ja no hi tornaria, ni per l'edat que tinc ni per la manera de viure, perquè els costums són molt diferents als nostres.

Quan nosaltres vam marxar el país africà va començar una nova etapa sota la dictadura de Macias, que concentrava tots els poders de l'Estat en la seva persona i el 1972 s'autoproclamà president vitalici. I és així com va ocupar el càrrec fins al 1979, quan el va enderrocar el cop d'Estat encapçalat pel seu nebot, el tinent coronel Teodoro Obiang Nguema, que avui dia, quaranta-cinc anys després, encara manté el poder com a president i cap de l'Estat de Guinea Equatorial.

No sé si som prou conscients tots els qui en aquells anys cinquanta i seixanta érem a Guinea que per a nosaltres -els blancs- va ser com viure en un paradís, però que vivíem en un règim colonial i segregacionista, i que avui dia encara hi ha una dictadura.

Agraïments

Vull agrair a l'equip de l'Arxiu Municipal de Blanes per animar-me a compartir el meu testimoni de vida amb els lectors de la revista *Blanca* i al tècnic Aitor Roger per l'ajuda i les facilitats en la redacció i contextualització històrica d'aquesta recerca que ara podeu llegir.

◀ En motocicleta per Guinea Equatorial. Fons Elena Torrent (AMBL)

NOTÍCIES DE L'ARXIU

Donacions

Notícies: Arxiu i Patrimoni

Breus

Donacions 2024

Arxiu Municipal de Tossa de Mar (David Moré)

- 30 diapositives antigues de Blanes.

Susanna Subías-Auswitz

- 1 calendari 2024 d'Els Bungalows dels alemanys de Blanes amb fotografies antigues.

Berta Jordi Grau

- Treball de recerca *La historia genealògica de la masia del Vidal* (d'Arbúcies, propietat de la família García-Tornel Oms de Blanes).

Jordi Isern Sagrera

- 2 llibretes dels treballadors de la seva empresa de construcció dels anys 1965-1968.

Anna Turón Torrent (Fons AEiG Pinya de Rosa)

- 156 fotografies del Cau, Agrupació Escolta i Guia Pinya de Rosa. Anys 2000-2010.

Margarida Casaus Orench

- Llibre d'actes de l'Associació Adoració Nocturna de Blanes. Conté 36 actes del període 1961-1964.

Miquel Matas

- 112 fotografies del procés de restauració de l'Oratori del Camí Vell del Vilar, emplaçat davant de can Bruno. Any 2023.

Fons SAFA

- Per a més informació vegeu l'apartat de notícies d'aquesta revista.

Josefina Clusells Queldra

- 1 DVD *Festa Caçadors*. Blanes 1974-75.

Núria Rovira i Gasquet (Fons Marta Grau / Fons Marta Santa-Olalla)

- Conté 11 fotografies i 8 documents, esqueles, retalls de premsa, etc.

Donació Illas Ribas (Fons Francesc Illas Illas)

- 10 fotografies digitalitzades.
- 16 cartes de la Guerra Civil (1938).
- 2 esqueles.

Lola Massachs Pérez (Fons Albert Ros Coll)

- Fotografies familiars (còpia digital).

Dolors Ribas i Francesc Illas (Fons Recvll)

- Concurs portada *Recvll* Festa Major, anys 60.

- 2 cartells de la Diada Nacional de Catalunya 2005.
- Dibuixos de l'antic Concurs portada *Recvll* Nadal.
- Portades antigues *Recvll*.
- Dibuixos d'en Josep Pruna, d'en Joan Rondon, Marcel Balmaña, Portas, Ricard Ferrer, Baiget, Francesc Portas, Vicenç Coma Soley, J. Renart, Montserrat Gudiol, Bartolomé Gelpí, etc.
- Carta de Mn. Pere Ribot (1908-1997) del 1985 amb dos poemes.
- Llibret de 26 pàgines amb reproduccions de portades i de les il·lustracions, dibuixos i fotografies antigues aparegudes a *Recvll*.
- Dibuixos de les capçaleres de les seccions de la revista *Recvll*.
- 2 fotografies: Portal del Peix-Plaça Verge Maria. Primera meitat del segle XX; reproducció d'una fotografia del retaule del Santuari del Vilar abans de la guerra Civil de 1936.

Jaume Bou Roca

- 37 fotografies de l'obra teatral *Pastors i Misteris* (còpia digital).

Dolors Ribas i Francesc Illas (Fons Benet Ribas)

- Dibuixos i felicitacions de Nadal d'Àngel Planells (1901-1989).
- Partitures i dibuixos de Joan Comellas (1913-2000).
- Felicitacions de Nadal de Mangot.

Dolors Ribas i Francesc Illas (Fons Maria Ribas)

- Exlibris de Maria Ribas i un autoretrat a llapis (1954).

Raül Torres i Joan Gironès

- Reportatge de la Mostra gastronòmica i Festa de la Diversitat 2007. Realització Joan Gironès i Raül Torres. Còpia digital.
- Enregistrament d'alguns alumnes jugant a futbol al pati de l'institut Sa Palomera. 27 de

gener de 1995. Còpia digital.

Família González Aguilera

- 5 retrats familiars.

Mercè Cabré Escrig (Fons Josep Mª Cabré)

- Imatges positius de la pastisseria Orench, Colla Camina que Caminaràs i l'Esbart Ruyra.
- Imatges negatius de l'actuació de la Chunga a l'Acapulco, diferents excursions i retrats de Na Paula (1963).

Josep Soley Coll

- Tres fotografies de futbol (còpia digital).

Associació Recvll

- Treballs guanyadors dels 60 Premis Recvll 2024 signats pels seus autors.

Fills de Joaquim Alenyà

- Col·lecció: postals, publicacions blanenques, reproduccions de fotos antigues...

Carme Ramírez Manchón

- Publicacions sobre la història de Blanes i la Pesca i dos 2 tríptics *Homenatge a la vellesa del pescador*.

José Arroyo Barbas (Fons El Cortijo)

- Documentació relacionada amb El Cortijo, Jamaica i Western Saloon (1967-1980): fotografies, plànols, fulletons, etc.

Montserrat Puig Agut

- Llibres editats per Ediciones Anómales: *Huellas*, Humberto Rivas, *La Fabrica de tabacos* i *Contravisiones*, Joan Fontcuberta 1974-1989.

Montserrat Agut Terradellas (Fons Joan Puig Rabassa)

- Fotografies: 11.500 negatius en blanc i negre (1970-1995).

Joaquim Portas

- 11 diapositives i miscel·lània de publicacions i fulletons de temàtica blanenca.

Elena Torrent Margenats

- Fotografies i documents relatius a SAFA i a l'estada a la Guinea Espanyola (còpia digital).

Santuari del Vilar

- Objectes: veles velles del darrer vaixell restaurat per Antonia Perpiñà al Santuari del Vilar.

Ramir Lacasa Laosa

- *Revista del Baix Empordà* núm. 84 amb article del donant sobre la vida del pescador Francesc Pla Auger, en Xicu de Blanes, a Llafranc.

Joan Ferrer Bernat

- 400 fotografies familiars i d'actes oficials de la participació de la família a Aspronis, la Penya Barcelonista, l'Ajuntament de Blanes, l'Esbarjo parroquial, a la comissió de processons, etc.

Pedro González Martín

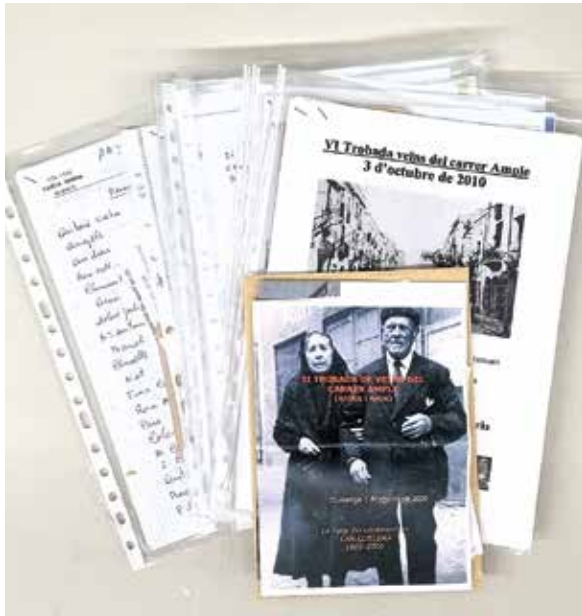
- Propaganda electoral (1979-2024), tríptics i fulletons d'activitats.

Fèlix Bota Rodríguez

- Guia plànol de Blanes (1998).

Grup Amics i Veïns del carrer Ample

- Comptabilitat, programes, llistat assistents, etc. de les trobades anuals de l'associació (2005-2019).

Francesc Infante Fernández

- *Llibre d'estil*. Normes d'ús del nou disseny de la marca Blanes (estrella) dissenyada per Infante.

Marc Rius Reverter (Fons Marc Rius)

- 800 diapositives 1986-1996
- 3.185 imatges digitals datades l'agost de 2023.

Guillem Martos Oms (Fons Maria Dolors Oms Basols)

- 6 cartells d'actes socials i polítics (1976-1979).

Joan Burcet (Fons Fonda Patacano)

- 11 fotografies familiars, positius, on apareix Vicenç Coma Soley i d'Esteve Burcet a la visita del consistori presidit per l'alcalde Valls al General Franco.

Lluís Collell Ruiz (Fons Lluís Collell)

- 9 positius dels anys vint del seu pare Lluís Collell i de l'oncle, jugadors de futbol. Testimonia el seu pas pel Malgrat, Tordera i el CD Blanes.

Joan Utset Alum

- 1 fotografia antiga d'uns estiuejants dalt Sa Palomera dels anys 20.

Montse Pomès Casas (Fons Jardí Botànic Marimurtra)

- Documentació sobre el Jardí i fotocòpia de la signatura Carl Faust per al llibre de visites de Pinya de Rosa el 1952.

Sandra Rodríguez Bustillos (Col·lecció Josep Rodríguez Soriano)

- Llibres sobre la pesca i el mar, miscel·lània d'història local.

Tomàs Llorens Marès

- 2 mapes en color del fons submarí de la costa de Blanes amb noms (1943). Dibuixats per

Josep Andreu Costas "Es Noi Tomàs" (còpia digital).

Maria Antònia Buixeda Saura (Fons família Buixeda Saura)

- 30 fotografies, 110 cartes digitalitzades de la guerra del Marroc (1920-1923), documentació matrimonial, esqueles i 29 postals de Cadaqués (còpia digital).

Pau Pallarès Redó (Fons SAFA)

- Documentació vinculada a la fàbrica SAFA: personal, fotografies, articles de *Recvll*, etc.

Esteve Burcet Moran (Fons Fonda Patacano)

- Fotografies i retalls de premsa relatius a la Fonda Patacano.

Família Miralbell Roquet Jalmar (Fons Roquet Jalmar)

- Fotografies, documents fiscals, esqueles, fotocòpies de la Societat del Fitxo de Joaquim Ruyra i Oms, etc.

Montserrat Roger Castany

- Fotografies familiars dels germans Alfons i Anna Nonell Roca.

Isabel Rodríguez Carreras (Fons Jordi Miró Argelaga / Foto Midas)

- 59.000 negatius (1959-1995), àlbums de positius, biblioteca auxiliar sobre fotografia i aparells fotogràfics del fotògraf Jordi Miró, establert al carrer s'Auguer de Blanes.

Pere Puig Camps (Fons Francesc Puig i Llensa)

- Fons personal de l'escriptor Francesc Puig i Llensa (1909-1942): correspondència (1930-1941), excursions (1934-1936), esqueles, recordatoris, obres teatrals i fotografies.

Pere Puig Camps (Fons Pere Puig i Llensa)

- Fons personal del poeta i terrassà Pere Puig i Llensa (1907-2002): dietaris de pagès (1934-1962), comptabilitat cooperativa agrícola, originals manuscrits d'obres teatrals, entre elles *Pastors i Misteris* (1929), biblioteca auxiliar i fulletons de Blanes.

Lluïsa Roca Vidal

- 9 fotografies de la venda del peix al portal vell de la plaça dels Dies Feiners 1994.

Antoni Jordi Macip Valls

- Còpia plastificada de 2 mapes submarins dibuixats per Josep Andreu Costas (noi Tomàs). 1943.

Glòria Torner Russinyol

- Un recordatori de la mort del Dr. Tomàs Bataller.

Lídia Gallego Andrés

- Diverses revistes locals.

Miquel Puigdomènech Pla (Fons Can Jan Carreras / Puigdomènech Pla)

- Plànol, mostres gastronòmiques, fotografies i escriptures i un dibuix de F. Ros del restaurant Can Jan Carreras.

Núria Orench Guimerà

- Fotografies, plànols de l'arquitecte Francesc Folguera i documentació de la pastisseria Orench (1925-2014).

Pere Casals Lezcano

- Llibre *Història de la Diputació de Girona*, exemplar número 78 de 250, enquadernació en suro.

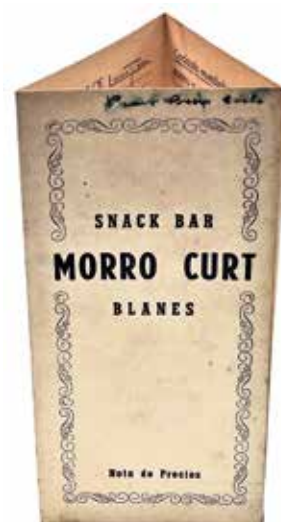
Fons Jardí Tropical Pinya de Rosa

- 36 caixes amb les fitxes informatives de les plantes que se sembraven al jardí i 27 caixes amb documentació i publicacions botàniques.

Rafel Vancells Salvat (Fons Rafel Vancells Fina)

- Menus gastronòmics de diversos restaurants, fulletons de restaurants blanencs, rebuts, etc. vinculats amb la professió del restaurador, Sr. Vancells.

Notícies

Presentació del número 26 de Blanda

La presentació de la publicació anual de l'Arxiu Municipal de Blanes va tenir lloc l'1 de febrer i com cada any va donar a conèixer nous detalls i aspectes de la història i el patrimoni del nostre municipi. La portada reproduïa la pintura *Des de Sa Palomera* de Joan Padern Faig del 1960. Aquesta obra retrata el turó d'es Piteus, que estava situat a tocar de la plaça Catalunya i que es va enderrocar a principis dels anys vuitanta per poder donar continuïtat al Passeig de Mar en direcció a Els Pins. Dins de la publicació també hi havia l'article *40 anys sense els Piteus* del tècnic de l'Arxiu Municipal, Aitor Roger. Un altre dels temes destacats d'aquesta edició eren els 100 anys de l'empresa SAFA (Nylstar), avui ja desapareguda. En aquest cas, va ser l'arxiver i director del servei, Toni Reyes, qui desvetllava el patrimoni històric, industrial i cultural d'aquesta factoria. A banda d'aquests dos temes, la *Blanda* 26 també incloïa altres articles i recerques com *Els bungalows dels alemanys*. *Testimoni d'un paradís perdut*, de Susanna Subías-Auswitz; o *El Centre de Formació d'Adults Es Piteus*, de Josep Muñoz. També les biografies *Apunts d'Història Oral: Mercè Oms i Bassols*, de Maria Àngela Sagraera Perpiñà; i *La nissaga de recaders*. *L'àlbum de fotografies de Glòria Alemany*

Valls, que també ha escrit Aitor Roger. A més, a la secció per conèixer els fons documentals custodiats a l'Arxiu Municipal, el membre de l'equip Joaquim Roura, explicava la història del vaixell *No fue vencido* a partir del seu quadern de bitàcola del segle XIX.

Recuperació de l'Arxiu de SAFA (Sociedad Anónima de Fibras Artificiales)

L'empresa Nylstar es va fundar ja fa més d'un segle, l'any 1923. Llavors s'anomenava SAFA (Societat Anònima de Fibras Artificiales), que és el nom amb el qual encara es coneix popularment a Blanes. SAFA ha estat una de les empreses més importants de química aplicada al tèxtil, no només de Catalunya, sinó també de l'Estat Espanyol.

Després d'una reunió encapçalada per l'alcalde, Jordi Hernández, la regidora d'Arxiu i Patrimoni, Mònica Rabassa i la presència del Secretari

municipal i del cap de l'Arxiu, l'Ajuntament va arribar a un acord amb l'administrador concursal per salvar l'arxiu de l'antiga SAFA. Així va ser com vàrem poder començar la feina de trasllat i custòdia de la documentació fins a dependències de l'Arxiu Municipal. Tots els implicats vàrem coincidir a destacar la transcendència d'haver pogut arribar a aquest acord, sobretot per la gran importància del llegat històric que significa aquest fons per a la ciutat. Estem parlant de centenars de caixes de documentació i llibres d'actes o comptables que s'han traslladat des de l'antiga fàbrica i s'estan classificant.

La història del segle XX de Blanes i del nostre entorn comarcal no es pot explicar sense la presència de SAFA. La seva influència econòmica va ser decisiva, perquè va arribar a tenir més de 2.000 treballadors, als quals cal sumar el personal de les indústries auxiliars relacionades, com les de transports, els tallers mecànics o les de construcció. SAFA actuava com una autèntica colònia industrial, tenia *fil directe* amb els centres de poder, va transformar el territori, va influir sobre els fluxos migratoris o va incidir en la creació del moviment obrer i en un ampli ventall de drets socials per als treballadors.

A principis del passat mes de març un equip de l'Arxiu Municipal va començar les primeres tasques de recuperació. Des de llavors, s'ha estat visitant la fàbrica i planificant la recupera-

ció i salvament d'una extensa part de la documentació. A grans trets, la documentació que s'està ingressant als dipòsits municipals respon a tres tipologies diferents: documents textuais en paper, documents gràfics (imatges i pel·lícules) i plànols. Pel que fa al seu contingut, hi ha documentació de l'organització de l'empresa, documentació econòmica, documentació tècnica de la indústria (motors, màquines, etc) o del personal.

Ben aviat, una part de la memòria del municipi dels últims cent anys plasmada als documents estarà ben descrita i els investigadors podran analitzar l'extensa documentació de l'empresa. Tanmateix s'està acabant d'organitzar l'extensa sèrie documental dels expedients personals de l'empresa i en breu tindrem a punt la normativa d'accés per a les persones interessades o els familiars. Podem afirmar, sense equivocar-nos gaire, que a Blanes no hi ha cap família que no sigui nouvinguda que no hagi tingut cap vinculació amb SAFA, ja sigui directament, a través de vincles familiars, o bé amb les empreses que nodrien SAFA de serveis.

La importància de la notícia d'haver-se salvat un dels arxius d'empresa més imponents del país va despertar l'interès informatiu de molts mitjans de comunicació. L'equip d'informatius de TV3 o TV La Selva hi varen fer els seus corresponents reportatges i entrevistes.

L'Arxiuet: Patrimoni i Arxiu per a infants i joves

Aquest nou segell d'identitat de l'Arxiu ha nascut amb l'objectiu d'acostar el patrimoni local als infants i joves del municipi. La primera acció de difusió es va centrar en la presenta-

ció de *Cinc contes de Ruyra per escoltar*. Aquestes narracions van ser enregistrades als estudis de Ràdio Marina entre els mesos de novembre de 2020 i febrer de 2021, la producció va anar a càrrec de Climent Polls i Planells, amb Salvador Roca com a narrador i tant el control de gravació com el muntatge musical són de la veterana locutora de l'emissora, Carme Latorre Anglada.

Conscients del poder que té la veu i dels matisos que pot desplegar quan se sap utilitzar bé, va sorgir una iniciativa que pretén treure-li profit amb finalitats educatives. Així va sorgir la idea de les gravacions de cinc contes de l'escriptor Joaquim Ruyra i Oms (1858-2939). Els enregistraments són un excel·lent document sonor que representa tota la riquesa de la llengua i la lírica que desplega la prosa de l'escriptor blanenc. Un dels trets centrals que distingeix els seus personatges mariners és la manera com s'expressen, amb el parlar salat distintiu d'alguns pobles costaners com és el cas de Blanes.

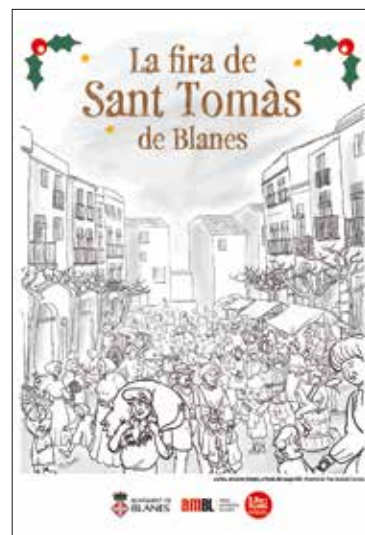
La presentació va tenir lloc el 19 d'abril a les dependències de l'Arxiu, en un acte encapçalat per l'alcalde, Jordi Hernández, acompanyat de la regidora d'Arxiu i Patrimoni, Mònica Rabassa, i de la regidora d'Educació, Glòria Agudo; així com de l'arxiver municipal, Toni Reyes, i del tècnic del servei, Aitor Roger. També van assistir-hi el director de Ràdio Marina, Josep Lluís Vidal, Salvador Roca i Climent Polls i es va comptar amb l'assistència de representants de diversos centres educatius a qui es va convidar

perquè coneguessin la proposta. Durant la presentació se'ls va explicar la manera com es pot accedir, lliurant-los un díptic on hi ha el codi QR que permet enllaçar amb el material que hi ha al web de l'Arxiu: <https://www.blanes.cat/docweb/arxiu.contesruyra>. Amb aquesta iniciativa l'Ajuntament ha creat un espai de difusió a l'abast de tothom. No tan sols com a material didàctic i educatiu, sinó que també el pot gaudir tothom qui estimi la literatura en general i, en especial, l'obra de Ruyra. La majoria dels cinc contes que s'han gravat corresponen a la recopilació de narracions publicada en el llibre *Marines i Boscatges* (1903). Són els contes *El vals final*, *L'aniversari del noi Guixer*, *Les senyoretes del mar*, *Sa mare de Sant Pere* i *Vetlles d'Estiu*.

La segona activitat que s'ha emmarcat dins del segell Arxiuet es va fer el 17 de desembre i es va presentar en el marc de la Fira EnNadala't, a la plaça dels Països Catalans, i comptant amb la col·laboració de l'Associació La Focal. Es tractava d'una pel·lícula sobre la fira de Sant Tomàs de l'any 1984

que pertany al Fons Joan Ferrer Bernat (AMBL). Es van repartir contes del Blanes del segle XIX escrits per Josep Alemany Borràs i una làmina històrica de com era la fira amb una il·lustració per dibuixar feta Pau Sureda Corcoy.

Esmorzar literari de Sant Jordi

Aquest any 2024 es va encetar la diada de Sant Jordi amb la primera edició de l'Esmorzar Literari protagonitzat per escriptors i publicacions blanenques. L'acte es va organitzar conjuntament per l'Arxiu municipal i la Pastisseria Marina, amb el suport de l'Associació de Veïns de la Plantera, el barri on va tenir lloc l'esdeveniment.

La idea d'aquest Esmorzar Literari la va tenir el pastisser Xavi Marina l'any 2023, quan va organitzar una versió reduïda a l'entrada del seu establiment. Durant la trobada va sorgir el compromís de donar-li més rellevància. És per això que enguany s'han ampliat el nombre d'assistents així com el lloc, que va passar a ser el centre de l'Avinguda Catalunya.

Els autors que varen respondre a la convocatòria varen ser: Jose Luis Coy, Jordi Pacheco, Evita Luna, Jaume Planas, Sergi Ros, Lena Victoria, Maria Aladern, Conxi R., Aitor Roger, Montse Medalla, Xavi Marina, Elisabet Moreno, Joan Adell, Almudena Montaña i Argemir González. En els estands s'hi podien trobar les seves publicacions més recents al costat de llibres publicats per la Fundació Carl Faust o bé una selecció de les publicacions de l'Arxiu Municipal. També hi havia un apartat especial, reservat a les llibreries blanenques. Cadascun dels establiments va recomanar dos llibres per

qui tingués dubtes a l'hora de triar un llibre per regalar. Els vuit establiments eren: Llibreria Sant Jordi, Llibresca, Espigulé, Laia, RB3, Katy, Ça Trencada i Eventia. Per últim, destacar l'assistència d'alumnes dels Cursos de Català per Adults, que varen aprofitar l'avinentsa per compartir experiències amb els i les escriptores.

Exposició: Blanes, plató de cinema

Des de principis del segle XX Blanes ha estat l'escenari del rodatge d'una gran quantitat de pel·lícules, anuncis i sèries de televisió. D'altra banda, ha comptat amb grans artistes i professionals relacionats amb el cinema, així com llegendàries sales d'exhibició on es va començar a estimar el setè art. D'alguns d'aquests aspectes se'n parlava a l'exposició que vàrem organitzar des de l'Arxiu i que es va poder visitar del 6 al 31 de maig a la sala M. Luisa García-Tornel Oms del carrer Ample i al vestíbul del Teatre, coincidint amb el Blanes Costa Brava International Film Festival.

A l'exposició es van projectar alguns fragments de les pel·lícules *Lo más sublime* (1927), *La vida empieza a medianoche* (1944), *Decameron Nights* (1953), *La danza de los deseos* (1954), *Mala-*

gueña (1956), *Julia y el celacanto* (1961), *Fontana di Trevi* (1960) o *Cristobal Colón* (1968). A les vitrines hi havia documents d'alguns dels fons conservats a l'Arxiu vinculats al món del cinema, com els que pertanyien a les actrius blanenques Marta Grau i Marta Santa-Olalla.

En el transcurs de l'exposició -que recreava la sensació d'entrar a la penombra en una sala de cinema- vam rebre la visita de grups d'estudiants interessats en el món del cinema, així com un grup de persones usuàries del Centre Cívic Benet Ribas i que amb motiu de la celebració del Dia de les persones grans van fer una visita guiada a la mostra. Els textos que es podien llegir en els diferents plafons de la mostra queden recollits en un article d'aquesta revista *Blanda* 27.

Passi de pel·lícules pel Dia Internacional dels Arxius

Els primers dies del mes de juny va tenir lloc la Setmana Internacional dels Arxius, que incloïa la commemoració del Dia Mundial que s'escau el 9 de juny, coincidint amb la data de creació del Consell Internacional d'Arxius (ICA/CIA) el 1948, sota els auspicis de la UNESCO. L'objectiu és posar de relleu el caràcter essencial dels arxius per a garantir una gestió eficaç per protegir els drets de la ciutadania i per assegurar la memòria individual i col·lectiva. Per celebrar el Dia dels Arxius i sota el títol genèric 'Blanes fa 40 anys' vàrem convidar la ciutadania a la sala de plens Maria Dolors Oms per visualitzar una projecció d'imatges en moviment dels anys 80 del periodista i cineasta Joan Ferrer Bernat. El músic i compositor blanenc Xavier González Ranchal, artísticament *Xavi Pendón*, va complementar la projecció amb una selecció de peces, acompanyat en viu per un clarinet i per un enregistrament amb piano fet per ell mateix. Pendón executà una banda sonora on es barrejava una versió de *Blanes Festiu*, passant per *Les*

nenes maques al dematí o *Que tinguem sort*.

L'acte el van encapçalar l'alcalde de Blanes, Jordi Hernández, acompanyat de la regidora d'Arxiu i Patrimoni, Mònica Rabassa. I varen intervenir l'autor de les imatges, Joan Ferrer Bernat i el tècnic de difusió de l'Arxiu, Aitor Roger. La sala de plens es va omplir de públic que durant més d'una hora va gaudir del concert de Pendón i va poder reconèixer coneguts personatges de la vida blanenca més quotidiana comprant al mercat, a la processó de Corpus o en una celebració a l'Hospital-Asil. També es va poder rememorar com va ser el comiat de qui fou rector de la parròquia Santa Maria, Mn. Miquel Ayats; una actuació del grup d'havaneres Flor Blanenca, la visita de la Banda del Col·legi Santa Maria a les falles de Gandia, o bé la celebració d'un sorteig extraordinari de la Loteria Nacional a Blanes, coincidint amb el Dia del Mar. Altres imatges eren més insòlites, com ara la passejada pels carrers de Blanes des d'un Dyane 6. El mateix autor, Joan Ferrer va acompanyar també amb les seves explicacions les imatges que vàrem projectar.

Joan Ferrer Bernat va néixer a Blanes l'any 1963, i des de ben jove ja va començar a filmar escenes de la vida quotidiana. Primer en cel·luloide, amb una càmera de Súper 8, i més tard en vídeo, amb els diferents sistemes que la tecnologia dels anys 80 va anar evolucionant fins arribar als mòbils d'avui dia que incorporen fotografia i vídeo.

Inicialment va començar els estudis de Matemàtiques, però aviat se'n va adonar que no eren els números la seva font d'inspiració. Per això va fer un curset de vídeo i en va obtenir el títol de realitzador. Amb els seus pares, Joan i Montserrat, acostumava a assistir al dinar dels Premis Literaris Recvll, que es va encarregar de filmar. Va ser llavors quan Benet Ribas -director i ànima dels guardons- el va esperonar a

seguir amb aquella tasca. Durant aquells anys també va treballar al costat de fotògrafs professionals de Blanes com Josepet Romaní i Foto Catalán en casaments, batejos i comunions, una pràctica que el va ajudar a perfeccionar la seva tècnica. Va ser durant aquella època quan va entrar a treballar a Ràdio Marina per cobrir la baixa per malaltia del responsable dels Informatius. Paral·lelament, a l'haver agafat pràctica en el rodatge de vídeos, els muntava per emetre'ls a través de l'emissora local TV Mediterrània, amb un recorregut molt curt, empès per les circumstàncies. Posteriorment, també es va encarregar d'engegar el projecte de TV Mar, que també va tenir una efímera vida: va iniciar les emissions el 23 d'abril de 1989 i les va acabar el 15 d'agost del mateix any. El projecte tindria mesos després continuïtat amb 'Canal 28', on Joan Ferrer col·laborava en la coordinació de continguts. La vocació d'informar del periodista i cineasta ha perdurat durant quatre dècades en el temps. Un periple que va finalitzar el desembre de 2021, quan va adreçar-se al públic de Ràdio Marina per darrera vegada, per obrir aquells altres horitzons que propicien la jubilació.

Xavier González Ranchal (*Xavi Pendón*) va començar els seus estudis de música a l'Escola de Música del Col·legi Santa Maria fent clarinet i tenora amb Xavier Molina des del 1996 fins al 2003. Més tard, del 2003 al 2008, va cursar clarinet al Conservatori de Badalona amb Valè-

ria Conti, i Xavier Castillo, i del 2008 al 2013 va cursar el grau superior de composició a l'ES-MUC amb Albert Guinovart. A més a més, ha estudiat d'altres instruments com piano, saxòfon i fagot, així com cant amb Clara Luna, i improvisació amb Llibert Fortuny. La seva formació l'ha completat amb diversos cursos de composició i masterclass de clarinet i cambra. Actualment és membre de Cat Klezmer Trio i de Barcelona Gipsy Balkan Orchestra, amb qui ha actuat en festivals i sales de prestigi, que l'han dut a voltar una vintena de països.

Homenatge a les persones grans centenàries

La tarda de dimecres 12 de juny des de l'Arxiu Municipal es va fer una xerrada al Casal Benet Ribas titulada "Històries de vida", acompanyada de la projecció de fotografies dels protagonistes de l'acte: les persones grans centenàries de Blanes. Aquest acte íntim amb la presència dels seus familiars s'emmarcava dins de la Setmana pels drets de les persones grans. La idea d'organitzar aquest esdeveniment va sorgir d'una de les tres dones centenàries que va participar activament a l'acte, la Sra. Magda Mitjans Guimerà. L'acte es va organitzar a partir de la seva idea de realitzar un berenar de celebració dels 100 anys.

Des del Departament d'Acció Social es va contactar amb un total de 21 persones de 100 o més anys i d'aquestes 10 persones o els seus familiars van voler participar a l'homenatge. Tres centenàries van poder-hi assistir personalment. Tots els testimonis recollits i els documents gràfics ja formen part de la història blanenca que es preserva a l'Arxiu. El tècnic del servei s'encarregà de presentar als protagonistes i comentar breument apunts biogràfics i algunes de les fotografies que van portar les famílies.

Els participants van ser, Francisco Castro Chica (Cambil, Jaén, 1924), Maria Tarancón Broch (Barcelona, 1923), Fermina Pallés Tornabell (Caldes de Malavella, 1923), Montserrat Valls Sala (Lloret, 1923), Maria Dolores Amor Garcia (Herreruela de Oropesa, Toledo, 1922) DEP, Maria Evangelina Ramos de Sifuentes (Santiago, Perú, 1920) DEP i de manera presencial: Maria Lázaro Berzal (Usagre, Badajoz, 1924), Maria Jesús Prieto Gajete (Alanís de la Sierra, Sevilla, 1923) i Magda Mitjans Guimerà (Badalona, 1920).

A l'acte varen intervenir el regidor de la Gent Gran, Mario Ros; Susanna Sola, directora del Casal Benet Ribas del Departament de Benestar i Família de la Generalitat; Anna Martínez, d'Acció Social de l'Ajuntament de Blanes; Toni Reyes, cap de l'Arxiu i Patrimoni històric; i, Aitor Roger, tècnic de l'Arxiu Municipal.

L'Arxiu reparteix la bandera de Blanes per penjar als balcons

El passat mes de juliol i amb motiu de la Festa Major de Santa Anna vam iniciar una campanya perquè la ciutadania visqui el calendari festiu blanenc encara amb més intensitat. Centralitzades a l'equipament de l'Arxiu Municipal es van començar a repartir les primeres cinc-centes banderes de Blanes amb l'objectiu de potenciar el sentiment de pertinença a la ciutat. I és per aquest motiu que conjuntament amb la bandera també es repartia un full informatiu amb la seva història i la de l'escut del municipi.

Cal dir que només se'n donava una per a cada domicili, perquè l'objectiu era que les banderes llússin als balcons del màxim nombre de cases possibles. La campanya va ser un èxit, malgrat els retards del fabricant de les banderes. Durant la festa dels Copatrons es varen posar més banderes a disposició de la ciutadania. En total aquest primer any s'han repartit prop d'un miler de banderes.

En la informació impresa que repartíem s'explicava que l'origen de la bandera blanenca és l'escut de la vila, el blasó de la família dels Blanes. Al voltant del símbol, entre els segles XVII i XIX, es consolidà la llegenda que havia estat donat als senyors de la vila com agraïment del duc de Savoia per la seva participació en la conquesta de l'illa de Rodes el 1310. Al segle XVIII, els consellers de la vila decidiren incloure en l'escut, en commemoració d'aquesta gesta, l'acrònim llatí vinculat als Savoia F.E.R.T., que significa *Fortitudo Ejus Rodium Tenuit* (El seu esforç va salvar Rodes).

L'octubre de 1993 la Generalitat de Catalunya va aprovar l'escut oficial de la vila, inspirat en l'emblema dels Blanes: *"Escut caironat: de gules, una creu estreta d'argent. Per timbre una corona mural de vila"*. Finalment, el ple municipal

del 28 de novembre de 1994 va acordar que la bandera municipal tingués les següents característiques: *“Bandera apaïsada, de proporcions dos d’alt per tres d’ample, vermella amb una creu blanca plena centrada al mig, de braços d’amplada d’1/6 d’alçada”*. Pocs mesos després, la Generalitat de Catalunya va ratificar l’acord i es va oficialitzar.

El viatge fotogràfic dels germans Recio

Un total de 5.653 visitants van passar al llarg de 25 dies (del 19 de juliol a l’11 d’agost) per la sala municipal Maria Luisa García-Tornel Oms, al carrer Ample, per conèixer de primera mà el contingut del viatge fotogràfic a la dècada dels anys 60 i 70 a través de l’exposició que vàrem dedicar al fons documental dels germans Enric i Josep Recio. La mostra s’inaugurà el 19 de juliol i incloïa les millors instantànies dels fotògrafs seleccionades per l’Arxiu.

La inauguració l’encapçalà la regidora d’Arxiu i Patrimoni Històric, Mònica Rabassa, acompanyada

nyada dels dos protagonistes de la mostra: els fotògrafs Enric Recio Romaguera (Blanes, 1945) i Josep Recio Romaguera (Blanes, 1950). També van assistir-hi el director i el tècnic de l’Arxiu.

Els germans Recio van començar a conrear la seva afició per la fotografia de ben joves, i aviat van entrar a formar part de l’Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Blanes (AFIC). A partir del 1968 col·laboren en la creació del Concurs Nacional de Fotografia que neix amb el nom de Trofeu Quillat de Plata. Un trofeu que, de fet, va guanyar Josep Recio tant en aquesta primera edició com en la segona i, més recentment, en la darrera edició d’aquest 2024 i d’altres anteriors. A mitjans de la dècada dels anys 70 l’activitat fotogràfica d’en Josep va decaure per les seves obligacions professionals. Recentment, després d’haver-se jubilat, Josep Recio l’ha reprès amb força: ha obert un estudi fotogràfic a casa i torna a participar en un gran nombre de concursos amb molts bons resultats.

L’exposició era un recull de l’obra primerenca dels dos germans. Els visitants van poder conèixer com era Blanes i els seus voltants. Els Recio sempre buscaven l’element humà a les

seves fotografies, tal com quedà plasmat en la imatge que s'utilitzà per fer el cartell oficial de la mostra, on hi ha dos nens jugant enfilats a una corda en primer pla, i darrera seu, desdibuixada, la muntanya Sant Joan destacant al fons. Són instantànies on les persones esdevenen el centre de totes les coses; a la feina, en els jocs, en el gaudi o el patiment. Cercaven protagonistes de la vida i de la història i, sempre que podien, ho feien agafant-les en moviment.

Tant a l'exposició com als tòtems que es van emplaçar al carrer s'hi trobaven recollides una setantena d'imatges de les prop de tres mil fotografies que han començat a ingressar a l'Arxiu. El viatge fotogràfic es va poder seguir a través de 4 estructures al carrer emplaçades en quatre ubicacions diferents repartides arreu de la ciutat: a la placeta de Valldolig, al carrer Raval Sud, a l'entrada de mar de la plaça Mare de Déu del Vilar d'Els Pins, i a l'entrada de l'esplanada del moll.

L'exposició es va organitzar a partir de sis àmbits temàtics: la vila i els seus voltants, els inicis del barri de Valldolig, la vida al moll, tirar a l'art, la Plaça i Es Portal, i per últim els Jocs i la canalla. Aquests apartats incloïen una selecció de 70 fotografies i, a banda, també hi havia un espai amb un audiovisual on s'hi recollien moltes més imatges dels autors. Finalment comentar que es va editar un catàleg amb una selecció de les imatges principals.

Visites teatralitzades al Palau vescomtal dels Cabrera

Des dels departaments d'Arxiu i Patrimoni i Turisme vam posar en marxa aquest estiu unes visites teatralitzades gratuïtes per conèixer més bé el conjunt patrimonial que formen l'actual església Santa Maria i l'antic Palau dels Vescomtes de Cabrera. La idea d'organitzar aquestes visites va sorgir arran de l'èxit que va tenir a finals de l'any passat una experiència similar. En aquella ocasió es tractava de promocionar la Creu dels Pirates i la nova senyalització patrimonial.

Aquest any es presentaven amb el títol *Un passat molt present* i la bona acollida que van tenir va fer augmentar el número de sessions fins a sis i d'aquesta manera hi van participar un total de 250 assistents, els dies 21 de juny, 5 de juliol, 2, 23 i 30 d'agost i, finalment, el 6 de setembre. A tothom qui hi assistia se'ls lliurava uns auriculars per no perdre's cap detall. El recorregut començava a la plaça de l'Església, on se'ls feia la rebuda, i després continuava a l'interior. L'empresa Somalo Peña SL, es va encarregar de fer el guió i de la posada en escena de la teatralització, comptant amb la supervisió de l'Arxiu. Una de les protagonistes de l'activitat era una guia molt peculiar que acompanyava els visitants per un recorregut sobre la història

de l'indret amb alguns dels personatges rellevants que van fer-hi estada. Alguns d'aquests estaven interpretats per dos actors de la companyia blanenca El Mirall: Xavier Puigdemont i Bru Gallart. La visita es feia molt amena, amb tocs d'humor i girs inesperats que ajudaven a què l'experiència fos un bon entreteniment lúdic i educatiu.

Els americanos de Blanes

Els americanos - el nom amb què popularment es coneix a Blanes als indians – varen ser blanencs que al segle XIX, sobretot entre els anys 1839 i 1862, van emigrar a Amèrica. Van ser-ne gairebé 2.000, i es dirigien principalment a Cuba, Puerto Rico o l'Argentina, per fer-hi fortuna. Des de l'Arxiu Municipal, i comptant amb el suport de la Xarxa de Municipis Indians, vàrem organitzar el 12 de setembre diverses activitats que es presentaven sota l'enunciat de *Els americanos de Blanes*.

Es tractava de recordar aquesta etapa de la història de la ciutat organitzant tres activitats principals: al matí es van fer dues visites guiades per conèixer el llegat dels que havien marxat i van tornar havent fet fortuna, i a la tarda es va dur a terme la presentació del llibre *El llegat indià desaparegut* en forma de conferència sobre aquesta mateixa temàtica amb Anna Castellví, coordinadora de la Xarxa de Municipis Indians.

Actualment, el llegat dels pocs afortunats que van aconseguir millorar la seva situació econòmica encara es pot rastrejar a través dels edificis o institucions que van patrocinar, així com amb la valuosa documentació que es custodia a l'Arxiu. Aquests dos principals ingredients els van poder apreciar durant les visites guiades a càrrec del tècnic de difusió cultural de l'Arxiu. La visita s'iniciava precisament a l'Arxiu Municipal, on els i les assistents van poder veure

la documentació sobre els *americanos* que s'hi custodia, com per exemple, passaports, papers oficials que s'havien de sol·licitar per marxar, o fins i tot fotografies de l'època. Es va posar especial èmfasi en explicar quin paper van desenvolupar les dones, sovint les grans desconegudes i oblidades o, de vegades, ni tan sols esmentades.

La jornada es va tancar al vespre, quan es va oferir un concert de música cubana amb Amelo d'La Habana, que degut al pronòstic de pluges intenses es va traslladar al local social del Primer Casino. En total, més de mig miler de persones van participar d'aquesta iniciativa entre històrica, lúdica i cultural. Tant la presentació del llibre com el concert va estar encapçalat per la regidora de l'Arxiu Municipal i Patrimoni històric, Mònica Rabassa. La van acompanyar el primer tinent d'alcalde, Joan Felip, així com d'altres regidors i regidores del consistori, així com el director de l'Arxiu i Patrimoni, Toni Reyes, i el tècnic d'aquest mateix servei, Aitor Roger.

Blanes marítim. El port i la pesca al llarg del temps.

Una de les activitats divulgatives més espectaculars en les que hem participat ha estat instal·lar plafons de gran format al port de Blanes a través dels quals s'explica la història marítima de la ciutat al llarg del temps.

El 5 d'octubre es va inaugurar un gran mural al Port sobre la història del Blanes marítim elaborat per l'Arxiu Municipal i la Confraria de

pescadors. L'acte va tenir lloc durant la jornada Tastets arran de mar i Capvespres al port que organitzà la Confraria i el departament de Promoció de la Ciutat de l'Ajuntament.

Pel que fa mural, s'han instal·lat un total de 22 plafons, que sumen la distància d'uns 40 metres de llarg, sobre una tanca realitzada amb material cent per cent reciclat a partir dels residus de plàstics recollits per les barques de pesca i la Confraria de pescadors. La tanca està situada en el pas cap a la zona del port on hi ha amarrades barques d'encerclament i d'arrossegament, en direcció a la benzinera.

Els plafons s'estructuren en tres àmbits (El port abans del port, El port del s. XX i El port del s. XXI) on s'hi explica la història marítima blanenca mitjançant textos, fotografies i dibuixos. Els vint-i-dos plafons parlen dels següents temes: La platja, el port natural de Blanes; Els orígens de la ciutat romana; El principal port del Vescomtat de Cabrera (en dos plafons); La pesca des de l'Edat Mitjana i les confraries de Sant Elm i Sant Pere; Els xavaguers i les salaons; El port del segle XVIII al segle XIX; Els antecedents de la construcció del port a finals del segle XIX; La construcció del port a principis del segle XX; El port a la segona meitat del segle XX; El nou port per al segle XXI; El primer port pesquer de les comarques gironines; Les barques i els arts de pesca (4 plafons); Un fons

marí amb una orografia extraordinària; La subhasta del peix a la llotja i la venda a Es Portal; Les espècies; La gastronomia del peix; i Una Confraria que mira al futur.

Blanes acull les XVII Jornades d'Arqueologia de les Comarques Gironines

Les jornades d'arqueologia, organitzades pels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat a Girona; el Museu d'Arqueologia de Catalunya, la Universitat de Girona, i l'Ajuntament de Blanes a través d'Arxiu i Patrimoni, van tenir lloc al llarg de dos dies, el 18 i 19 d'octubre, a la Casa Saladrigas. Hi varen participar més de 115 especialistes i amants de la matèria.

L'acte inaugural el van encapçalar l'alcalde, Jordi Hernández, i el delegat del govern de la Generalitat a Girona, Xavier Guitart, acompanyats de la regidora d'Arxiu i Patrimoni, Mònica Rabassa, i el cap del servei, Toni Reyes. La ponència inaugural va anar a càrrec de Maite Miró, cap del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de la Generalitat de Catalunya.

Durant el primer dia es varen plantejar diverses ponències i comunicacions que es van posar en debat en sengles sessions realitzades al matí i a la tarda. L'endemà es van incloure dues taules rodones que van culminar a la tarda amb una visita in situ a un dels centres d'interès que va tenir les jornades: les excavacions al jaciment romà dels Padrets.

Les sessions de comunicacions i debat es van estructurar de manera que, simultàniament, hi havia dos espais on es tractaven els diferents temes. En les dues taules rodones que van tractar sobre una mateixa qüestió des de dues vessants diferents, el tema central va ser parlar

sobre el retorn de la intervenció arqueològica a la societat: la primera taula rodona va quedar centrada en les publicacions, i la segona sobre la presentació final dels jaciments.

Les Jornades d'Arqueologia van acabar amb una visita a les excavacions que s'estan fent al jaciment de la ciutat romana de Blandae, comptant amb guiatge de l'arqueòleg i historiador Joan Llinàs, director dels treballs que s'hi estan fent, que corresponen ja a la tercera campanya.

Segueix endavant el projecte patrimonial al voltant de Blandae, ciutat romana.

El projecte patrimonial que coordinem des d'Arxiu i Patrimoni per tal de posar en valor la ciutat romana de Blandae es fonamenta en quatre eixos principals: un és l'excavació que s'està fent a la Peña dels Padrets, on s'hi està fent la tercera campanya que finalitza a finals d'any; el segon és fer visitable aquest indret de la ciutat romana després que ja s'hi hagi fet la primera fase d'adequació de l'entorn; el tercer, obrir un Centre d'Interpretació de la Blanda Romana que es vol tenir enllestit durant el primer trimestre del 2025; i, finalment, la quarta pota del projecte és continuar fent el seguiment de les obres particulars que es fan al barri de sa Massaneda, que és on hi havia el centre de la ciutat romana. Aquest seguiment ens permet fer noves troballes i ampliar el coneixement sobre la ciutat romana.

Pel que fa als resultats de la tercera campanya

d'excavació en extensió al jaciment romà de la Peña dels Padrets cal dir que ha durat 13 setmanes. Des del 19 de setembre fins al 19 de desembre de 2024. En aquest jaciment està apareixent una part de l'*urbs* o ciutat de *Blandae*. Els treballs es varen adjudicar a l'empresa Atri Cultura i Patrimoni, SLU i s'efectuaren sota la direcció científica de l'arqueòleg Joan Llinàs i Pol, al capdavant d'un equip format també per un tècnic arqueòleg de suport, un tècnic especialista en planimetria i quatre auxiliars d'arqueologia.

Aquesta àrea urbana de l'antiga *Blandae* està estructurada entorn d'un llarg carrer longitudinal en sentit nord-sud (*cardo*), creuat perpendicularment per un carrer transversal en sentit est-oest (*decumanus*). Aquests dos vials delimiten quatre edificis: edifici A al nord-est, edifici B al nord-oest, edifici C al sud-est i edifici D al sud-oest. I entre tots sumen 11 àmbits diferents. Les conclusions principals d'aquest any poden dir que són:

- Que s'han identificat per primera vegada al Jaciment de la Peña dels Padrets restes ibèriques anteriors a la ciutat romana. Es tracta d'una llarga rasa que discorre en direcció nord-sud, apareguda sota l'edifici C i encara en procés d'excavació. Els materials arqueològics proven que aquesta rasa -en estudi- és d'època ibèrica i fou inutilitzada, com a molt tard, a principis del segle II aC, un segle abans de l'establiment romà (de l'any 200 aC, aprox.).
- Que la campanya de 2024 ha permès el coneixement total de dos edificis més de la ciutat romana (edificis B i C) i d'un nou tram de carrer nord-sud (*cardo*), amb infraestructures urbanes de sanejament.
- Que es confirma que tot aquest sector de l'*urbs* romana de *Blandae* excavat no era residencial, sinó que era una àrea comercial, for-

mada per tot un seguit de *tabernae* i espais de magatzem que hi estaven relacionats.

- I que s'ha recuperat una quantitat molt nombrosa i important de material arqueològic (ceràmica, ossos d'animals, metalls, vidre, etc), que serà objecte d'inventari, classificació i estudi aprofundit en els propers mesos i que formaran part de la memòria científica.

Incorporació de tres nous tòtems de senyalització a la Ruta Patrimonial

El dia 12 de novembre es van inaugurar els tòtems dedicats a llocs relacionats amb la venda de peix: l'antiga plaça del peix i els mostradors de les peixateries (a l'actual plaça de la Verge Maria) i als actuals locals municipals de venda de peix (a la plaça dels Dies Feiners). Calia posar en valor la importància d'uns elements i d'uns espais que sovint passen desapercebuts i que han tingut molta importància per a la nostra col·lectivitat.

L'acte d'inauguració es va celebrar el 12 de novembre a la tarda i el van encapçalar l'alcalde i la regidora d'Arxiu i Patrimoni acompanyats de regidors i regidores del consistori, així com el director de l'Arxiu. També van assistir-hi els autors de les fotografies antigues que il·lustren

els tòtems, els fotògrafs Juli Barber i Josep i Enric Recio.

La pesca ha estat sempre una activitat vital per a l'economia i l'alimentació blanenca. Durant segles, el peix va ser una font principal de proteïnes per a la majoria de la població, que sovint no tenia accés a la carn. El peix es venia a les taules o parades del mercat, però a partir de mitjans del segle XVIII es va començar a vendre de manera regular a la plaça situada davant del portal nord de la muralla anomenada del Mont o de la Verge Maria.

Aquesta plaça va acabar anomenant-se popularment com la plaça del Peix. L'Ajuntament va emprendre obres de millora de l'espai, es va pavimentar la plaça, i l'any 1901 va construir uns taulells de pedra porticats per millorar les condicions de venda. El peix es va vendre en aquest indret fins l'any 1969, quan les normatives sanitàries varen canviar. Les peixateres es van traslladar a un local proper, que va seguir anomenant-se Es Portal. El nou local es va inaugurar a finals de l'any 1969 als baixos d'una casa i amb espai per 18 venedores. L'actual local de les peixateries municipal, inaugurat l'11 de setembre de 2007, es continua anomenant 'es Portal' i només s'hi pot vendre peix fresc de la Llotja de Blanes.

Breus

Un possible aqüeducte romà

Am la col·laboració entre la UdG i l'arquitecte i investigador Octavi Alum Gelabert s'han portat a terme diversos treballs de sondeig geològic per determinar la possible presència de restes al subsol que correspondrien a l'aqüeducte que portaria aigua fins a la ciutat romana de Blandae. La majoria de les proves varen resultar positives, per la qual cosa properament es duran a terme diverses proves de caire arqueològic per confirmar aquestes evidències.

Visita als alumnes de Català

El 30 de gener, el tècnic de difusió cultural de l'Arxiu, Aitor Roger, va acompanyar els nous alumnes de l'Oficina de Català durant la visita de descoberta per Blanes, per d'aquesta manera conèixer millor la història i tradicions del municipi on viuen, ja que la majoria d'ells son nascuts a altres països o fa poc temps que viuen a Blanes.

Dia de la Dona

Col·laborem amb l'Oficina de Català de Blanes, concretament amb el grup d'estudiants que van visitar l'Arxiu, per conèixer millor la trajectòria d'algunes de les dones de Blanes que han sobresortit en diferents àmbits. Aquesta documentació els va ser d'ajuda per elaborar una exposició que es va poder veure davant l'Ajuntament amb motiu del 8 de març, Dia de la Dona, i que després es va traslladar a la Biblioteca Comarcal.

Blanes, escenari cinematogràfic

Elaborem pel Departament d'Alcaldia i Comunicació, un text amb apunts de la petjada deixada a Blanes pels diferents rodatges de pel·lícules que s'han fet a la ciutat en el darrer segle. També varem efectuar visites guiades pels premisats al Blanes Costa Brava International Film Festival allotjats a la ciutat.

Cartell de l'Aplec del Vilar

Una de les fotografies del Fons Gelabert Rigau (AMBL) s'ha utilitzat per il·lustrar el cartell de l'Aplec del Vilar del Dimarts de Pasqua d'aquest 2024.

Visites escolars

Des de l'Ajuntament s'ha tornat a incloure la possibilitat de fer una visita guiada a l'Arxiu Municipal per als alumnes de les escoles de Blanes. D'aquesta manera poden conèixer les funcions del servei i la història de la vila mitjançant els diferents documents que s'hi conserven. Aquest any 2024 ens han visitat 400 alumnes dels centres educatius Santa Maria, Sa Forcanera, l'Escola de Català, el Servei de Rehabilitació Comunitària - Selva Marítima i l'Institut s'Agulla.

El refugi del carrer Girbau

S'ha procedit a l'obertura d'aquest antic refugi de la guerra Civil, que feia molts anys que estava tancat per un mur d'obra que en privava l'accés. Es troba emplaçat sota les Escales de Pallau, al barri de Sa Carbonera. En una primera

etapa s'ha procedit a la col·locació d'una porta de ferro i a la seva neteja interior. Al mateix temps hem iniciat els estudis tècnics per la seva probable obertura i per a la seva museïtzació.

Centenari de l'escola Joaquim Ruyra i del Marimurtra

Des de l'Arxiu hem anat atenent les sol·licituds de material gràfic, documentació i objectes de l'Escola Joaquim Ruyra, popularment coneguda com el col·legi de la Vila, que el proper 2025 celebrarà els 100 anys de la seva construcció. També hem iniciat una campanya en col·laboració amb el Jardí Botànic Marimurtra per recopilar fotografies del Jardí coincidint amb el centenari de la seva creació.

Congrés Arxius i Turisme

El tècnic de difusió i el cap d'Arxiu i Patrimoni varen assistir a les jornades sobre Arxiu i Turisme que es varen celebrar del 23 al 25 de maig a Lloret de Mar, organitzat per l'Ajuntament de Lloret, la Diputació de Girona i la Generalitat i coordinat per Lloret Turisme i el Servei d'Arxiu Municipal de Lloret. En aquest Seminari de tres dies hi van participar professionals del sector turístic, arxivers i historiadors, per fomentar la interrelació entre diferents àmbits professionals vinculats a la gestió, conservació

i estudi dels fons documentals relacionats amb el turisme. Es va poder conèixer i debatre sobre la importància del fet turístic a les nostres comarques, sobre la seva història i les possibilitats d'investigació que hi ofereixen els arxius.

Free Tour

El 12 de juny des de l'Arxiu vàrem realitzar una visita guiada amb gent gran pel centre de Blanes per donar a conèixer la seva història i evolució coincidint amb els actes organitzats per la regidoria de la Gent Gran per celebrar la setmana de les persones grans.

Entrevista a TV La Selva

Durant la setmana de Festa Major, abans del castell de focs d'artifici, TV La Selva va emetre un especial en directe sobre diferents temes d'interès blanencs. Nosaltres vàrem participar-hi en una entrevista amb la locutora Paula Fernández i els germans Enric i Josep Recio, que aquells dies protagonitzaven l'exposició fotogràfica que els homenatjava i que vàrem organitzar des de l'Arxiu Municipal.

Els focs de Blanes

Des de l'Arxiu hem elaborat un text informatiu sobre els 50 anys del Concurs de Focs d'Artifici de Blanes per al Departament de Fires i Festes de l'Ajuntament.

Primer Casino de Blanes

Hem col·laborat amb l'entitat més veterana del municipi facilitant informació històrica sobre la seva trajectòria per poder explicar-la el dia del Pregó de Festa Major, amb motiu del reco-

neixement que varen rebre. A banda, seguint amb la col·laboració amb l'entitat, durant la jornada del mes de setembre dedicada als *americanos* de Blanes, la conferència i el concert posterior es varen poder efectuar a la sala principal del Casino.

Refugi antiaeri de la Guerra Civil

Al carrer Sant Bonós, al barri de Sa Massaneda, i durant les obres de seguiment arqueològic que es fan de manera preceptiva en zones susceptibles d'aparèixer restes de la Blanda romana, es va poder localitzar un antic refugi antiaeri de grans dimensions construït amb formigó del període de la Guerra Civil. S'han iniciat els treballs d'estudi i preservació adients perquè en un futur proper es pugui visitar i museïtzar.

Copatrons

Coincidint amb la xocolatada popular el dia de la Festa Major Petita dels Copatrons Bonosi i Maximia, el 21 d'agost al matí, vam instal·lar un plafó informatiu amb la història d'aquesta tradició sota les voltes de l'arc dels Copatrons, al carrer Ample.

Fira romana

Des d'Arxiu i Patrimoni hem tornat a col·laborar en l'organització de la IV Fira romana i la recreació històrica que es va fer els dies 20, 21 i 22 de setembre. Vam realitzar visites guiades al jaciment arqueològic dels Padrets i una conferència al Primer Casino, prop de la Fira, titulada "La romanització a la Selva: Ciutats i vil·les romanes", a càrrec de Joan Llinàs, arqueòleg i historiador (Atri, Cultura i Patrimoni).

Els americanos a Ràdio Marina

El cap d'Arxiu i Patrimoni, Toni Reyes, va ser convidat per l'emissora per comentar les activitats dutes a terme al llarg de la jornada dels *americanos* a Blanes. En aquest sentit es va parlar d'aspectes generals del fet *americano*: el patrimoni que hi està relacionat, els fons que l'arxiu conserva per investigar el tema o les accions de difusió que es duen a terme amb la xarxa de municipis indians.

Benvingut, Camarada

Aquest és el títol del documental sobre la vaga del 1970 a l'antiga fàbrica SAFA que el 12 de setembre va encetar el Blanes Talent Fest al Teatre. Les entrevistes i les imatges van ser rodades l'any 2016 i per diferents circumstàncies no es van editar fins al 2020 i s'ha estrenat ara.

Realitzat per Cristina Fernández i Jaume Puja-das, la projecció va anar seguida d'una taula rodona sobre la lluita obrera on van participar els dos realitzadors, així com Maxi Antequera, Jordi Caupena i l'escriptora blanenca Roser Atmetlla com a moderadora. El cap d'Arxiu i Patrimoni històric, Toni Reyes, va explicar al públic assistent el treball que s'està fent de rescat de la documentació de l'arxiu SAFA durant el darrer any.

Visites guiades per Viles Florides

El 4 d'octubre vam col·laborar en els actes que s'emmarcaven dins la trobada de municipis Viles Florides de Catalunya i Andorra que tenia lloc a Blanes. Primerament, els participants van poder conèixer de la mà del tècnic de l'Arxiu els vincles de la nostra ciutat amb el mar tot caminant pel camí de ronda. I, a continuació, ens vam traslladar fins a la Penya dels Padrets per conèixer els treballs arqueològics a l'antiga Blandae, amb les explicacions de l'arxiver municipal, Toni Reyes, i el cap dels treballs als Padrets, Joan Llinàs.

Conferència al Club Vela

El 19 d'octubre, coincidint amb la 2a Trobada de Vela Llatina organitzada pel Club Vela, des de l'Arxiu hi vam col·laborar amb una xerrada a càrrec del tècnic de difusió cultural del servei, Aitor Roger. La conferència va reunir una trentena de persones a l'aula del Club, i sota el nom de "Blanes Marítim" va anar acompanyada de fotografies històriques per ajudar a entendre els principals lligams de la nostra vila amb el mar i la navegació.

El Vot de Vila

Reproducció al cartell de l'Aplec de Sant Rafael al santuari del Vilar d'aquest 2024 de la pàgina del Manual d'acords de 1795 amb el text de la prometença o Vot de Via.

Editada la tercera edició del receptari *La cuina del peix de Blanes*

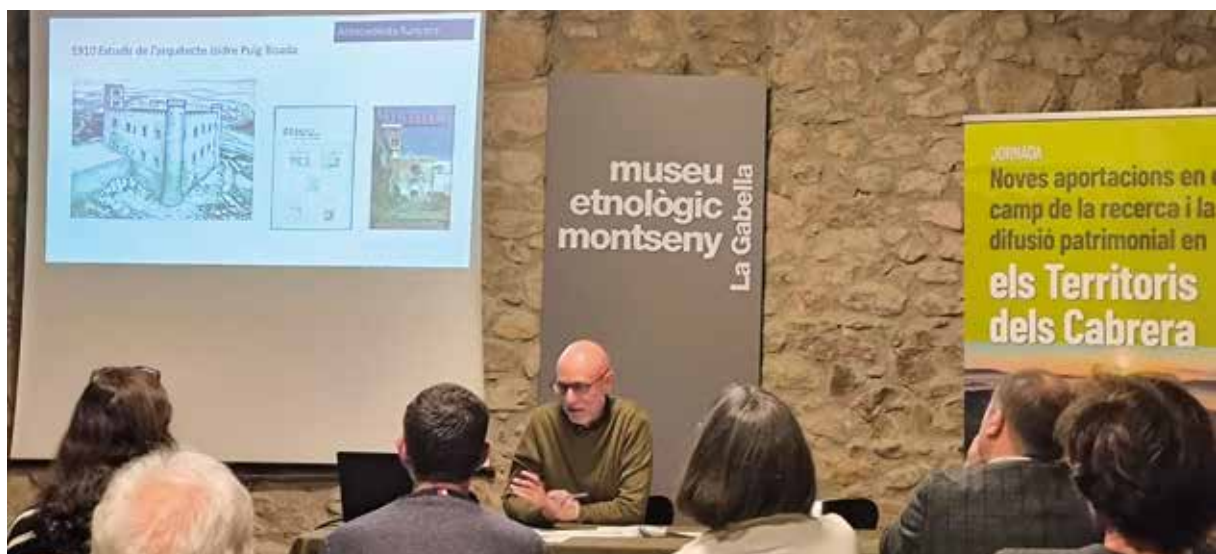
El tòtem de la plaça dels Dies Feiners que senyalitza l'actual Portal del peix compta amb un codi QR per descarregar-se el receptari *La cuina del peix de Blanes. 20 receptes de cuineres de casa*. Es tracta de la publicació que l'Ajuntament va presentar l'agost del 2023, arran d'una acció impulsada amb la coordinació de dos departaments: l'Arxiu i Promoció de la Ciutat. Es van poder recopilar a través de les entrevistes realitzades per la doctora Cristina Fernández Recasens, investigadora blanenca. El receptari és una excel·lent manera de recollir la tradició, els hàbits i les maneres de fer del consum d'aquest producte de quilòmetre 0 a les llars blanenques. Inclou 20 receptes a càrrec de les 15 dones entrevistades. Donat l'èxit que han tingut les dues primeres edicions, coincidint amb la inauguració dels tres

tòtems de senyalització patrimonial se n'ha fet una nova tirada que s'ha repartit a les peixateries blanenques.

Vescomtat de Cabrera

Blanes forma part de la dotzena de municipis que treballen per posar en valor el patrimoni que gira al voltant del vescomtat de Cabrera. Des d'Arxiu i Patrimoni s'assisteix a les reunions dels òrgans tècnics del projecte, es facilita informació relativa a Blanes vinculada als projectes de difusió general del projecte, com ara facilitar unes imatges del patrimoni vinculat als Cabrera a Blanes per il·lustrar un especial a la revista Top Girona o facilitar el rodatge de material audiovisual sobre Blanes.

També, el cap d'Arxiu i Patrimoni Toni Reyes, va ser convidat a participar com a ponent en la Jornada titulada: *Noves aportacions en el camp de la recerca i la difusió patrimonial en els Territoris dels Cabrera* que se celebrà el 14 de novembre a Arbúcies a la sala d'actes del Museu Etnològic del Montseny, La Gabella. El títol de la presentació va ser: "Activitats en relació al vescomtat de Cabrera a Blanes. Un exemple de continuïtat des de la marina."

Finalment, aquest any hem de lamentar les pèrdues de dues persones estimades vinculades al Servei:

La **Mercè López Giralt**, coneguda per tot-hom com la Mercè Palma, era una de les persones referents i que feia més temps que formava part de la secció d'Imatges de l'Arxiu. Al llarg de tots aquests anys de col·laboració amb el servei sempre va estar disposada a participar en els actes que organitzàvem i la seva presència es convertia en gairebé indispensable. Li agradava compartir la seva experiència vital i els coneixements del Blanes d'abans i el del temps de la "colònia" d'estiuejants, però també explicar receptes de cuina, descobrir-nos paraules en desús... Era un pou de saviesa i coneixia a moltes persones, fet que resultava de gran ajuda alhora de documentar les imatges que ens arriben a l'Arxiu provinents d'àlbums familiars o altres donacions. Tots la trobarem molt a faltar. Novament gràcies per tot, Mercè!

I aquest 2024 també hem acomiadat a la **Fina Salt Vilanó**, a qui vam conèixer i vam donar la benvinguda a la Secció d'Imatges a partir de l'ingrés del fons documental del seu pare, el fotògraf Francesc Salt, autor d'un excel·lent fons d'imatges del Blanes popular d'abans de la guerra del 1936. Per donar-lo a conèixer a la ciutadania vam dedicar-li una exposició i un catàleg l'any 2008. Degut a la seva avançada edat ja feia uns anys que la senyora Fina no podia venir a les trobades presencials a l'Arxiu, però tots els anys que la Fina va poder acompanyar-nos la informació que ens va facilitar ens fou de gran ajuda per documentar aquell gran número de fotografies que sobrepassaven l'àmbit familiar i per posar-les en el context d'un Blanes molt diferent a l'actual. Gràcies, Fina!

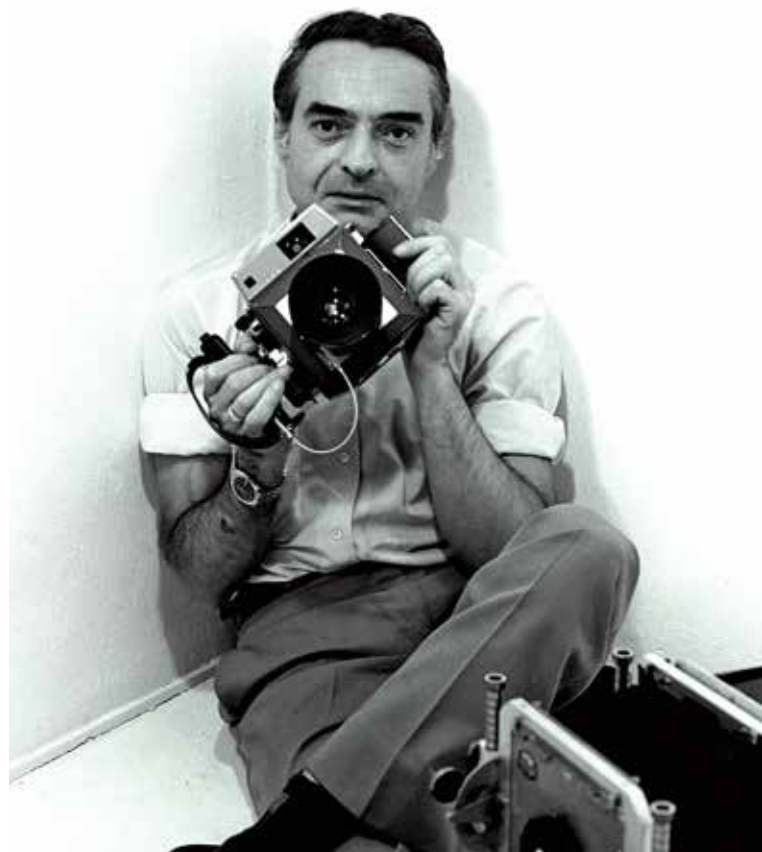
RECU D'IMATGES

**Jordi Miró, el fotògraf de s'Auguer.
Fons Foto Midas (AMBL)**

**Amb la càmera sempre a punt.
Fons Joan Puig Rabassa (AMBL)**

Fons Jordi Miró Argelaga / Foto Midas (AMBL)

Jordi Miró Argelaga va néixer el 2 de gener de l'any 1928 i va morir a Blanes el 26 de maig de 2009. Tenia botiga fotogràfica al carrer s'Auguer de Blanes. A finals de l'estiu de 2024, la senyora Isabel Rodríguez, que havia fet classes de fotografia a la botiga Foto Midas del senyor Miró i que guardava el seu fons personal, en va fer donació a l'Arxiu. Les imatges daten a partir de la dècada dels seixanta i s'han comptabilitzat 57.000 negatius en sobres, 2.000 negatius en àlbums, 33 diapositives i també positius en format gran, sobretot retrats. Completa el seu fons una biblioteca auxiliar sobre fotografia i alguns aparells fotogràfics. Jordi Miró, després de la seva etapa professional a l'empresa barcelonina Ciclomatic, fent les campanyes publicitàries dels productes aspiradors i de neteja industrial, es traslladà a Blanes i obrí el negoci de fotografies conjuntament amb Mercè Bou, que hi tenia segona residència i era afeccionada a la fotografia. D'ella en conservem imatges que es remunten

al 1959, sobretot dels seus viatges per Europa i d'esdeveniments familiars. Estableixen amistat amb molta gent de Blanes, sobretot clients de la botiga, propietaris de negocis o veïns del barri, que hi apareixen retratats. En aquest apartat de la revista Blanda compartim imatges dels voltants de la botiga que regentaven, paisatges blanencs i algunes obres, fetes els anys 80 i 90, i que es conserven en aquest fons.

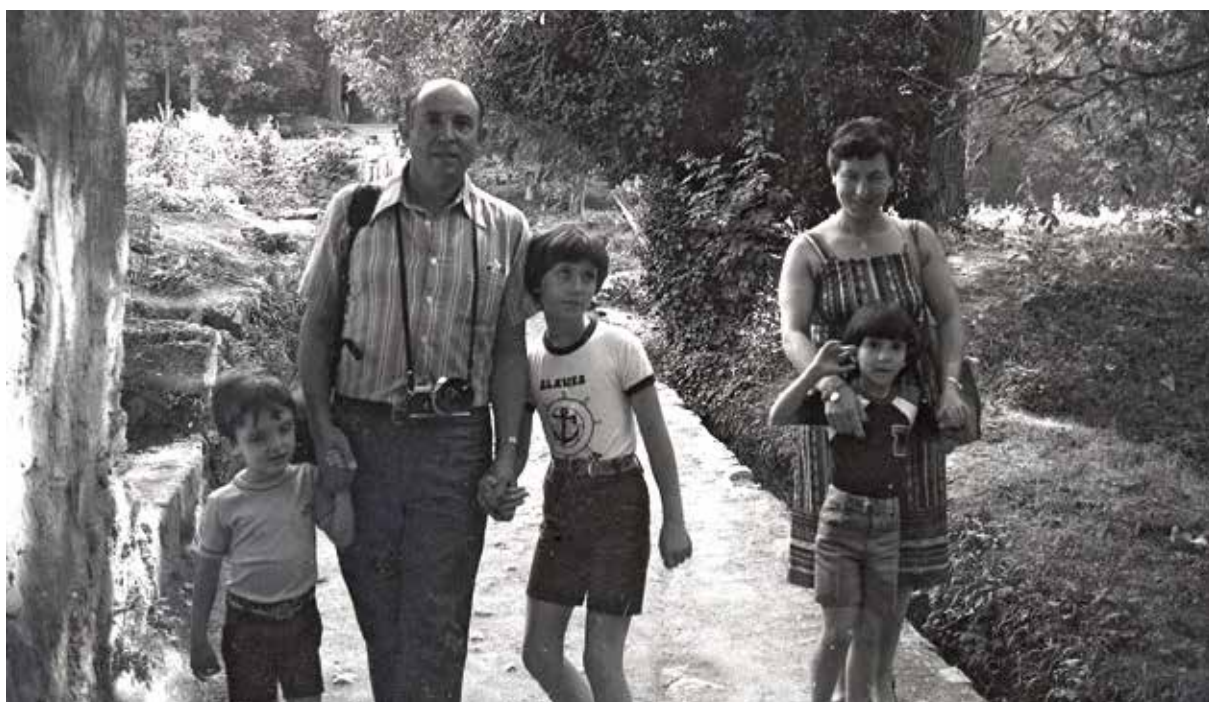
Fons Joan Puig Rabassa (AMBL)

El 29 d'abril de 2024 es va signar diligència de donació del fons fotogràfic en nom de la família Puig Agut. Volem agrair la bona predisposició de la senyora Montserrat Agut Terradelles i fills perquè puguem conservar el llegat fotogràfic del seu espòs i pare. Amb ells ens hem reunit a l'Arxiu en un parell d'ocasions per iniciar les feines d'organització del fons i de documentació de les prop d'11.500 fotografies, totes elles negatius en blanc i negre. Majoritàriament, les imatges que conservem van ser fetes entre els anys 1970-1995.

En Joan Puig Rabassa (Blanes, 1933-1998) va estar tota la vida vinculat a la ferreteria L'Activa, negoci que va crear de ben jove amb l'ajuda del seu pare. L'Activa era més que un comerç, era un punt de trobada de gent diversa on l'humor sempre hi era present. A banda de la seva vida professional, va ser un home apassionat per la seva família i amb diferents aficions entre les que va destacar la fotografia. Membre de l'Agrupació Fotogràfica de Blanes, va dedi-

car temps i entusiasme a aprendre i compartir experiències amb els companys de l'Agrupació. Les seves fotografies parlen de la seva vida: la família, els amics, el mar, excursions... i sempre, sempre Blanes. En aquestes pàgines en compartim només un bocí.

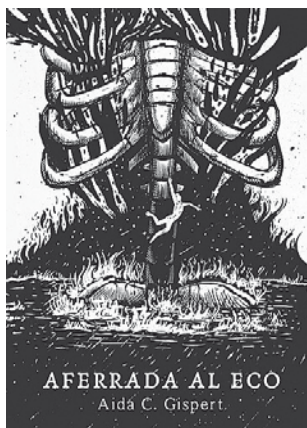

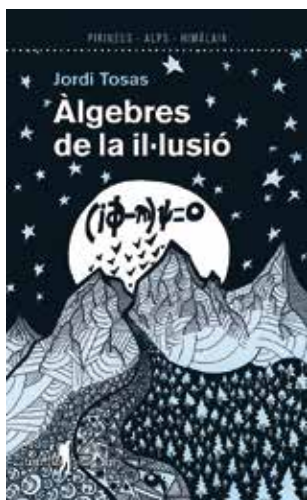

BIBLIOGRAFIA

Publicacions blanques

Aferrada al eco**Autor:** Aida C. Gispert**Editorial:** Talón de Aquiles**Any:** 2023**Pàgines:** 109

Aferrada al eco és una col·lecció de versos apassionats que et transportaran a un univers de sensacions i reflexions. A mesura que les paraules cobren vida a cada pàgina, seràs testimoni de com els elements (terra, aigua, aire i foc) s'entrelliguen amb les profunditats de l'experiència humana.

Àlgebres de la il·lusió**Autor:** Jordi Tosas**Editorial:** Tushita Edicions**Any:** 2023**Pàgines:** 144

Què té a veure l'alpinisme amb l'àlgebra? I l'amistat amb la geometria? La muntanya amb la relativitat? El silenci amb el bosó de Higgs? I la natura amb la ciència-ficció? O fer snowboard en pendents impossibles i escalades en solo amb fórmules matemàtiques fractals?... Per a en Jordi Tosas tot hi té a veure, i molt. Aquest és un llibre que et descol·loca, et disloca, i finalment et recol·loca, però en una altra dimensió de tu mateix, més enllà de tota riba on pensessis que podries haver arribat a recalar. Probablement, lector, aquest serà el llibre de muntanya més rar que hagi llegit; possiblement, també serà el més intens, el més honest i el més directe. En Jordi ho dona tot de si mateix, com no podia ser d'altra manera venint d'algú que, a la muntanya, les ha vistes de tots colors; algú que encara aventures extremes en indrets extrems, amb una passió i una il·lusió que meravella i atreu com un imant. En el llibre ens parla, amb una prosa lírica que flueix com l'aigua de la gelera fosa, dels seus amics a la muntanya, dels seus cims estimats, dels seus referents, de les seves temptatives, perseguint les línies impossibles... I sempre hi apareix l'àlgebra, perquè, amic lector, si encara no te n'has adonat, en tancar la darrera pàgina d'aquest llibre de ben segur que ho faràs: tota la natura que ens envolta, tot el món que ens sustenta i tot l'Univers que ens conté, participa de les estructures abstractes de la matemàtica algebraica.

Así sea en el comienzo

Autor: Conxi R
Editorial: Con M de mujer
Any: 2023
Pàgines: 216

El llibre narra la vida del clan Katlan, a l'illa de Skye, en temps dels highlanders, quan regnava la pau i la màgia. Tracta de la història d'amor d'Isaura i Conrad que esdevé impossible per culpa del bruixot Dagmar, desterrat del clan anys enrere per la seva avarícia de poder. Després d'anys de plans malvats, aquesta vegada aconseguirà truncar l'amor d'Isaura i Conrad, però la bruixa del clan, Vika, i el seu fidel amic, Aireán, un drac, intercediran per l'ànima d'Isaura, enviant-la al futur... però no com ells esperaven.

El llegat indià desaparegut

Autor: Anna Castellví
Editorial: Efadós
Col·lecció: Catalunya Desapareguda
Any: 2024
Pàgines: 184

Aquest llibre proposa un viatge pels municipis més representatius del patrimoni indià de casa nostra. Entre finals del segle XVIII i començaments del segle XX, Catalunya va ser escenari del fenomen migratori cap a Amèrica. Artesans, pescadors, mariners, pagesos o comerciants marxaven motivats per les expectatives que els oferia el Nou Món. Hi anaven a treballar amb l'objectiu de retornar i, si podia ser, de fer-ho enriquits. Els que van tornar amb el capital aconseguit se'ls coneix popularment com a «indians» o «americanos». Aquest llegat indià, amb totes les seves llums i les seves ombres, ens ha d'ajudar a repensar la nostra història.

Ens ve de gust

Autor: Cornèlia Abril
Editorial: Autoeditat
Any: 2024
Pàgines: 195

Llibre de contes realitzat per les integrants de Cornèlia Abril: Montserrat Medalla, Maria Aladern, Eva Ariza, Neus Cerijo i Matilde Nuri. Les il·lustracions han anat a càrrec de l'artista Carmen Sanzoto

La travessia infinita

Autor: Adam Martín

Editorial: Ara Llibres

Any: 2024

Pàgines: 192

Una història increïble que mostra com el dolor es pot transformar en energia i motor per assolir nous reptes.

El 14 d'abril del 2015 en Jeremias Mateo i el seu amic Salvi Martín van patir un accident terrible escalant el Triangle de Tacul, un cim de 4.248 metres als Alps. En Salvi va morir a l'acte i en Jere, malgrat les greus lesions, va sobreviure. Després d'un mes en coma en un hospital a França i un any a l'Institut de Neurorehabilitació Guttmann, va haver d'aprendre a conviure amb les seqüeles físiques i mentals de l'accident. Malgrat que no en recorda res, viu amb el temor que un error seu hagués causat la mort del seu amic. Va començar a anar a la piscina com a part de la seva rehabilitació i allà va conèixer la Maria, una entrenadora de nedadors amb diversitat funcional que li canviaria la vida. Primer a la piscina i després al mar, en Jere ha descobert que ser capaç de nedar 50 quilòmetres lluitant contra les onades, les meduses i el fred no sempre és tenir èxit; i abandonar després de fer mitja piscina no sempre és fracassar. Aquesta és la història de com va aprendre a superar les adversitats i, quan tot semblava impossible, continuar mirant endavant i avançant fins al punt d'enfrontar-se a reptes titànics que només un grapat de nedadors al món, amb discapacitat o sense, poden afrontar.

La vida als extrems

Autor: Salvador Macip

Editorial: Arcàdia

Col·lecció: Els petits d'Arcàdia

Any: 2024

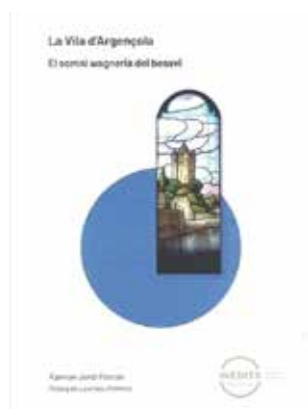
Pàgines: 208

Eros i Tànatos ens remeten al principi i al final de la vida, als dos extrems entre els quals transcorre l'existència humana, si més no tal com l'hem pensada en termes culturals a l'empara tant de les disciplines humanístiques com de les científiques.

Donant continuïtat a l'assaig *¿Què ens fa humans?*, Salvador Macip reprèn el «biohumanisme racionalista» com a mètode per analitzar l'impacte d'aquests dos moments determinants en la nostra existència. Es proposa comprendre'n els mecanismes i, així, arribar a controlar-los i modificar-los per construir societats millors.

Aquest assaig parla de sexe, de gènere, d'incertesa. I també de la família, de la monogàmia, del patriarcat, de la immigració, de l'amor i de l'odi, entre molts altres temes que els darrers temps han adquirit un protagonisme notable a l'hora de definir-nos i d'organitzar la nostra vida individual i en grup. Entendre els processos biològics i evolutius de la nostra espècie ens ha de permetre transgredir els patrons que sovint ens constreixen des del naixement fins a la mort.

La vila d'Argençola. El somni wagnerià del besavi

Autor: Raimon Jordi

Editorial: Ajuntament de Castelnou del Bages

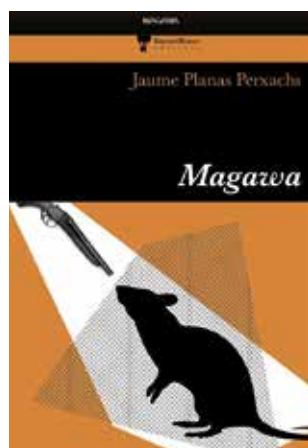
Col·lecció: Inèdits

Any: 2022

Pàgines: 127

Coneixem la història del mas de la Vila d'Argençola, al terme municipal de Castelnou de Bages, a través de la vida de Manuel Saladrigas Freixa, industrial barceloní que va transformar l'antic mas en una extraordinària casa d'estètica modernista i on hi va plasmar la seva passió per l'obra de Richard Wagner. Al 2022, any en què la casa celebra el centenari de la seva transformació, Raimon Jordi Ferran, besnet de Manuel Saladrigas, ret homenatge a la seva família i a la casa que els ha vist créixer, escrivint la seva història.

Magawa

Autor: Jaume Planas

Editorial: Lluny del Ramat Edicions

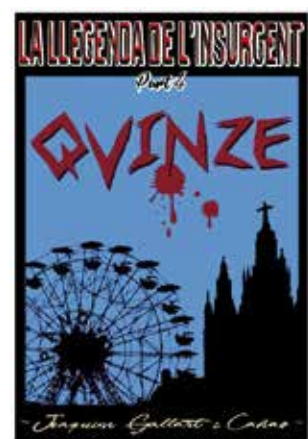
Any: 2024

Pàgines: 193

Magawa és, segons el seu autor, una novel·la atomitzada composta per 26 contes interdependents on els protagonistes d'un relat passen a ser secundaris o mers figurants en els següents, però sempre dins dels marges del barri, com a tauler de joc permanent. I afegeix: "El recull de narracions radiografia un barri a mesura que anem avançant relat a relat, es teixeix i dissectiona un entorn en els darrers 40 anys: des dels anys vuitanta del segle XX amb l'entrada de l'heroïna en els primers temps de la democràcia i els efectes devastadors que provoca en el jovent, fins l'actualitat d'un món líquid globalitzat".

El primer i l'últim relat són contes corals que "serveixen per obrir i clausurar la història" i en ells ja apareixen gairebé tots els personatges que transiten per la resta de contes.

Quinze: la llegenda de l'insurgent. Part 4

Autor: Joaquim Gallart

Editorial: Autoeditat

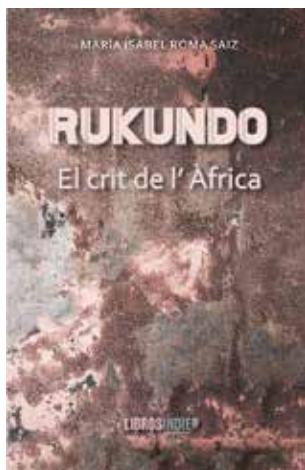
Any: 2024

Pàgines: 323

Tant sols havien passat un parell de mesos des de l'afer de la Xarxa fosca, temps de sobres perquè a en Francisco li col·loquessin les etiquetes de 'farsant' acusat d'inventar articles, de 'vividor' per la seva vida privada, o fins i tot de 'terrorista' per la seva vinculació desmesuradament rebuscada pel diari *El demà és avui*, amb el hacker Prometeu; i tot afegida a l'etiqueta d'estafador a causa d'un afer amb la companyia d'assegurances en conseqüència a la destrossa de la redacció d'uns mesos en rere.

Afegit a tot això, a en Ciscu Olivera l'espera una setmana de morts, missatges psicològics, assetjament de dues dones del seu passat i el retorn d'un misteriós personatge, que li devia la vida de ja feia poc més d'un any.

Rukundo. El crit de l'Àfrica

Autor: María Isabel Roma Saiz

Editorial: Libros Indie

Any: 2024

Pàgines: 140

Rukundo. El crit de l'Àfrica. És l'essència d'un viatge de cooperació que havia de tancar després de trenta anys. Una novel·la, un relat en forma de retrat d'una realitat.

És una mirada exterior per comparar des de la més crua realitat com en un mateix món on hi vivim tots, hi ha tantes diferències pel fet només de néixer i créixer en un lloc on tens unes oportunitats o unes altres. És també una mirada interior al perquè i el què et mou a fer aquesta mena de viatges i experiències on reps molt més del que dones, on el sacrifici i el dolor predomina en tot moment i busques i remenes dins teu per trobar-te.

En el fons és una manera egoista d'agafar aire i embranzida per seguir endavant. Aquest llibre pretén que el lector vegi i valori des del més petit i insignificant detall que té al voltant fins allò que és capaç d'aconseguir amb la seva força i perseverança.

I sovint mirant a fora allò que t'envolta fas una parada per endinsar-te en el més pur i primari jo interior.

És un record a la barbàrie d'una guerra vista amb els ulls innocents d'una noia perduda, però també és una mirada de futur i d'esperança. Un repte i una motivació per què aprenguem a mirar fixament i no només limitar-nos a veure de resquitllada. Mirar amb profunditat cada racó, cada olor, cada persona i sobretot anar observant amb la mirada posada a tot arreu.

Mirar amb ulls d'un nen que tot ho ha d'aprendre, perquè només amb ulls de nen es tenen ganes d'aprendre i la vida és un gran aprenentatge.

Et convidem a viatjar... però aquest viatge potser no té retorn...

Ser algú per a algú

Autor: Jordi Pacheco

Editorial: Editorial Claret, S.L.U.

Any: 2023

Pàgines: 106

Des de la seva arribada a la Barceloneta a finals del segle XIX, la Companyia de les Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül ha portat a terme múltiples obres i serveis a favor de les persones i col·lectius més desvalguts del barri, adaptant-se i canviant segons les circumstàncies i necessitats de cada època. A partir de la dècada de 1980, els problemes derivats del consum de drogues, la SIDA, i la salut precària de les persones sense llar o amb pocs recursos econòmics, entre altres situacions, van impulsar la Companyia a crear el que avui es coneix com l'Obra Social Santa Llúcia de Marillac, una entitat dedicada a acollir, acompanyar i orientar persones en situació d'exclusió. Aquest llibre repassa el perfil evolutiu de l'entitat a través d'alguns dels moments més rellevants de la seva història, combinats amb històries de vida actuals. Un llibre que mostra la realitat de tantes persones que romanen, inacceptablement, en els marges d'aquesta societat.

Somnis entre la boira

Autor: Lluís Recasens i Àngel Mari

Editorial: Diputació de Girona

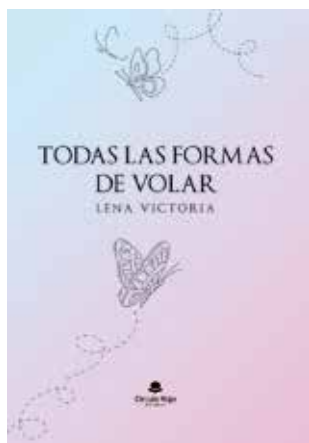
Any: 2023

Pàgines: 64

Un dels millors dibuixants catalans del segle XX va ser, sense cap mena de dubte, Joan Junceda, la vida del qual evoca aquesta novel·la gràfica, així com els seus compromisos socials, culturals i polítics. Va ser un dels col·laboradors principals del setmanari Cu-Cut! -la redacció del qual van assaltar els militars, prenent com a pretext un acudit de Junceda- i d'En Patufet, en què al llarg de vint-i-sis anys va il·lustrar la famosa sèrie Pàgines viscudes de Josep Maria Folch i Torres.

A *Somnis entre la boira* tampoc no hi falten els darrers anys de la vida de Junceda, en què, ja instal·lat a Blanes i bandejat pel règim franquista, va haver d'acceptar tota mena d'encàrrecs per sobreviure. Posant-se al servei de l'humor i la cultura popular, Joan Junceda va enriquir l'imaginari de generacions de catalans.

Todas las formas de volar

Autor: Lena Victoria

Editorial: Círculo Rojo Editorial

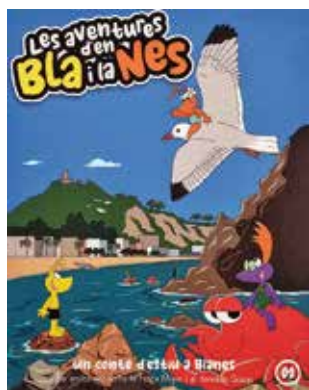
Col·lecció: Poesía

Any: 2024

Pàgines: 82

Todas las formas de volar és l'intens i dramàtic poemari d'una adolescent amb una experiència i un estil molt per sobre dels seus quinze anys. Lena Victoria en va mostrant, vers a vers, la seva interioritat en carn viva, el seu patiment insuportable, com una de tantes restes que el naufragi de la modernitat va llençant en les innumerables platges del que anomenem món desenvolupat. Suposo que Lena no coneix Nietzsche, però en ella i en el seu món es compleix, com una terrible maledicció, el diagnòstic de l'alemany: hem assassinat Déu i provocat un cataclisme universal ingovernable. Al mateix temps, els versos de Lena demostren de forma irrefutable, que aquesta noia encisadora i tots els éssers humans estem fets per a la bellesa, la consoladora realitat que també coneixem com amor i amistat.

Un conte d'estiu a Blanes. Els amics del delta, la Festa major i el terrible Scorp

Autor: Sergi Ros

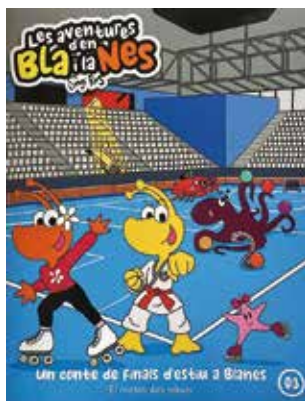
Editorial: Associació de Botiguers de Blanes Centre

Any: 2023

Pàgines: 35

Conte ambientat a la Festa Major. Juntament amb els personatges estel·lars, en Bla i la Nes, així com el temible Scorp -el dolent de la sèrie- la resta de protagonistes són les diferents entitats de Blanes que li donen vida.

Un conte de finals d'estiu a Blanes. El misteri dels robots

Autor: Sergi Ros
Editorial: Autoeditat
Any: 2024
Pàgines: 35

Una nova aventura d'en Bla i la Nes enfrontant-se al malvat Scorp.

Jardí d'Epicur 2023

La revista d'articles acadèmics i divulgatius del Jardí Botànic Marimurtra

Autor: DD.AA
Editorial: Edicions de Marimurtra / Fundació Carl Faust
Any: 2024
Pàgines: 220

El *Jardí d'Epicur* - en edició digital - ofereix una mirada profunda i reflexiva sobre els resultats i coneixements generats en aquest espai epicuri creat per Faust fa un segle. La publicació destaca la importància de la ciència contemporània que, a banda d'enriquir el coneixement botànic, també impacta socialment i millora la societat en general. La revista presenta una combinació d'articles científics i divulgatius, reflectint no només el desenvolupament continu del Jardí, sinó també la seva adaptació als nous temps. Amb aquesta publicació, es busca no només compartir coneixements, sinó també mostrar que el jardí de Faust, com a jardí epicuri, roman viu i evolucionant, tal com hauria agradat a Faust mateix.

Serva ordinem et ordo te servabit

Aquesta edició fou acabada
el desembre de 2024
als tallers d'Indústria
Gràfica Montserrat

